

40 LAT
Państwowej Agencji
Atomistyki
1982-2022

Kronika

Kronika

Publikacja wydana
w związku z jubileuszem
40-lecia uchwalenia ustawy
o powołaniu Państwowej
Agencji Atomistyki

Realizacja na zlecenie wydawcy – Państwowa Agencja Atomistyki

Wydanie I
Nakład 100 egz.

ISBN 978-83-7121-100-3

Opracował i zredagował Przemysław Dąbrowski,
w publikacji wykorzystano materiały opracowane przez Marka Bielskiego

Opracowanie graficzne: **studio graficzne BLEKA** / www.bleka.pl

Druk i oprawa: **Agencja Reklamowa TOP**

Spis treści

Słowo wstępne	/ 4
Czym jest atom?	/ 6
Rozwój polskiej atomistyki i nadzoru nad nią w latach 1945–1982	/ 8
Kronika najważniejszych wydarzeń – Państwowa Agencja Atomistyki i nadzór nad atomistyką w latach 1982–2022	/ 41
Struktura organizacyjna Państwowej Agencji Atomistyki	/ 89
Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki	/ 95
40 lat i co dalej?	/ 106
Wykaz źródeł i opracowań	/ 110

Szanowni Państwo,

Państwowa Agencja Atomistyki (PAA) to polski urząd dozoru jądrowego, który dba o bezpieczeństwo jądrowe i ochronę radiologiczną wszystkich Polaków. Poprzez działania regulacyjne i nadzorcze Państwowa Agencja Atomistyki dąży do zapewnienia by działalność mogąca powodować narażenie na promieniowanie jonizujące, była prowadzona w sposób bezpieczny dla pracowników, społeczeństwa i środowiska. Od wielu lat funkcjonują w kraju różnego rodzaju podmioty, które wykorzystują promieniowanie jonizujące oraz zajmują się produkcją radioizotopów. Z roku na rok rośnie zainteresowanie wykorzystaniem promieniowania jonizującego – obecnie w Polsce to blisko 8000 różnych działalności, które podlegają nadzorowi Państwowej Agencji Atomistyki. Agencja nadzoruje działające w kraju obiekty jądrowe, w tym reaktor badawczy MARIA, a także składowisko odpadów promieniotwórczych, wydaje zezwolenia na prowadzenie działalności z użyciem izotopów promieniotwórczych oraz monitoruje sytuację radiacyjną w kraju. PAA prowadzi także działania legislacyjne – opracowuje oraz opiniuje projekty aktów prawnych w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

Państwowa Agencja Atomistyki jest jedną z trzech kluczowych instytucji zaangażowanych w realizację Programu Polskiej Energetyki Jądrowej, czyli rządowego planu budowy elektrowni jądrowych w Polsce. Do Agencji należy będzie wydawanie zezwolenia na budowę, rozruch i eksploatację tej elektrowni, przeprowadzenie analiz i oceny bezpieczeństwa, wydanie założeń technicznych oraz prowadzenie regularnych kontroli.

Wydana przed czterdziestu laty na szczepku rządowym decyzja o konieczności utworzenia organu, który w wymiarze szeroko rozumianej atomistyki będzie czuwał nad prawidłowością funkcjonowania sektora związanego z działalnością podmiotów wykorzystujących techniki jądrowe (nukleoniczne) w praktyce okazała się niezbędna i zgodna z trendem światowym. Na przestrzeni czterdziestu lat codziennej pracy określone prerogatywy wymagały zmian czy doprecyzowania w kontekście prawa krajowego i międzynarodowego oraz rozwoju i postępu technologicznego. Wpisanie Państwowej Agencji Atomistyki w ogólnopolski i międzynarodowy system dozoru jądrowego sprawiło, że obecnie urząd ten stanowi istotne i nieodzowne ogniwo w procesie monitoringu kluczowych kwestii związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

Niniejsze wydawnictwo zostało opracowane z myślą o upowszechnianiu wiedzy na temat roli dozoru jądrowego, przybliżeniu Czytelnikowi drogi na przestrzeni lat prowadzącej do powstania PAA oraz upamiętnieniu ważnych wydarzeń z życia Agencji. Mam też nadzieję, że przedstawienie naszej działalności wesprze popularyzację problematyki będącej przedmiotem codziennej aktywności Państwowej Agencji Atomistyki.

Andrzej Głowacki
Prezes Państwowej Agencji Atomistyki

Czym jest **atom**?

Atom – wyraz znany w naszej leksyce już od wielu wieków. Przez ludzi doby współczesnej pojęcie atomu używane jest nader często. Znamienne, że jest to określenie nieustannie obecne w powszechnej świadomości, ale – jak mało które – używane jest w praktyce leksykalnej w różnych kontekstach, od naukowego (atomistyka, nukleonika, fizyka, chemia, medycyna, inżynieria, nauki prawne, nauki o bezpieczeństwie etc.), problematyki ekologicznej oraz – co zrozumiałe – sensu stricto gospodarczej (przemysł) czy kwestii politycznych. Ta wielość kontekstów na pewno nie ułatwia dogłębnego zrozumienia zagadnień związanych z atomistyką. Powszechnie zwykło się uważać, że jest to dziedzina wymagająca dużej wiedzy, a tym samym trudna do przyswojenia dla laików. To oczywiście stawia liczne wyzwania przed specjalistami, aby w przystępnej formie upowszechnić zagadnienia z nią związane. W całym procesie realizacji zadań wynikających z funkcjonowania instytucji dozoru jądrowego – obok kwestii prawnych i technicznych – są sprawy związane z upowszechnianiem wiedzy i prowadzeniem kampanii edukacyjnej skierowanej do społeczeństwa polskiego.

Określenie atom zawiera w sobie ciekawy, a nader istotny z punktu poznawczego paradoks. Termin atom wprowadzony przez starożytnych Greków dla nazwania najmniejszej, niepodzielnej cząstki materii (źródłosłów grecki słowa atom oznacza niepodzielny), ale dzięki wiedzy i wnikliwości kolejnych pokoleń naukowców wiemy, iż atom stanowi nader skomplikowany wieloaspektowy zbiór. Składa się z jądra atomowego, a to zbudowane jest z protonów i neutronów, zaś wokół krążą elektrony. Dziś wie o tym każdy uczeń szkoły podstawowej.

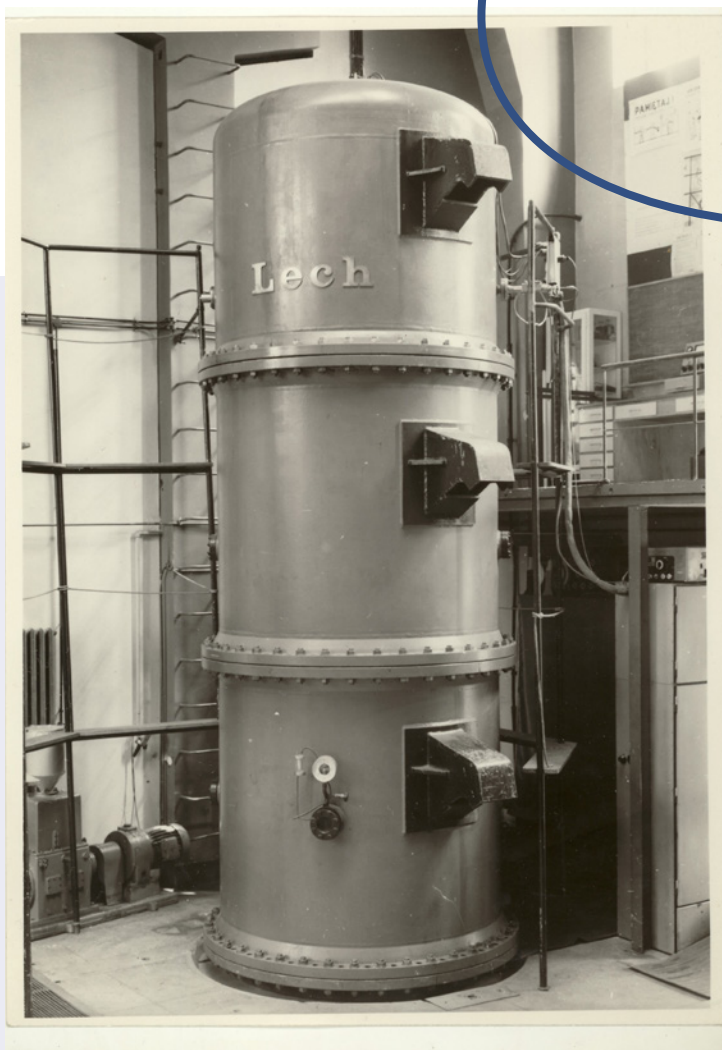
Zagadnienia atomistyki, tak powszechnie obecne we współczesnej przestrzeni wskutek funkcjonowania w zakresie wielu dziedzin życia, wymagają rzetelnych komentarzy w oparciu o najnowszy stan wiedzy. Tym bardziej, że często przedstawiane są w mediach w sposób uproszczony – co ma miejsce zwłaszcza w kontekście energetyki jądrowej. Są też obszary atomistyki mniej znane opinii publicznej, co nie oznacza oczywiście, że mniej istotne – między innymi wykorzystanie promieniowania jonizującego w wielu dyscyplinach: energetyce, medycynie, przemyśle, przetwórstwie materiałów (np. w przemyśle spożywczym czy chemicznym – wykorzystanie promieniowania do modyfikacji polimerów), muzealnictwie (konserwacja dzieł sztuki), a nawet do zachowania w należytym stanie artefaktów archeologicznych.

Postęp w nauce i technologii trwa nieprzerwanie. Prowadzone są teoretyczne i eksperymentalne badania podstawowe z fizyki cząstek elementarnych i jądrowej, a także konstruuje się i wdraża nową aparaturę. W ośrodkach badawczych niemal na całym świecie przeprowadzane są liczne eksperymenty, a osiągnięte wyniki badawcze poddawane są wnikliwym analizom. Biorąc pod uwagę powyższe, bardzo szerokie spektrum zagadnień, nieodzowne dla atomistyki stało się zapewnienie odpowiednich ram działalności całej tej sfery – gwarantujących jej optymalne, bezpieczne i zgodne z interesem publicznym funkcjonowanie. Temu celowi służy między innymi odpowiednio przygotowane prawodawstwo oraz praca specjalistycznych służb publicznych, gwarantujących działalność naukowo-badawczą i funkcjonowanie sektorów gospodarczych wykorzystujących techniki i technologie nukleoniczne.

Jedną z istotnych funkcji państwa w stosunku do jego obywateli jest kontrola i ograniczenie zagrożenia radiacyjnego w związku z wykorzystaniem źródeł promieniotwórczych i urządzeń technicznych wytwarzających promieniowanie jonizujące oraz zagrożenia wynikającego ze wzmożonego promieniowania naturalnego, jak też kontrola sytuacji radiacyjnej środowiska oraz zachodzących w nim zmian. Wszystkie powyższe zagadnienia przyjęto zwyczajowo określać bezpieczeństwem jądrowym i ochroną radiologiczną (bjor). Należy zauważyć, że zasadę prymatu bjor nad pozostałymi aspektami działalności: ekonomicznymi, politycznymi czy też społeczno-gospodarczymi, ujęto w przyjętej w 2022 roku przez rząd Strategii i polityki w zakresie rozwoju bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej Rzeczypospolitej Polskiej. Przewiduje ona cztery zasadnicze cele, to jest: rozwój krajowego systemu regulacyjnego w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, rozwój systemu monitoringu radiacyjnego kraju, wzmocnienie krajowych kompetencji w obszarze bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz zwiększanie potencjału badawczego oraz świadomości społecznej w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Pierwszy z dwóch przeglądów realizacji Strategii został zaplanowany na czerwiec 2026 r.

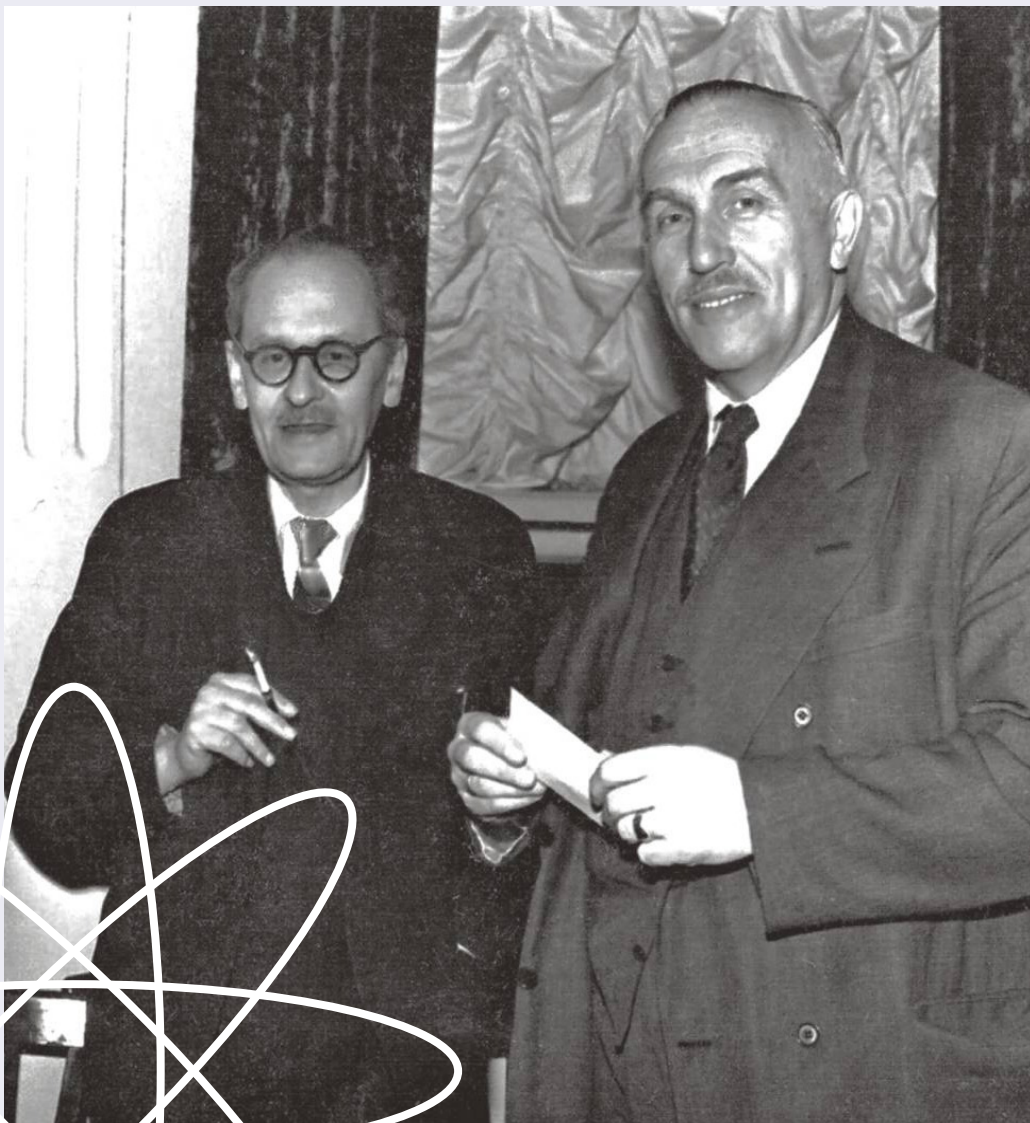
Rozwój polskiej atomistyki i nadzoru nad nią w latach 1945–1982

Akcelerator LECH
zainstalowany
w „hali atomowej”
Instytutu Fizyki
Doświadczalnej
Uniwersytetu
Warszawskiego
– 1970 r. (źródło:
„Postępy Techniki
Jądrowej”,
nr 2/2015).

Ustalenie początkowej daty dla polskiej atomistyki nie jest łatwe. W literaturze przedmiotu pojawiają się różne propozycje w tym zakresie. W wielu miejscach podawany jest rok 1956, kiedy to utworzono urząd Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej¹, zaś niekiedy można spotkać się z opinią, że punktem wyjścia powinien być rok 1952. To wówczas zostały zapoczątkowane prace w Instytucie Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego pod kierownictwem prof. Andrzeja Sołtana, nad budową pierwszego w Polsce akceleratora elektrostatycznego typu *van de Graaffa* „LECH”, który posłużył do badań fizyki jądrowej niskich energii².

- 1 E. Zalewska, A. Furtek, Państwowa Agencja Atomistyki – krótki rys historyczny, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1/2018, s. 5.
- 2 H. Niewodniczański, Andrzej Sołtan (1897-1959), [w:] „Postępy Fizyki”, t. XI, z. 1/1960, s. 4; M. Jaskóła, A. Korman, Ponad 50 lat pracy – akceleratora typu Van de Graaffa „Lech” w Instytucie Badań Jądrowych, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2015, s. 3; ostatecznie został uruchomiony 22 grudnia 1961 roku.

Prof. dr hab. Andrzej Sołtan
(z lewej) z prof. dr. hab. Henrykiem
Niewodniczańskim z Instytutu
Fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego
w Krakowie (źródło: Narodowe Centrum
Badań Jądrowych).

Trzecia z podawanych dat, to rok 1954, który również posiada mocne uzasadnienie i mógłby być brany pod uwagę. 2 marca 1954 roku bowiem, z inicjatywy prof. Andrzeja Sołtana utworzono w Instytucie Fizyki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie – działającym od 1 października 1953 roku pod kierownictwem prof. Stefana Pieńkowskiego, Zakład Fizyki Cząstek Elementarnych³. Zakład ten powstał w związku z pomysłem budowy reaktora jądrowego „z surowców krajowych”. Przygotowano nawet jego szkic⁴. Prof. Jerzy Peńsko, późniejszy dyrektor Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie, wspominając działalność prof. Andrzeja Sołtana, pisał:

*„Pracował on w prowizorycznych warunkach, zajmując przy ulicy
Panieńskiej pomieszczenia budowniczych niedoszętego wówczas metra
warszawskiego”⁵.*

Wydaje się jednak, że niezależnie od pojawiających się opinii, w tych poszukiwaniach warto sięgnąć nieco głębiej, jeszcze do czasów dwudziestolecia międzywojennego, a nawet okresu kiedy ziemie polskie znajdowały się pod zaborami.

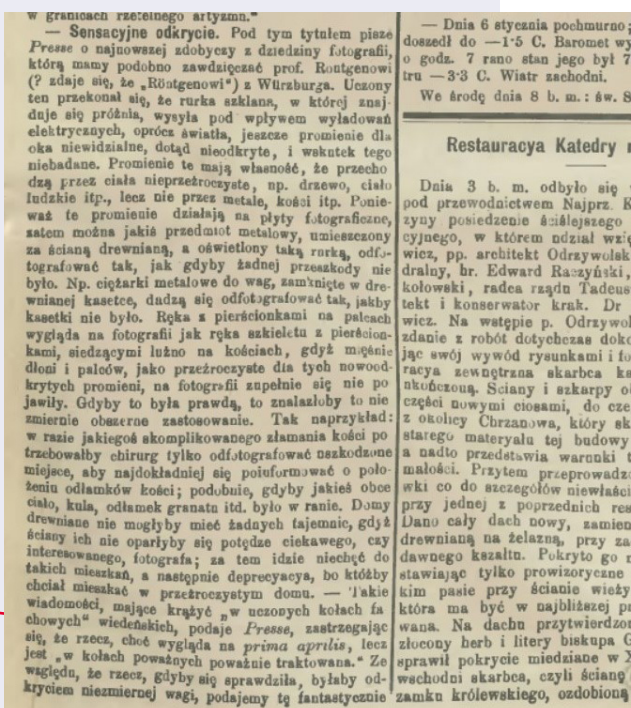
Rok 1895 dla światowej radiologii stanowił nie tylko przełom, ale także zapoczątkował wiele późniejszych procesów. Zapewne nikt się wówczas nie spodziewał, że odkrycie w tym roku (8 listopada) przez niemieckiego fizyka Wilhelma Conrada Roentgena promieni X i ogłoszenie tego faktu w wiedeńskim dzienniku „Die Presse” w dniu 5 stycznia 1896 roku, uruchomi niemalże natychmiast swoistą lawinę badań, wynalazków i projektów naukowych⁶. Tak też się stało na terenach byłej Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

³ H. Plucińska, Andrzej Sołtan 1897-1959. Monografia bio-bibliograficzna, Otwock-Świerk 1991, s. 11-12.

⁴ Ibidem, s. 12.

⁵ J. Peńsko, Wspomnienia z przeszłości Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej, s. 1 (<http://clor.com.pl/clor/historia.htm> – dostęp dnia 30 III 2023).

⁶ A. Samojedny, W. Guz, R. Ramotowski, Zarys historii radiologii polskiej, [w:] „Przegląd Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego”, nr 2/2006, s. 99-100; M. Urbanik, A. Urbanik, Radiologia w kręgu Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2017, s. 5; zob. też: H. Smith, The International Commission on Radiological Protection: Historical overview, [w:] „International Atomic Energy Agency Bulletin”, nr 3/1988, s. 42; C.G. Jones, A Review of the History of U.S. Radiation Protection Regulations, Recommendations and Standards, [w:] „Health Physics”, nr 2/2005, s. 105-106; D.P. Serwer, The Rise of Radiation Protection: Science, Medicine and Technology in Society, New York 1976, s. V; Radiation in Medicine: A Need for Regulatory Reform, ed. by K.D. Gottfried i G. Penn, Washington 1996, s. 113; R.H. Clarke, J. Valentin, The History of ICRP and the Evolution of its Policies, [w:] „Annals of the ICRP”, nr 39, z. 1/2009, s. 77.

Informacja o wynalazku Roentgena w krakowskim „Czasie”, Kraków, 8 I 1896, nr 5, s. 3 (źródło: <http://mbc.malopolska.pl/dlibra/publication/36865?tab=1> – dostęp dnia 25 III 2023).

Prym w tym zakresie zaczęły wieść trzy ośrodki: krakowski, poznański i warszawski⁷. Już w pierwszej połowie stycznia 1896 roku zespół kierowany przez prof. Karola Olszewskiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego, pomyślnie powtórzył – poprzez liczne eksperymenty – odkrycie Roentgena⁸. W Poznaniu zaś, niemalże w tym samym czasie, pierwsze radiogramy służące badaniom klinicznym wykonał lekarz chirurg Tomasz Drobniak wraz z fizykiem dr. Kargerem⁹. Ogromną rolę w rozwoju polskiej radiologii odegrali również inni lekarze oraz naukowcy, a w szczególności: neurolog Mikołaj Ludwik Brunner, chirurg Kazimierz Nowakowski, radiolog Adam Władysław Aleksander Rzewuski, gastrolog Walery Jan Jaworski, a ponadto, co warto zauważyć, Maria Skłodowska-Curie wraz z córką Ireną¹⁰. Te ostatnie, w okresie I wojny światowej, stworzyły mobilną, frontową służbę rentgenologiczną¹¹.

- 7 A. Urbanik, M. Urbanik, E. Wyka, Początki radiologii w Polsce w świetle dokumentów i eksponatów znajdujących się w zbiorach Uniwersytetu Jagiellońskiego, [w:] „Opuscula Musealia”, nr 24/2016, s. 174.
- 8 Ibidem, s. 174-175; G. Jezierski, Krótka historia promieniowania rentgenowskiego w Polsce, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2010, s. 17-18.
- 9 R.K. Meissner, Radiologia poznańska w latach 1896-1946, [w:] Historia radiologii polskiej na tle radiologii światowej, pod red. S. Leszczyńskiego, Kraków 2000, s. 250.
- 10 Szerzej patrz: G. Jezierski, Krótka historia promieniowania rentgenowskiego..., s. 18-19; A. Samojedny, W. Guz, R. Ramotowski, op. cit., s. 102, 104; A. Urbanik, S. Leszczyński, Radiologia polska w XIX i XX wieku, Kraków 2019, s. 18-28.
- 11 G. Jezierski, Krótka historia promieniowania rentgenowskiego..., s. 18; zob. też: M. Sobieszcza-Marciniak, Irena Joliot-Curie, genialna córka – genialnej matki. W 120 rocznicę urodzin, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2017, s. 5.

Na samochodach (popularnie nazywanych Petite Curie) umieszczonych było 18 pracowni ruchomych (źródło: A. Urbanik, S. Leszczyński, Radiologia polska w XIX i XX wieku, Kraków 2019, s. 42).

„Petite Curie”

W jednym ze wspomnień zanotowano:

„Irena sama bez niczyjej pomocy prześwietlała rannych młodych mężczyzn [...]. Po wykonaniu zdjęcia rentgenowskiego Irena precyzyjnie i w skupieniu dokonywała obliczeń geometrycznych, które wskazywały dokładnie usytuowanie kuli lub szrapnela. Następnie udzielała wskazówek chirurgom, gdzie mają dokładnie sondować [...]. Swoje osiemnaste urodziny spędziła na szkoleniu pielęgniarek, tak aby mogły ją zastąpić, gdy ona sama uda się na kolejną pozycję na linii frontu”¹².

W 1913 roku Maria Skłodowska-Curie objęła kierownictwo, założonej w 1912 roku w Warszawie, Pracowni Radiologicznej¹³. Funkcjonowała ona przy Towarzystwie Naukowym Warszawskim i stanowiła punkt wyjścia do stworzenia dwadzieścia lat później Instytutu Radowego w Warszawie¹⁴. W lipcu 1921 roku, w ramach Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego, powstała pierwsza w Polsce Katedra Radiologii Lekarskiej, na której czele stanął prof. Karol Mayer, późniejszy Prezes utworzonego w lipcu 1925 roku Polskiego Towarzystwa Radiologicznego¹⁵. Ponadto w latach dwudziestych XX wieku, w warszawskich szpitalach: św. Ducha oraz Dzieciątka Jezus stworzono Instytuty Rentgenowskie¹⁶. Od 1928 roku radiologia stała się obowiązkowym przedmiotem wykładowym na studiach medycznych¹⁷. W okresie dwudziestolecia międzywojennego ośrodków radiologicznych na obszarze odrodzonego państwa polskiego było znacznie więcej. Świadczyło to nie tylko o niesamowitym rozwoju tego kierunku badań, ale także o jego wadze i znaczeniu. W tym miejscu należy nadmienić o wspomnianym już Instytucie Radowym w Warszawie (przy ulicy Wawelskiej), otwartym w dniu 29 maja 1932 roku¹⁸. W jego ramach, prof. Cezary Anatol Pawłowski – uczeń Marii Skłodowskiej-Curie utworzył w 1934 roku i prowadził Dział Fizyki, zaś w 1937 roku powołał do życia Wzorcownię Rentgenowską oraz Pracownię Pomiarów Ciał Promieniotwórczych¹⁹.

12 Cyt. za: G. Jeziński, Krótka historia promieniowania rentgenowskiego..., s. 19.

13 B. Gwiazdowska, W. Bulski, M. Sobieszczak-Marciniak, Maria Skłodowska-Curie. Znane i mało znane fakty z życia Uczzonej, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2014, s. 34; M. Sobieszczak-Marciniak, W. Bulski, 90-ta rocznica rozpoczęcia budowy Instytutu Radowego w Warszawie, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2015, s. 36-37.

14 Szerzej patrz: B. Gwiazdowska, W. Bulski, A. Pruszyński, J. Totwiński, Historia Zakładu Fizyki Instytutu Onkologii w Warszawie w okresie kierownictwa prof. Cezarego Pawłowskiego, [w:] „Polish Journal of Medical Physics and Engineering”, nr 13/2007, z. 4, s. 183-190; Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, 100 lat ochrony przed promieniowaniem jonizującym, Warszawa 1999, s. 11; w tworzenie Instytutu mocno zaangażowała się także Bronisława Dłuska – siostra Marii Skłodowskiej-Curie.

15 A. Urbanik, S. Leszczyński, op. cit., s. 44.

16 Ibidem s. 43.

17 Ibidem, s. 45.

18 A. Rupińska, 80-lecie Instytutu Radowego w Warszawie, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2012, s. 41; M. Sobieszczak-Marciniak, Maria Skłodowska-Curie i powstanie Instytutu Radowego w Warszawie, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2017, s. 4.

19 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 11, 12, 79.

Uroczystość otwarcia Instytutu Radowego, z udziałem między innymi: Marii Skłodowskiej-Curie, dr Bronisławy Dłuskiej, Prezydenta RP Ignacego Mościckiego, Premiera RP Aleksandra Prystora, Ministra Przemysłu i Handlu Ferdynanda Zarzyckiego (źródło: M. Sobieszczak-Marciniak, Maria Skłodowska-Curie i powstanie Instytutu Radowego w Warszawie, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2017, s. 4).

Instytut Radowy w dniu otwarcia 29 maja 1932 r. (źródło: A. Rupińska, 80-lecie Instytutu Radowego w Warszawie, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2012, s. 41).

Na uwagę zasługuje także inny ośrodek: Zakład Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego – późniejsza „słynna szkoła Pieńkowskiego w dziedzinie fizyki atomowo-molekularnej”, działający pod kierownictwem prof. Stefana Pieńkowskiego²⁰. Swoje prace prowadził w nim wspomniany już dr Andrzej Sołtan. Dotyczyły one „wykrycia wpływu wiązań chemicznych na współczynnik absorpcji promieni X”²¹. Ponadto Sołtan zbudował między innymi kapilarną łukową lampę rtęciową i akcelerator kaskadowy²².

Wraz z postępem instytucjonalnym i naukowym pojawiły się również pierwsze akty prawne, które co należy podkreślić, były bardzo ogólne i bezpośrednio nie regulowały tak istotnych kwestii, jak chociażby bezpieczeństwo związane ze stosowaniem promieniowania jonizującego. Brakowało także jakichkolwiek procedur czy wytycznych²³. Pewną rolę w tym zakresie odgrywała utworzona w 1919 roku inspekcja pracy, która na początku swojej działalności sprawowała nadzór nad stosowaniem przepisów dotyczących ochrony pracy we wszystkich jej dziedzinach²⁴, w tym przede wszystkim w zakresie ochrony zdrowia i życia pracowników²⁵. Bez wątpienia dla powoływanych inspektorów pracy nie były to zagadnienia łatwe i do końca dla nich zrozumiałe. Stąd też, mimo wymaganych od nich umiejętności i kompetencji²⁶, byli kierowani na kursy dokształcające realizowane od kwietnia 1926 roku w Państwowej Szkole Higieny w Warszawie²⁷. Dodatkowo wprowadzono obowiązek zgłaszania odpowiednim organom wszelkich chorób skórnych i innych zmian wywołanych przez pracę zawodową na skutek działania promieni krótkofalowych²⁸. Zaistniałe przypadki kwalifikowano jako choroby zawodowe²⁹.

Przełom w rozwoju polskiej atomistyki, tak w wymiarze instytucjonalnym, jak i prawnym, nastąpił dopiero po 1945 roku. Bez wątpienia związane to było ze światowym postępem w odkryciach naukowych – szczególnie w latach trzydziestych i czterdziestych XX wieku, a także z ówczesną sytuacją międzynarodową, w jakiej znalazło się państwo polskie po zakończeniu II wojny światowej³⁰.

Warto bowiem przypomnieć, że w 1932 roku angielski fizyk i noblista James Chadwick – dzięki przeprowadzonym eksperymentom – odkrył cząstkę w jądrze atomu – neutron. Z kolei w 1938 roku, włoski fizyk Enrico Fermi otrzymał Nagrodę Nobla za odkrycie „nowych substancji promieniotwórczych i selektywnego działania spowolnionych neutronów”, zaś niemieccy naukowcy: Otto Hahn oraz Fritz Strassmann jako pierwsi przeprowadzili reakcję rozszczepienia jądra atomu³¹. Niezwykle ważnym wydarzeniem było również wybudowanie przez zespół Fermiego pierwszego reaktora jądrowego CP-1 (Critical Pile/Chicago Pile 1), zlokalizowanego przy trybunach stadionu Stagg Field na Uniwersytecie w Chicago³². Dzięki temu, w historycznym dniu 2 grudnia 1942 roku, w godz. od 15.25 do 15.53, osiągnięto samopodtrzymującą się reakcję łańcuchową w reaktorze jądrowym³³.

Pierwszy reaktor jądrowy CP-1 (źródło: <https://nuclear.pl/wiadomosci,news,17120201,0,0.html> – dostęp dnia 28 III 2023).

20 H. Plucińska, op. cit., s. 2.

21 Ibidem, s. 3.

22 Ibidem, s. 3-4; zob. też: E. Rurarz, Blaski i nędze życia kilku cyklotronów w Polsce i na świecie, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2013, s. 10.

23 T.R. Nowacki, Ewolucja prawnego statusu organów nadzorujących bezpieczeństwo wykorzystywania energii jądrowej w Polsce, [w:] „Zeszyty Prawnicze”, nr 18.3/2018, s. 116, 117.

24 Dekret tymczasowy o urzędzeniu i działalności inspekcji pracy, Dz. P. P. z 1919, Nr 5, poz. 90, art. 1.

25 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy, Dz. U. z 1927, Nr 67, poz. 590, art. 3; Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy, Dz. U. z 1928, Nr 35, poz. 325, art. 1.

26 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 1928 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska podinspektorów i inspektorów pracy, Dz. U. z 1928, Nr 78, poz. 690.

27 Rozporządzenie Ministrów: Pracy i Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych z dnia 24 marca 1925 r. w sprawie stosunku organów inspekcji pracy do organów służby zdrowia władzy administracyjnej I instancji, Dz. U. z 1925, Nr 38, poz. 265, § 6; E. Więckowska, Państwowy Zakład Higieny w Warszawie w latach 1918-1954: organizacja, cele, zadania, [w:] „Medycyna Nowożytna”, nr 8 (2)/2001, s. 133; 137; T. Kozłowski, Inspekcja Pracy w Polsce w latach 1919-1939. Organizacja i działalność, Warszawa 2019, s. 119.

28 T.R. Nowacki, Ewolucja prawnego statusu organów..., s. 117; Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zapobieganiu chorobom zawodowym i ich zwalczaniu, Dz. U. z 1927, Nr 78, poz. 676, art. 1; Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, Ministra Pracy i Opieki Społecznej, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Rolnictwa z dnia 17 grudnia 1928 r. w sprawie wykonania niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zapobieganiu chorobom zawodowym i ich zwalczaniu, Dz. U. z 1928, Nr 5, poz. 50, § 1, 3.

29 T.R. Nowacki, Ewolucja prawnego statusu organów..., s. 117.

30 Zob.: P. Pacuła, W kierunku Global Zero? Broń jądrowa – stan obecny i perspektywy, [w:] „Bezpieczeństwo Narodowe”, nr 27/2013, s. 49-53.

31 Zob.: U. Kuczyńska, Atom dla klimatu, Gdańsk 2021, s. 55.

32 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 13-14.

33 M.P. Sikora, Kogeneracja jądrowa – czy oznacza reaktory wysokotemperaturowe w elektroenergetycznym systemie Polski, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4/2016, s. 39.

Wydarzenie to otworzyło drogę do wybudowania w ramach Projektu Manhattan grafitowego reaktora jądrowego (250 MW) na dużą skalę *B Reactor* w Hanford Site, przeznaczonego do przekształcenia naturalnego, metalicznego uranu w pluton-239³⁴.

Podobne działania prowadzono także na kontynencie europejskim. We Francji, w październiku 1945 roku, utworzono Komisariat ds. Energii Atomowej (*Commissariat à l'énergie atomique* – CEA), na czele którego stanął Jean Frédéric Joliot-Curie, mąż Ireny Curie. Z kolei w 1946 roku w Harwell w Wielkiej Brytanii powołano do życia największą agencję badań jądrowych: *Atomic Energy Research Establishment* (AERE), pod przewodnictwem fizyka Johna Douglasa Cockcroft'a, a funkcjonującą do 1954 roku. To właśnie w tym ośrodku 15 sierpnia 1947 roku uruchomiono pierwszy w Europie Zachodniej reaktor jądrowy *Graphite Low Energy Experimental Pile* (GLEEP)³⁵.

Wydarzeniem bez precedensu, które otworzyło drogę do międzynarodowego rozwoju nukleoniki było zainicjowanie przez prezydenta USA Dwighta D. Eisenhowera pod koniec 1953 roku programu *Atoms for Peace*³⁶. Bez wątpienia był on odpowiedzią na dynamiczny rozwój badań nad atomistyką i bronią jądrową ze strony ZSRR, a także powstawanie reaktorów jądrowych w Europie i Azji³⁷. Znamienne słowa padły w trakcie przemówienia wygłoszonego na forum Zgromadzenia Ogólnego Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku 8 grudnia 1953 roku.

Prezydent Eisenhower stwierdził wówczas:

„Czuję potrzebę przemawiania dzisiaj w języku, który w pewnym sensie jest nowy – takim, którego ja, który spędziłem tak wiele życia w zawodzie wojskowym, wolałbym nigdy nie używać. Tym nowym językiem jest język wojny atomowej. Epoka atomowa posunęła się do przodu w takim tempie, że każdy obywatel świata powinien mieć pewne zrozumienie, przynajmniej w kategoriach porównawczych, zakresu tego niezwykle ważnego dla każdego z nas rozwoju. Jest rzeczą oczywistą, że jeśli narody świata mają prowadzić inteligentne poszukiwania pokoju, muszą być uzbrojone w znaczące fakty dotyczące ich dzisiejszej egzystencji [...]. Niewątpliwie początkowe i wczesne wkłady w ten plan byłyby niewielkie. Jednak propozycja ma tę wielką zaletę, że można ją podjąć bez irytacji i wzajemnych podejrzeń związanych z jakąkolwiek próbą ustanowienia całkowicie akceptowalnego systemu ogólnoświatowej inspekcji i kontroli”³⁸.

34 https://en.wikipedia.org/wiki/B_Reactor – dostęp dnia 27 VII 2023.

35 J. Cockcroft, *British Nuclear Power Developments*, [w:] „British Affairs”, nr 3, z. 1/1959, s. 44; *Nuclear Development in the United Kingdom* (<https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-t-z/appendices/nuclear-development-in-the-united-kingdom.aspx> – dostęp 2 IV 2023).

36 Zob.: K. Rzymkowski, *Realizacja postanowień Traktatu o Nierozprzestrzenianiu Broni Jądrowej – weryfikacja materiałów jądrowych*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4/2013, s. 31.

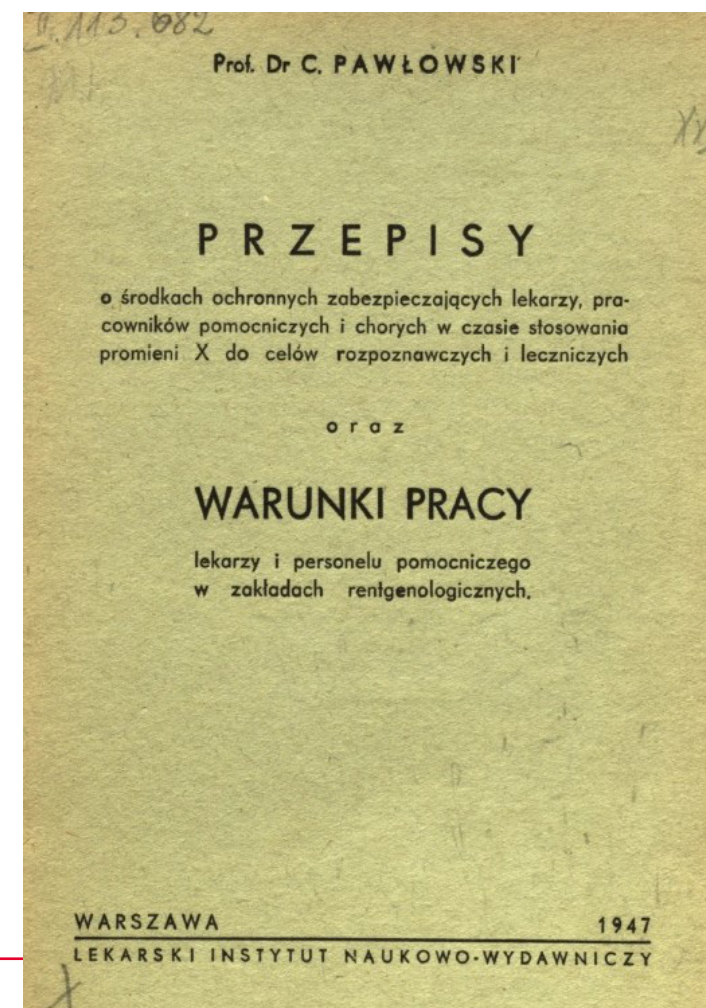
37 J. Leciejewicz, *Instytut Badań Jądrowych – okruchy historii*, cz. 5, Genewa 1955, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2014, s. 46.

38 D. Eisenhower, *Address Before the General Assembly of the United Nations on Peaceful Uses of Atomic Energy*, New York City (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-the-general-assembly-the-united-nations-peaceful-uses-atomic-energy-new> – dostęp 15 III 2023).

Tym samym w kolejnych latach ruszyła swoista lawina zdarzeń. 27 czerwca 1954 roku została uruchomiona w Obnińsku (Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich) pierwsza na świecie elektrownia jądrowa³⁹. 4 grudnia 1954 roku ONZ zgodziła się na utworzenie w niedalekiej przyszłości Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej, zaś USA i ZSRR rozpoczęły proces podpisywania z innymi państwami odpowiednich umów o współpracy w zakresie budowy reaktorów jądrowych, dostarczania technologii oraz szkoleń⁴⁰. Ponadto, w latach pięćdziesiątych zaczęły powstawać liczne stowarzyszenia i instytucje, które – co należy podkreślić – funkcjonują do dziś: Europejska Rada Badań Jądrowych (*Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire* – CERN) – II 1952 rok, obecnie Europejskie Centrum Fizyki Cząstek w Genewie; Europejskie Towarzystwo Energii Atomowej (*European Atomic Energy Society* – EAES) – 1954 rok; Zjednoczony Instytut Badań Jądrowych w Dubnej (*Объединённый институт ядерных исследований* – ОИЯИ) – 26 III 1956 rok⁴¹, a także Komitet Naukowo-Techniczny (*Scientific and Technical Committee* – STC) – 1957 rok⁴².

W Polsce z kolei, „prekursorem legislacji i przepisów” był wspomniany już prof. Cezary Pawłowski – od 1947 roku kierownik Pracowni Fizyki (późniejszy Zakład Fizyki) w Instytucie Radowym (od 1951 roku Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie)⁴³, naukowo związany z Uniwersytetem Warszawskim (Zakład Doświadczalny kierowany przez prof. Stefana Pieńkowskiego), Uniwersytetem Poznańskim i Politechniką Warszawską (Katedra Radiologii i Sekcja Elektrotechniki Medycznej na Oddziale Fizyki Stosowanej)⁴⁴. Jako jeden z pierwszych, pod koniec lat czterdziestych, przygotował projekty przepisów, postulował wprowadzenie szczegółowych rozwiązań w zakresie ochrony przed promieniowaniem, powołanie do życia odpowiedniej, państwowej służby pomiarowej, a także przeprowadzanie przez władze państwowe kontroli lekarskiej, pomiarowej i technicznej⁴⁵.

Pierwsze akty prawne, dotyczące promieniowania jonizującego, zostały wydane już w latach pięćdziesiątych XX wieku⁴⁶.

39 Depesza Prezydium PAN do Prezydium Akademii Nauk ZSRR z okazji uruchomienia pierwszej elektrowni atomowej w ZSRR, dat., Warszawa, 2 VII 1954, [w:] Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich, t. X, Warszawa 1982, s. 330.

40 Zob.: J. Leciejewicz, Instytut Badań Jądrowych – okrucy historii, cz. 6, Moskwa 1955, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2014, s. 49.

41 Zob.: M. Waligórski, W. Chmielowski, M. Budzyński, W. Nawrocik, 60 lat Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej i udział polskich uczonych w jego pracach, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2016, s. 3.

42 Wywiad z prof. Jerzym Niewodniczańskim, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4 (122)/2021, s. 7-9.

43 J. Peńsko, Wspomnienie z lat 1945-1971 z okazji 40-lecia Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej (1958-1998), Warszawa 1998, s. 3.

44 A. Maruszak, Cezary Pawłowski (1895-1981). Radiolog, konstruktor, organizator, profesor, [w:] „Maszyny Elektryczne – Zeszyty Problemowe”, nr 4/2017, s. 37, 38.

45 T.R. Nowacki, Ewolucja prawnego statusu organów..., s. 118; C. Pawłowski, Przepisy o środkach ochronnych zabezpieczających lekarzy, pracowników pomocniczych i chorych w czasie stosowania promieni X do celów rozpoznawczych i leczniczych oraz warunki pracy lekarzy i personelu pomocniczego w zakładach rentgenologicznych, Warszawa 1947, s. 12-13, 35.

46 Zob.: Rozporządzenie Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z dnia 6 sierpnia 1952 r. w sprawie higieny i bezpieczeństwa pracy w przemysłowych laboratoriach radiologicznych, Dz. U. z 1952, Nr 39, poz. 274; Rozporządzenie Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z dnia 27 stycznia 1953 r. w sprawie higieny i bezpieczeństwa pracy w lekarskich zakładach rentgenowskich i na oddziałach szpitalnych, na których stosuje się rad, Dz. U. z 1953, Nr 28, poz. 110; Tymczasowa instrukcja Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 1955 r. dotycząca ochrony zdrowia przy stosowaniu ciał promieniotwórczych w zakładach przemysłowych, w zakładach służby zdrowia i pracowników naukowo-badawczych, M.P. z 1955, Nr 105, poz. 1417; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 maja 1957 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu promieniowania jonizującego, Dz.U. z 1957, Nr 34, poz. 148.

21 kwietnia 1945 został zawarty jeden z pierwszych układów pomiędzy Polską a ZSRR *o przyjaźni, pomocy wzajemnej i współpracy powojennej*. W jednym z jego punktów stwierdzono, iż owa współpraca prowadzona „w duchu przyjaźni” miała na celu „umocnienie więzi ekonomicznej i kulturalnej”, a także „odbudowę gospodarczą”⁴⁷. 5 marca 1947 roku podpisano porozumienie o współpracy naukowej pomiędzy Polską Ludową a ZSRR⁴⁸, zaś w styczniu 1955 roku Rada Ministrów ZSRR zapowiedziała udzielenie pomocy naukowo-technicznej i produkcyjnej innym państwom w zakresie rozwoju badań dotyczących wykorzystania energii jądrowej dla celów pokojowych. W wystosowanym wówczas komunikacie, zobowiązano się także do tworzenia baz naukowych dla rozwoju badań w dziedzinie fizyki jądrowej oraz pomocy w projektowaniu, dostaw niezbędnych urządzeń i materiałów rozszczepialnych⁴⁹.

23 kwietnia 1955 roku, na fali zmian w międzynarodowym postrzeganiu i rozwoju nukleoniki oraz wcześniejszych zapowiedzi, zawarto w Moskwie umowę dotyczącą udzielenia państwu polskiemu *pomocy w rozwoju badań w zakresie fizyki jądra atomowego i zastosowania energii atomowej w gospodarce narodowej*. Na mocy jej postanowień, ZSRR zobowiązał się do pomocy przy budowie doświadczalnego reaktora badawczego i cyklotronu, a także „wykonanie i dostawę kompletnego ich wyposażenia, udzielenie pomocy naukowo-technicznej w zakresie budowy, montażu, wyregulowania i uruchomienia reaktora jądrowego i cyklotronu oraz przez przekazanie informacji naukowych i dokumentacji technicznej, jak również przez wyszkolenie polskich specjalistów w dziedzinie fizyki jądrowej”⁵⁰. Warto zauważyć, że tym samym czasie gdy podpisywano porozumienie, z ramienia Polskiej Akademii Nauk została wysłana delegacja, która miała zapoznać się „ze stanem badań energii atomowej”. W tym celu delegaci odwiedzili ośrodki w Moskwie, ówczesnym Leningradzie, Charkowie i Kijowie. W jej skład weszli: prof. Paweł Szulkin, prof. Andrzej Sołtan, prof. Henryk Niewodniczański oraz prof. Ignacy Złotowski⁵¹.

Kolejne lata to początek dynamicznego rozwoju tak organizacyjnego, jak i prawnego. Prof. Jerzy Peńsko wspominał:

„W rozwiniętych krajach świata trwał już okres szerokiej promocji zastosowań izotopów promieniotwórczych w przemyśle, rolnictwie, medycynie i nauce. Po roku 1955 rozwój tych dziedzin zaznaczył się także w Polsce. Obok zastosowań źródeł naturalnych, nastąpił szybki rozwój zastosowań sztucznie wytwarzanych izotopów promieniotwórczych, pochodzących z importu a jednocześnie przygotowywano się do podjęcia produkcji krajowej”⁵².

W 1955 roku w Głównym Urzędzie Miar stworzono Laboratorium Pomiarów Promieniowania Jonizującego, którym kierował dr Zbigniew Referowski⁵³. W tym samym roku, 4 czerwca 1955 roku, na mocy uchwały nr 419/55 Prezydium Rządu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, powołano do życia w Warszawie Instytut Badań Jądrowych (IBJ) – początkowo jako organ Polskiej Akademii Nauk. Pierwszym dyrektorem Instytutu został prof. Andrzej Sołtan (pełnił tę funkcję do 1957 roku). Przy Instytucie ustanowiono również trzy ośrodki badawcze: w Świerku koło Otwocka (Centralny Ośrodek Badań Jądrowych), na Żeraniu w Warszawie oraz w Bronowicach pod Krakowem. Nowa instytucja stała się bardzo ważnym ośrodkiem naukowym, konsolidującym dotychczasowe badania w zakresie atomistyki, bowiem w jego ramach działali też naukowcy z Zakładu Fizyki Cząstek Elementarnych, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie – pod kierunkiem prof. dr. Mariana Mięśowicza, a także krakowska grupa badaczy skupiona w późniejszym Instytucie Fizyki Jądrowej wokół prof. Henryka Niewodniczańskiego (w latach 1955-1960 jako Zakład II IBJ)⁵⁴. Jeszcze w tym samym roku, 15 czerwca Sekretariat Naukowy Prezydium Polskiej Akademii Nauk przyjął uchwałę o utworzeniu Komitetu ds. Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej. Jego głównym zadaniem było planowanie i koordynowanie dotychczasowych prac w zakresie nukleoniki oraz pomoc przy organizowaniu specjalistycznych kursów⁵⁵.

47 J. Róziewicz, W. Rolbiecki, *Współpraca nauki polskiej z nauką radziecką w 30-lecie PRL*, [w:] „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, nr 22 (4)/1977, s. 720.

48 Ibidem, s. 721.

49 Komunikat o postanowieniu rządu radzieckiego w sprawie udzielenia pomocy naukowo-technicznej i produkcyjnej innym państwom w zakresie rozwoju badań odnośnie wykorzystania energii jądrowej dla celów pokojowych, dat., Moskwa, 18 I 1955, [w:] *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich...*, t. X, s. 399.

50 Umowa między Rządem PRL i Rządem ZSRR w sprawie udzielenia Polsce pomocy przez ZSRR w rozwoju badań w zakresie fizyki jądra atomowego i zastosowania energii atomowej w gospodarce narodowej, [w:] *ibidem*, s. 444; por.: M. Sikora, „ATOM”. Nukleonika polska z perspektywy SB w 1964 r., [w:] „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej”, nr 4/2008, s. 80; J. Róziewicz, W. Rolbiecki, *op. cit.*, s. 723.

51 Uchwała Prezydium PAN w sprawie pomocy ZSRR dla nauki polskiej w rozwoju badań w dziedzinie fizyki jądrowej i pokojowego wykorzystania energii atomowej, dat., Warszawa, 5 V 1955, [w:] *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich...*, t. X, s. 451.

52 J. Peńsko, *Wspomnienie z lat 1945-1971...*, s. 5.

53 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, *op. cit.*, s. 20.

54 M. Sikora, *op. cit.*, s. 80; M. Nowina Konopka, 60 lat Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2016, s. 12.

55 M. Sikora, *op. cit.*, s. 81.

Jednakże ani Instytut, ani Komitet nie mogły w sposób należyty wziąć odpowiedzialności za całość podejmowanych w Polsce działań. Brakowało rozwiązań prawnych i odpowiednich struktur. Stąd też, aby uporządkować stan prawny, szczególnie w kwestiach organizacyjnych i administracyjnych dotyczących „nauki i techniki jądrowej”, na mocy uchwały nr 444/56 Prezydium Rządu z 11 lipca 1956 roku ustanowiono urząd Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej⁵⁶ wraz z podległym mu Biurem, w ramach którego ustanowiono Zespół Ochrony przed Promieniowaniem na czele z Julianem Rotnickim⁵⁷. Organem doradczym Pełnomocnika była czterdziestoosobowa Państwowa Rada ds. (potem dodano Pokojowego) Wykorzystania Energii Jądrowej⁵⁸. Została powołana uchwałą nr 525 Prezydium Rządu z 18 sierpnia 1956 roku. *Ex officio* na jej czele stał Pełnomocnik, zaś poza funkcją doradczą Rada miała za zadanie koordynację działań między poszczególnymi ministerstwami⁵⁹. Pierwszym Pełnomocnikiem został inż. Wilhelm Billig – w latach 1951-1955 wiceminister w Ministerstwie Poczty i Telegrafów oraz w okresie od 1955 do 1956 roku w Ministerstwie Łączności⁶⁰, zaś jego zastępcą Jerzy Metera. Prof. Jerzy Peńsko wspominał:

„Instytucja ta miała pełne ręce pracy, ponieważ po wyczynach wojskowych w Hiroszimie i Nagasaki był to już czas pokojowych zastosowań energii jądrowej. W polskich środowiskach naukowych, głównie fizyków, zaczęto organizować prace badawcze związane z procesem rozszczepienia jąder atomowych”⁶¹.

Przy Instytucji i Komisji pozostała działalność naukowa, która dotyczyła takich obszarów jak: fizyka i chemia jądrowa, energetyka jądrowa, wykorzystanie technik jądrowych, ochrona radiologiczna, radiobiologia i szereg innych⁶². Inicjatywą bez precedensu było rozpoczęcie budowy w Świerku – w maju 1956 roku – pierwszego w Polsce doświadczalnego reaktora jądrowego EWA (Eksperymentalny–Wodny–Atomowy). Niejako na marginesie warto wspomnieć, że decyzja o nabyciu w ZSRR badawczego reaktora jądrowego typu WWR (moc cieplna 2MW) zapadła już w 1955 roku⁶³.

56 T.R. Nowacki, *Ewolucja prawnego statusu organów...*, s. 122.

57 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 21-22.

58 M. Sikora, op. cit., s. 81.

59 T.R. Nowacki, *Ewolucja prawnego statusu organów...*, s. 123.

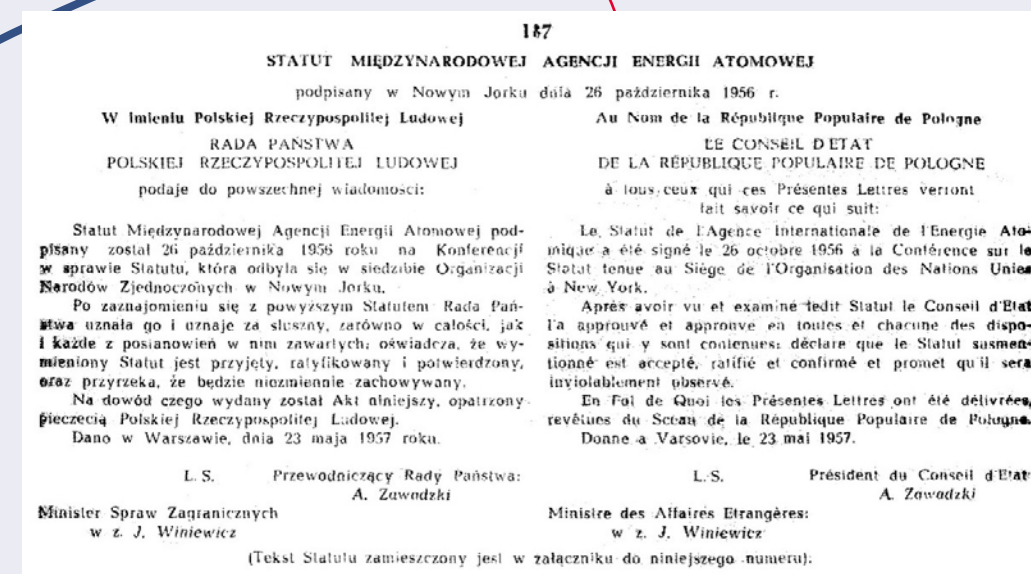
60 A. Furtek, Państwowa Agencja Atomistyki wczoraj i dziś, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2018, s. 43.

61 J. Peńsko, Wspomnienia z przeszłości Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej..., s. 1 (<http://clor.com.pl/clor/historia.htm> – dostęp dnia 31 III 2023).

62 M. Sikora, op. cit., s. 82.

63 A. Furtek, op. cit., s. 42; T. Matysiak, Historia pracy reaktora EWA, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2015, s. 9; W. Mieleśczenko, T. Matysiak, K. Pytel, Obiekty jądrowe w ośrodku Świerk, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1-2/1997, s. 3.

Niezwykle ważnym wydarzeniem, które miało również bezpośredni wpływ na dalszy rozwój i dynamikę polskiej atomistyki, było przyjęcie 26 października 1956 roku na konferencji Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku, statutu Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej⁶⁴. Rada Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ratyfikowała statut rok później, 23 maja 1957 roku⁶⁵. Oficjalne utworzenie Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej z siedzibą w Wiedniu – MAEA (*International Atomic Energy Agency* – IAEA), miało miejsce 29 lipca 1957 roku⁶⁶.

64 S. Latek, E. Zalewska, Jubileusz sześćdziesięciolecia Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2016, s. 2.

65 Statut Międzynarodowej Agencji Energii Jądrowej podpisany w Nowym Jorku dnia 26 października 1956 r., Dz.U. z 1958, Nr 41, poz. 187.

66 Zob.: MAEA, [w:] R. Szepeke, 1000 słów o atomie i technice jądrowej, Warszawa 1977, s. 147; J.S. Goldstein, S.A. Qvist, Energia dla klimatu. Jak niektóre kraje poradziły sobie ze zmianami klimatu, Warszawa 2019, s. 162.

W 1957 roku powstaje Zakład Izotopowy (później Zakład Ochrony Radiologicznej) działający w Instytucie Medycyny Pracy w Przemśle Włókienniczym i Chemicznym w Łodzi⁶⁷. Zaś 13 lipca tego roku, na mocy zarządzenia nr 164 Prezesa Rady Ministrów Józefa Cyrankiewicza, utworzono Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie (CLOR)⁶⁸. W gronie jego „założycieli” znaleźli się: doc. Tadeusz Musiałowicz, Ryszard Szepke, Adam Kuchciński, Jerzy Sokołowski i prof. Jerzy Peńsko. Ostatni z nich został pierwszym dyrektorem CLOR⁶⁹. Po latach, wspominając początki pracy w Laboratorium, pisał:

„Wkrótce powstała przede mną pierwsza trudność. Musiałem na podstawie założeń opracowanych przez Tadeusza Musiałowicza ułożyć nasz pierwszy budżet. Takie sprawy jak zatrudnienie, płace, wydatki na materiały i niezbędny sprzęt oraz podróże trzeba było przetłumaczyć na konkretne liczby. Były to nie znane do tej pory dla mnie sprawy. Byłem inżynierem, pracownikiem naukowym, a nie ekonomistą i nigdy czegoś podobnego przedtem nie robiłem. Prawie się załamłem, ale w końcu jakoś to poszło. Potem było już łatwiej, gdy pojawił się u nas pierwszy główny księgowy. Wkrótce nasz zespół zaczął się rozrastać. Szukaliśmy fachowców do pracy gdzie się tylko dało. Wyciągaliśmy ludzi z różnych instytucji kusząc ich ciekawą pracą w nowej dziedzinie i lepszymi zarobkami. W ten sposób uszczuplone zostały kadry Politechniki Warszawskiej, Instytutu Onkologii, Warszawskiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej i innych instytucji”⁷⁰.

Początkowo w ramach Laboratorium działały następujące działy techniczne: Skażeń Radioaktywnych (DSR), Kontroli Zakładów (DKZ) i Aparatury i Kalibracji (DAK). Głównym celem tej naukowej instytucji, podległej Pełnomocnikowi Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej, było między innymi: rozwijanie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przed szkodliwymi skutkami promieniowania jonizującego, przygotowanie odpowiednich przepisów w przedmiocie ochrony radiologicznej oraz kontrola warunków pracy pracowników zatrudnionych przy stosowaniu promieniowania jonizującego⁷¹. W 1958 roku przy CLOR utworzono Krajową Całodobową Służbę Awaryjną (KCSA) oraz (w listopadzie) Radę Naukowo-Techniczną, na czele której stanął prof. Jerzy Peńsko⁷², który wspominał:

„Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej, jako swoista tego rodzaju specjalistyczna organizacja, stanowiło w okresie swojego powstania i pierwszych lat działalności nowość nie tylko w skali krajowej, ale również i w skali europejskiej. Wkrótce Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej gościło specjalistów z Jugosławii, NRD, Włoch, Francji, Czechosłowacji, Węgier, którzy pragnęli zapoznać się z naszymi osiągnięciami. Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej przyjmowało na staże naukowe stypendystów z Bułgarii, Jugosławii, Indonezji, NRD, Węgier i Wietnamu”⁷³.

Z kolei Pełnomocnik Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej Wilhelm Billig, charakteryzując działalność CLOR, pisał:

„Działając w bardzo trudnych warunkach Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej w stosunkowo krótkim czasie osiągnęło wysoką sprawność organizacyjną zapewniając skuteczny nadzór nad użytkowaniem substancji promieniotwórczych w pracowniach izotopowych na terenie kraju. Działalność ta wpłynęła w sposób istotny na polepszenie stanu ochrony przed promieniowaniem w zakładach stosujących substancje promieniotwórcze oraz na zapewnienie pracownikom bezpiecznych warunków pracy. Mimo trudności kadrowych Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej rozwinęło również prace naukowo-badawcze osiągając w tej dziedzinie poważne wyniki i tworząc początki polskiej kadry naukowej w dziedzinie ochrony przed promieniowaniem. Swoją aktywną działalnością organizacyjną i naukową Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej zdobyło sobie sympatię i wysoki autorytet wśród użytkowników substancji promieniotwórczych stając się dla nich ważnym i potrzebnym organem konsultacyjnym oraz organem pomocy w rozwiązywaniu trudnych problemów technicznych i organizacyjnych”⁷⁴.

67 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 24.

68 S. Latek, 30 lat PAA, czyli historia dozoru jądrowego w Polsce, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2012, s. 5.

69 Z biegiem lat. Rys historyczny, [w:] Kronika i wspomnienia. Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej, Warszawa 2007, s. 17.

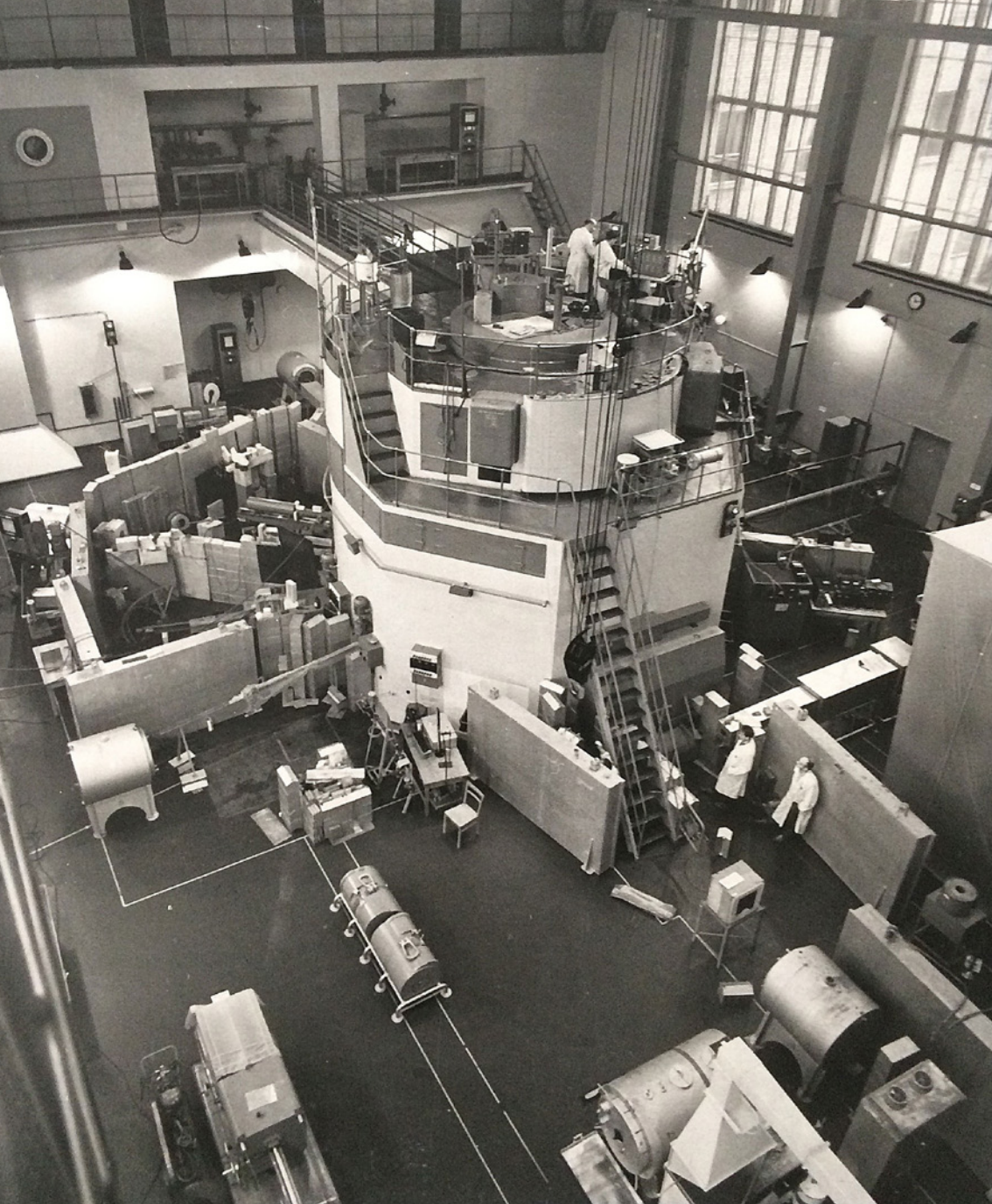
70 J. Peńsko, Wspomnienia z przeszłości Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej..., s. 1 (<http://clor.com.pl/clor/historia.htm> – dostęp dnia 31 III 2023).

71 Zarządzenie nr 164 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 lipca 1957 r. w sprawie utworzenia Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej, [w:] ibidem, s. 10.

72 J. Peńsko, Wspomnienie z lat 1945-1971..., s. 6.

73 Ibidem, s. 11.

74 Ibidem, s. 13.

**Doświadczalny reaktor jądrowy „EWA”
w Instytucie Badań Jądrowych w Świerku**
(źródło: Narodowe Centrum Badań Jądrowych).

W 1958 roku do życia powołano Komisję Energii Jądrowej działającą przy Polskim Komitecie Normalizacyjnym⁷⁵. W marcu tego samego roku, utworzono przy Państwowej Radzie ds. (Pokoju) Wykorzystania Energii Jądrowej Krajowy Komitet Ochrony Radiologicznej – KKOR (na jego czele stanął Witold Zawadowski – „nestor radiologów polskich”)⁷⁶, zaś 14 czerwca – po niespełna dwóch latach budowy – oficjalnie uruchomiono doświadczalny reaktor jądrowy EWA o mocy (wówczas) 2MW⁷⁷. W wydarzeniu tym brali udział między innymi ówczesny Prezes Rady Ministrów Józef Cyrankiewicz oraz Pełnomocnik Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej Wilhelm Billig. Ten ostatni w swoim przemówieniu, ukazując wagę i doniosłość całego przedsięwzięcia, konkludował:

„[...] Uruchomienie pierwszego polskiego reaktora atomowego posiada pierwszorzędne znaczenie dla rozwoju atomistyki, co więcej ma niemałe znaczenie dla rozwoju nauki i postępu technicznego [...]”⁷⁸.

Z kolei prof. Andrzej Sołtan, w słowach skierowanych do zebranych, stwierdził:

„Byliśmy świadkami uruchomienia wielkiego nowego narzędzia pracy w IBJ. [...] Wielki strumień neutronów umożliwi nam nie tylko badania w zakresie praw podstawowych rządzących materią. Dzięki temu strumieniowi będziemy wytwarzać szereg izotopów promieniotwórczych, które dotąd sprowadzamy z zagranicy i których niezliczone zastosowania są wszystkim znane, będziemy badać praktycznie działanie promieni jonizujących na różne materiały, otwierając drogę do szybkiego postępu technologicznego w chemii, metalurgii, no i w technologii samych reaktorów, będziemy prowadzić prace z dziedziny radiobiologii, nauki stawiającej obecnie pierwsze kroki i ważnej zwłaszcza teraz, gdy ilość promieniowań jonizujących, działających przeważnie destrukcyjnie na organizmy żywe, silnie wzrasta i to nie tylko w laboratoriach”⁷⁹.

Ponadto, 22 listopada 1958 roku został uruchomiony w Zakładzie II Instytutu Badań Jądrowych w Bronowicach pod Krakowem, cyklotron o energii 30MeV⁸⁰.

W 1960 roku formalnie powołano do życia Instytut Fizyki Jądrowej w Krakowie (wcześniejszy Zakład II IBJ), którego dyrektorem został prof. Henryk Niewodniczański, zaś w Wojskowym Instytucie Higieny i Epidemiologii wyodrębniono Ośrodek Ochrony Radiologicznej i Radiobiologii⁸¹.

⁷⁵ Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 25.

⁷⁶ J. Peńsko, Wspomnienie z lat 1945-1971..., s. 6; Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 25.

⁷⁷ A. Mikulski, Reaktor EWA po wielu latach, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2015, s. 5.

⁷⁸ Cyt. za: A. Furtek, op. cit., s. 42.

⁷⁹ Cyt. za: K. Madaj, 60 lat postępowania z odpadami promieniotwórczymi w Polsce, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2021, s. 5.

⁸⁰ <https://www.ncbj.gov.pl/historia-ncbj> – dostęp dnia 1 VI 2023.

⁸¹ Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 80.

W związku z „międzynarodowymi napięciami i zagrożeniem wojną jądrową”⁸² oraz przyjęciem uchwały nr 170/61 Rady Ministrów z dnia 9 maja 1961 roku w sprawie ochrony przed promieniowaniem jonizującym⁸³, powołano do życia Służbę Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych (SPSP), którą na mocy kolejnej uchwały Rady Ministrów nr 265/62 z dnia 29 sierpnia 1964 roku tworzyły placówki terenowe oraz Centralny Ośrodek Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych (COPSP)⁸⁴, początkowo działający w Zespole Ochrony przed Promieniowaniem (kierowanym przez Juliana Rotnickiego) Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej i zarządzany przez Departament Wojskowy Pełnomocnika pod kierownictwem płk. [Stanisława] Wolańskiego⁸⁵. Nadzór merytoryczny nad COPSP formalnie sprawował Dział Skażeń Radioaktywnych (od 1971 roku podział na Zakład Higieny Radiacyjnej i Zakład Ochrony przed Skażeniami) CLOR, a faktycznie – z ramienia Pełnomocnika – Wanda Czosnowska. Na tym tle dochodziło do różnych konfliktów i nieporozumień⁸⁶. Finalnie, pod koniec lat sześćdziesiątych, COPSP podlegał bezpośrednio CLOR i znajdował się w Zakładzie Ochrony Przed Skażeniami (potem Zakład Skażeń Promieniotwórczych). Ten ostatni koordynował też działalność całej SPSP⁸⁷.

Ten instytucjonalny rozwój trwał dalej. Powstało Biuro Projektów Urządzeń Jądrowych „PROATOM” i Biuro Urządzeń Techniki Jądrowej – późniejszy Zakład Produkcji Aparatury Jądrowej „POLON”⁸⁸.

W 1961 roku rozpoczęła się eksploatacja, działającej do dziś (jako Krajowe Składowisko Odpadów Promieniotwórczych), Centralnej Składowicy Odpadów Promieniotwórczych, która została ulokowana na terenie byłego fortu wojskowego (zbudowanego w latach 1905-1910) w Różanie nad Narwią⁸⁹, zaś funkcję Komisji Energii Jądrowej PKN przejęło Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej. Utworzono Branżowe Ośrodki Normalizacyjne (BON) dzięki czemu CLOR otrzymało uprawnienia Branżowego Ośrodka Ochrony przed Promieniowaniem⁹⁰. W Instytucie Badań Jądrowych w Świerku z kolei uruchomiono kolejne reaktory mocy zerowej (zestawy krytyczne)⁹¹, w całości oparte na polskiej myśli inżynierskiej⁹². 1 kwietnia 1962 roku została powołana na Politechnice Łódzkiej Katedra Chemii Radiacyjnej, przekształcona 30 kwietnia 1966 roku w Instytut Techniki Radiacyjnej⁹³.

82 J. Peńsko, Wspomnienie z lat 1945-1971..., s. 9.

83 Zob. też: § 1 uchwały nr 266/64 Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1964 r. w sprawie użytkowania substancji promieniotwórczych (niepublikowana); Ustawa z dnia 30 marca 1965 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy, Dz.U. z 1965, Nr 13, poz. 91; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 1968 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu promieniowania jonizującego, Dz.U. z 1968, Nr 20, poz. 122; Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej z dnia 15 grudnia 1969 r. w sprawie największych dopuszczalnych dawek promieniowania jonizującego oraz innych wskaźników z zakresu ochrony przed promieniowaniem, M.P. z 1969, Nr 1, poz. 7; Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 maja 1970 r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać pracownice rentgenowskie, oraz zasad pracy z aparatami rentgenowskimi, M.P. z 1970, Nr 18, poz. 142.

84 Uchwała nr 265/64 Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1964 r. w sprawie organizacji i zakresu działania służby pomiarów skażeń promieniotwórczych (niepublikowana), [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, dodatek nr 2: Prawo atomowe, Warszawa 1991, s. 198-200.

85 Z biegiem lat. Rys historyczny..., s. 171.

86 Szerzej zob.: ibidem, s. 179.

87 Ibidem, s. 23, 46; Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej, Funkcjonowanie Centralnego Ośrodka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych – nadzór nad SPSP, Warszawa 1993, s. 5, [w:] Archiwum Państwowej Agencji Atomistyki w Warszawie (dalej APAA), Raporty CLOR 1993-1994, sygn. 14/11, brak paginacji archiwalnej.

88 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 29-30.

89 W. Tomczak, A. Cholerzyński, Unieszkodliwianie odpadów promieniotwórczych w Polsce, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 22/1995, s. 3; T. Nowacki, Od nacjonalizacji do regulacji. Prawodawstwo energetyczne w Polsce w latach 1945-1997, [w:] „Studia Iuridica Toruniensia”, t. 31/2022, s. 236; H. Turska, Wybrane aspekty prawne gospodarki odpadami promieniotwórczymi, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2021, s. 6; Informacja Państwowej Agencji Atomistyki o stanie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w Polsce w 1993 roku, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 20/1994, s. 23; W. Tomczak, A. Cholerzyński, Składowanie odpadów promieniotwórczych w Polsce, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 22/1995, s. 23-24; w dniu 7 lipca 1960 roku, na mocy zarządzenia nr 20/1960, Pełnomocnik Rządu do spraw Wykorzystania Energii Jądrowej utworzył komisję złożoną ze specjalistów, która miała na celu określenie najlepszej lokalizacji pod przyszłą składowicę. Spośród osiemnastu obiektów ulokowanych w okolicach Warszawy, Krakowa, Skierniewic, Serocka, Sochaczewa, Łowicza i Tarnowa, wybrano dwie: Dębe koło Serocka (wariant nr I) i Różan nad Narwią (wariant nr II). Na mocy decyzji Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego z 1 września 1960 roku wybrano wariant II, a Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie 21 maja 1961 roku wydało decyzję nr 2691 w sprawie lokalizacji szczegółowej.

90 T. Musiałowicz, Działalność normalizacyjna w dziedzinie ochrony radiologicznej, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 10/1991, s. 13.

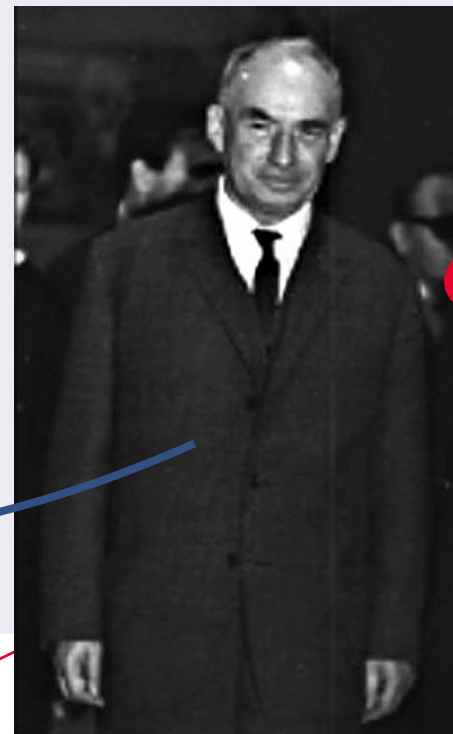
91 Ł. Koszucki, M. Klisińska, Zestawy krytyczne i podkrytyczne – istotny element procesu szkoleniowego kadr dla energetyki jądrowej, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2023, s. 8; „[...] zestaw krytyczny jako układ mnożący neutrony, składający się z paliwa jądrowego i innych materiałów stosowanych w technice jądrowej, który ma charakter elastyczny. Masa paliwa jest taka, że pozwala osiągnąć stan krytyczny dopiero po wprowadzeniu zewnętrznego źródła neutronów. Zestawy krytyczne charakteryzują się bardzo małym nadmiarem reaktywności i niską mocą, dlatego są bardzo bezpieczne. Generują na tyle mało ciepła, że do jego odprowadzenia wystarcza naturalna konwekcja wody lub powietrza. Z tego powodu zestawy krytyczne często nazywane są reaktorami mocy zerowej”; zob. też: Encyklopedia techniki, energia jądrowa, Warszawa 1979, s. 402, 554.

92 A. Mikulski, Zestawy krytyczne (reaktory mocy zerowej) w Instytucie Badań Jądrowych, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2015, s. 2; K.W. Fornalski, Reaktory jądrowe w Polsce, [w:] „Energia dla Przemysłu”, nr 3-4/2011, s. 16.

93 Szerzej zob.: M. Szadkowska-Nicze, Historia Międzyresortowego Instytutu Techniki Radiacyjnej, [w:] „Postępy Techniki Radiacyjnej”, nr 2/2012, s. 14-15.

12 czerwca 1963 roku do użytku oddano reaktor mocy zerowej (zestaw krytyczny), niewymagający „czynnego odprowadzania ciepła z uwagi na jego niewielką generację”, ANNA⁹⁴. Należy zauważyć, że reaktor ten został włączony do projektu badawczego MAEA na lata 1964-1971, pod tytułem *NPY* (nazwa od państw biorących w nim udział: Norway-Poland-Yugoslavia), w którym uczestniczyły trzy Instytuty: Energii Atomowej w Kjeller, Badań Jądrowych w Świerku oraz Nauk Jądrowych „Boris Kidric” w Vinca koło Belgradu⁹⁵. 29 grudnia 1963 roku uruchomiono drugi reaktor mocy zerowej MARYLA (Mały-Reaktor-Laboratoryjny)⁹⁶ – zestaw basenowy o mocy do 250 W⁹⁷, a ponadto jądrowy zestaw podkrytyczny⁹⁸ o konstrukcji grafitowej HELENA służący do badania metod pomiarowych w dziedzinie fizyki reaktorowej, a wybudowany w ramach projektu *NPY*⁹⁹.

W 1962 roku powołano do życia Międzynarodowe Stowarzyszenie Badań Radiacyjnych (*International Association for Radiation Research – IARR*), zaś w 1966 roku w Rzymie Międzynarodowe Stowarzyszenie Ochrony Radiologicznej (*International Radiation Protection Association – IRPA*). Utworzenie tych instytucji dało asumpt do założenia w Polsce kolejnych stowarzyszeń, to jest: Polskiego Towarzystwa Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie (29 czerwca 1967 roku)¹⁰⁰ oraz Polskiego Towarzystwa Fizyki Medycznej (5 lutego 1965 rok) wraz z Sekcją Ochrony przed Promieniowaniem (na czele z Jerzym Peńsko)¹⁰¹.

**Pełnomocnik Rządu
ds. Wykorzystania
Energii Jądrowej
Wilhelm Billig**
(źródło: z archiwum
J. Niewodniczańskiego).

W 1964 roku Pełnomocnik Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej Wilhelm Billig utworzył w miejsce resortowej Komisji Bezpieczeństwa Komisję Bezpieczeństwa Jądrowego¹⁰² oraz na nowo określił ustrój i zadania, działającej od 22 stycznia 1962 roku, Komisji Oceny Aparatury Jądrowej. Ta ostatnia funkcjonowała przy Pełnomocniku, składała się z 16 członków, zaś jej przewodniczącym był Dyrektor CLOR¹⁰³. W 1966 roku w Państwowym Zakładzie Higieny utworzono Zakład Ochrony Radiologicznej i Radiobiologii¹⁰⁴.

6 czerwca 1968 roku Pełnomocnikiem Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej został prof. inż. Stanisław Andrzejewski¹⁰⁵ (funkcję tę pełnił do 31 maja 1973 roku), a jego zastępcą (od 1 stycznia 1970 roku) dr inż. Jan Felicki¹⁰⁶. W 1969 roku, w miejsce Krajowego Komitetu Ochrony Radiologicznej (KKOR), powołano Komisję Ochrony Radiologicznej Państwowej Rady ds. (Pokoju) Wykorzystania Energii Jądrowej¹⁰⁷.

94 K.W. Fornalski, ANNA, AGATA, MARYLA – zapomniane polskie reaktory, [w:] „EKOATOM”, nr 3-4/2011, s. 10, 11–12.

95 A. Mikulski, Zestawy krytyczne (reaktory mocy zerowej) w Instytucie Badań Jądrowych..., s. 4.

96 K.W. Fornalski, ANNA, AGATA, MARYLA..., s. 10.

97 Ibidem, s. 16; A. Mikulski, Zestawy krytyczne (reaktory mocy zerowej) w Instytucie Badań Jądrowych..., s. 5-6; basen zestawu MARYLA wykorzystano celem przeprowadzenia doświadczenia z reaktorem UR-100 (Uniwersytecki Reaktor 100 kW)/WANDA (Wodny, Akademicki, Naukowy, Dydaktyczny, Aplikacyjny). Jego budowę planowano w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

98 Ł. Koszok, M. Klisińska, op. cit., s. 8; „Jest to zwykle konstrukcja o kształcie walca lub prostopadłościanu, składająca się z paliwa jądrowego i moderatora, o wymiarach mniejszych od krytycznych (efektywny współczynnik mnożenia jest zawsze mniejszy od jedności). Zawierają pewną masę materiału rozszczepialnego, która zwykle jest niewystarczająca do zrealizowania samopodtrzymującej się reakcji łańcuchowej rozszczepienia w czasie normalnej eksploatacji i w przypadku wypadków projektowych. Dlatego w zestawach podkrytycznych, zwanych też zestawami wykładniczymi, wymagane jest zewnętrzne źródło neutronów [...]. Dodatkowo zestawy podkrytyczne mogą posiadać reflektor neutronów, w zależności od projektu i zastosowań”; patrz też: Encyklopedia techniki, energia jądrowa..., s. 554.

99 A. Mikulski, Zestawy krytyczne (reaktory mocy zerowej) w Instytucie Badań Jądrowych..., s. 6.

100 S. Sommer, 50 lat działalności Polskiego Towarzystwa Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie: 1967-2017, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2017, s. 12-13.

101 J. Peńsko, Wspomnienie z lat 1945-1971..., s. 12.

102 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 80.

103 Zarządzenie nr 15/64 Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej z dnia 16 IV 1964 r. w sprawie powołania Komisji Oceny Aparatury Jądrowej (niepublikowane).

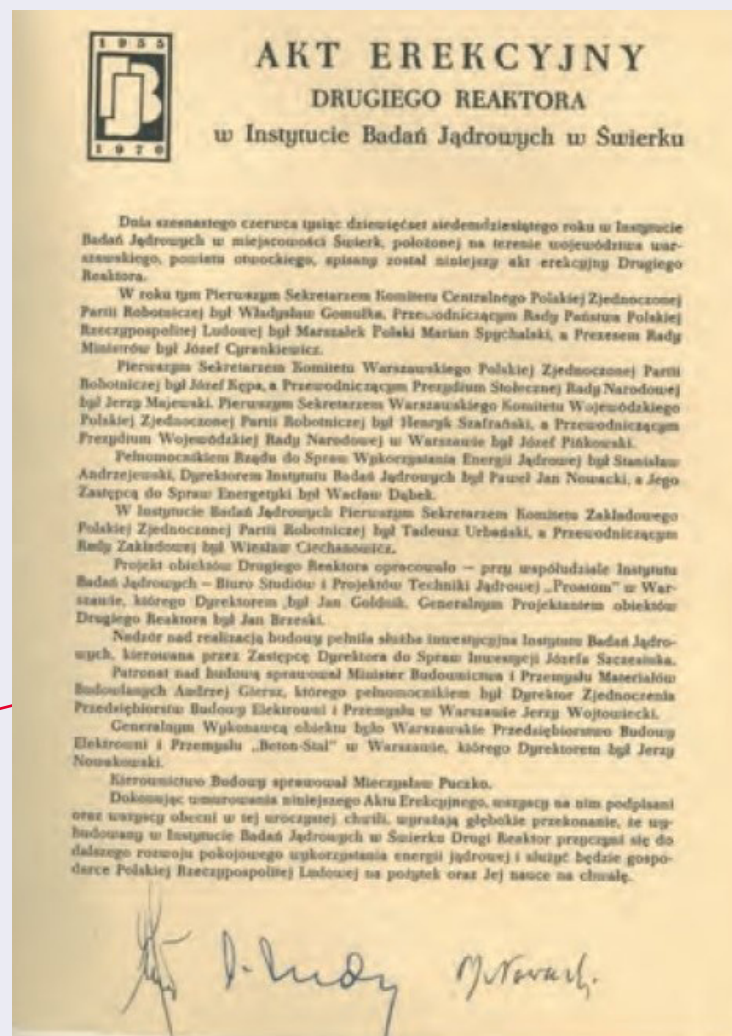
104 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 36, 80.

105 Zarządzenie nr 2/73 Prezesa Urzędu Energii Atomowej z dnia 11 lipca 1973 r., [w:] Archiwum Akt Nowych w Warszawie (dalej AAN), Urząd Energii Atomowej w Warszawie, Organizacja Urzędu Energii Atomowej 1973 rok, sygn. 2/773/0/1/145, k. brak paginacji archiwalnej.

106 Protokół z kontroli..., msp., [w:] AAN, Najwyższa Izba Kontroli, Urząd Energii Atomowej w Warszawie, sygn. 2/1154/0/-/67/186, k. 52.

107 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 43.

Ponadto 16 czerwca 1970 roku miało miejsce wmurowanie w Instytucie Badań Jądrowych w Świerku kamienia węgielnego pod budowę drugiego, wysokostrumieniowego, wielozadaniowego jądrowego reaktora badawczego, który na cześć Marii Skłodowskiej-Curie otrzymał nazwę MARIA¹⁰⁸. W tym samym roku przekształcono dotychczasową Centralę Odpadów Promieniotwórczych działającą w ramach IBJ w Zakład Unieszkodliwiania Substancji Promieniotwórczych (ZUSP)¹⁰⁹.

Akt erekcyjny reaktora jądrowego MARIA – podpisani od lewej: Józef Szczesiuk, prof. Stanisław Andrzejewski i prof. Paweł J. Nowicki (źródło: A. Mikulski, Reaktor Maria dziś (2015), [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2015, s. 5).

- 108 A. Mikulski, Reaktor Maria dziś (2015)…, s. 2; W. Dąbek, Reaktor MARIA widziany w 2004 roku z perspektywy trzydziestolecia jego eksploatacji, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2015, s. 10.
- 109 K. Madaj, op. cit., s. 5; W. Tomczak, A. Cholerzyński, Unieszkodliwianie odpadów promieniotwórczych w Polsce, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 22/1995, s. 3.

W kolejnym roku, na mocy decyzji nr 113/71 Prezydium Rządu, w dniu 12 sierpnia podjęto niezwykle ważną decyzję o budowie na terenie Polski pierwszej elektrowni jądrowej wyposażonej w reaktory WWER-440¹¹⁰. Brano pod uwagę dwanaście lokalizacji, zaś finalnie, w drodze decyzji nr 1030/71 z 19 grudnia 1972 roku Komisja Planowania działająca przy Radzie Ministrów wskazała na wieś Kartoszyno w gminie Krokowa nad Jeziorem Żarnowieckim na Pomorzu¹¹¹.

W marcu 1972 roku zaś, do użytku oddano dwustrefowy zestaw krytyczny PANNA (P-ANNA – PRĘDKA ANNA)¹¹², a w 1973 roku kolejny reaktor mocy zerowej AGATA¹¹³, będący zestawem krytycznym dla reaktora MARIA. Warto też wspomnieć, że 26 września 1972 roku Rada Ministrów przyjęła na mocy uchwały nr 254/77 *porozumienie między Rządem PRL a MAEA w sprawie stosowania zabezpieczeń, podpisane w Wiedniu 8 marca 1972 roku*. Zostało ono zawarte na podstawie art. III *Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej z 1 lipca 1968 roku*, ratyfikowanego przez Polskę 12 czerwca 1969 roku¹¹⁴. Zgodnie z postanowieniami porozumienia, „każde z Państw Stron Układu niedysponujących bronią jądrową zobowiązuje się do przyjęcia środków zabezpieczających ustalonych w porozumieniu, co do którego będą prowadzone rokowania i które będzie zawarte z Międzynarodową Agencją Energii Atomowej, zgodnie z jej Statutem i systemem środków zabezpieczających Agencji, wyłącznie w celu kontroli wykonania jego zobowiązań, przyjętych zgodnie z niniejszym Układem, aby nie dopuścić do przekształcenia energii jądrowej przeznaczonej do celów pokojowych w broń jądrową lub inne jądrowe urządzenia wybuchowe”¹¹⁵.

- 110 G. Jezierski, Kalendarium budowy elektrowni jądrowej w Żarnowcu, czyli ... jak straciliśmy swoją szansę?, [w:] „Energia Gigawat”, nr 01/2006, brak paginacji.
- 111 Ibidem; zob. też: J. Marecki, K. Duzinkiewicz, A. Reński, Kształcenie kadr i rozwój badań dla potrzeb elektrowni jądrowej Żarnowiec (1982-1990), [w:] „Maszyny Elektryczne – Zeszyty Problemowe”, nr 4 (120)/2018, s. 183.
- 112 A. Mikulski, Zestawy krytyczne (reaktory mocy zerowej) w Instytucie Badań Jądrowych..., s. 5.
- 113 K.W. Fornalski, ANNA, AGATA, MARYLA..., s. 14.
- 114 J. Kaniewski, Nowe rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie materiałów jądrowych podlegających ewidencji, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4/2001, s. 3; Układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, sporządzony w Moskwie, Waszyngtonie i Londynie dnia 1 lipca 1968 r., Dz.U. z 1970, Nr 8, poz. 60.
- 115 Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Międzynarodową Agencją Energii Atomowej w sprawie stosowania zabezpieczeń w związku z Układem o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, podpisane w Wiedniu dnia 8 marca 1972 r., M.P. z 2004, Nr 23, poz. 398.

10 marca 1973 roku w ramach CLOR, na mocy zarządzenia Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej w sprawie organizacji i zakresu działania służby awaryjnej dla likwidacji wypadków radiacyjnych i ich skutków¹¹⁶, powstał Ośrodek Dyspozycyjny Służby Awaryjnej (ODSA)¹¹⁷, który do dziś przyjmuje informacje o zdarzeniach radiacyjnych w Polsce oraz udziela pomocy w usuwaniu ich skutków¹¹⁸. Ponadto, 16 marca 1973 roku, w miejsce istniejącego od 1958 roku Ośrodka Badawczego Sprzętu Chemicznego (wcześniej, od 1954 roku jako Poligon Naukowo-Badawczy Sprzętu Chemicznego), utworzono Wojskowy Instytut Chemii i Radiometrii, zaś minister zdrowia i opieki społecznej powołał Krajowego Specjalistę ds. Ochrony Radiologicznej¹¹⁹.

12 kwietnia 1973 roku z kolei, została przyjęta ustawa, na mocy której utworzono Urząd Energii Atomowej (UEA), w miejsce zniesionego z dniem 1 czerwca 1973 roku urzędu Pełnomocnika Rządu ds. Wykorzystania Energii Jądrowej¹²⁰. Urząd podlegał Prezesowi Rady Ministrów. Siedziba nowej instytucji znajdowała się na 18. piętrze Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. 12 czerwca 1973 roku Prezes Rady Ministrów Piotr Jaroszewicz powierzył tymczasowo pełnienie obowiązków Prezesa UEA prof. inż. Stanisławowi Andrzejewskiemu. Jego zastępcą został dr inż. Jan Felicki¹²¹, który od drugiej połowy listopada 1973 roku został Prezesem UEA¹²², zaś wiceprezesami byli: Lech Tymiński i dr Mieczysław Sowiński.

Zasadniczym celem tego centralnego organu administracji państwowej było „stworzenie warunków wykorzystywania energii atomowej dla przyspieszenia społeczno-gospodarczego rozwoju kraju”¹²³. Miało to się odbywać między innymi poprzez: nadzór nad podległymi placówkami naukowo-badawczymi, organizowanie szkoleń i prac naukowo-badawczych, upowszechnianie techniki atomowej, przygotowywanie projektów programów związanych z wykorzystywaniem energii atomowej, a także organizowanie unieszkodliwiania i zabezpieczenia odpadów promieniotwórczych¹²⁴.

116 Zarządzenie nr 6/73 Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej z dnia 10 marca 1973 r. w sprawie organizacji i zakresu działania służby awaryjnej dla likwidacji wypadków radiacyjnych i ich skutków (niepublikowane), [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, dodatek nr 2: Prawo atomowe, Warszawa 1991, s. 190-197.

117 R. Siwicki, Ośrodek Dyspozycyjny Służby Awaryjnej, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1/1989, s. 15.

118 Informacja Państwowej Agencji Atomistyki o stanie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w Polsce w 1995 roku, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 2/1996, s. 19-20.

119 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 45.

120 Uchwała nr 126/73 Rady Ministrów z dnia 31 maja 1973 r. w sprawie nadania statutu Urzędowi Energii Atomowej oraz zniesienia Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej, [w:] AAN, Urząd Energii Atomowej w Warszawie, Organizacja Urzędu Energii Atomowej 1973 rok, sygn. 2/773/0/1/441, k. 3-4.

121 Protokół z kontroli..., msp., [w:] AAN, Najwyższa Izba Kontroli, Urząd Energii Atomowej w Warszawie, sygn. 2/1154/0/-/67/186, k. 52.

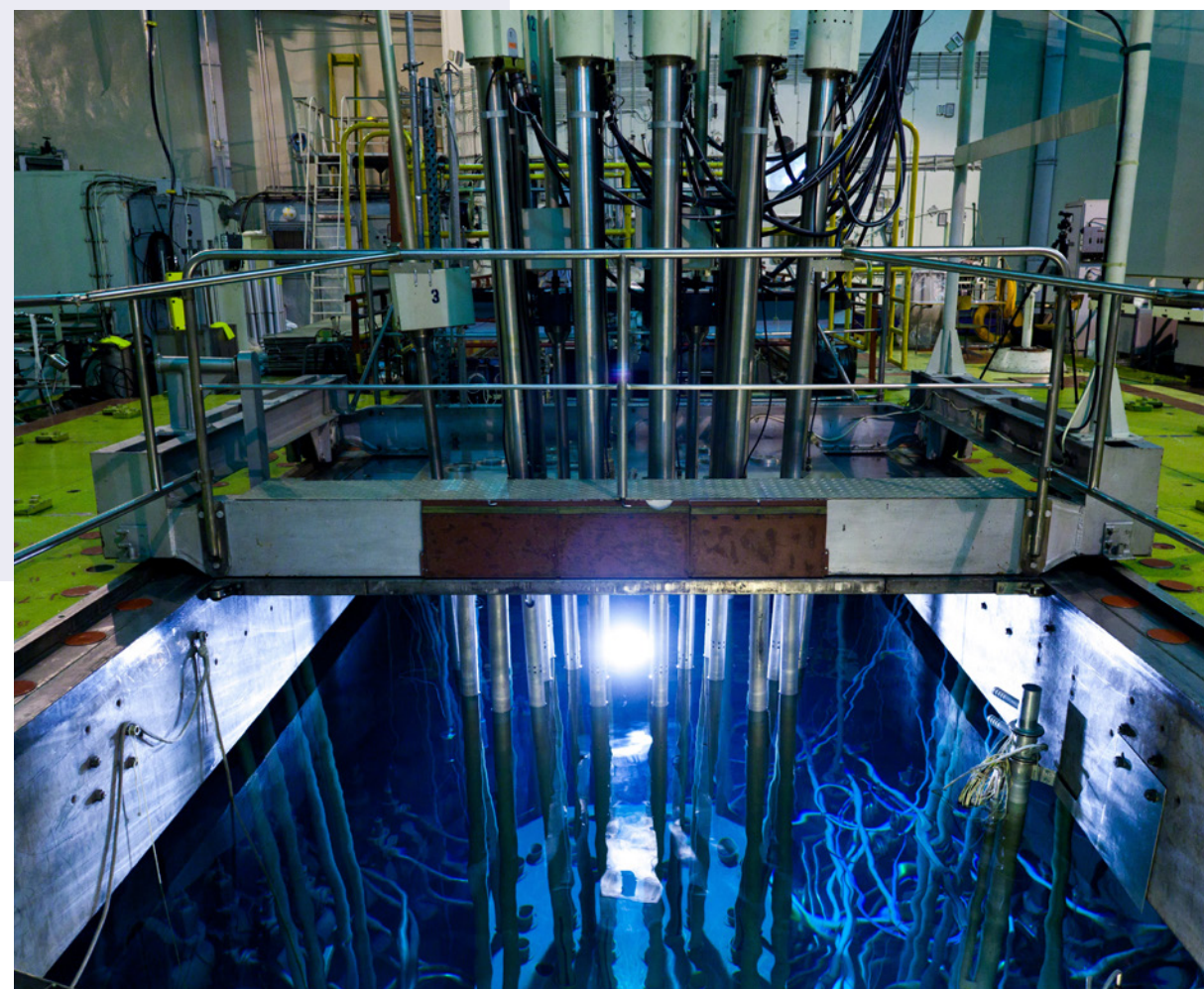
122 A. Furtek, op. cit., s. 43; Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 45.

123 Ustawa z dnia 12 kwietnia 1973 r. o utworzeniu Urzędu Energii Atomowej, Dz.U. z 1973, Nr 12, poz. 88.

124 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 maja 1973 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Urzędu Energii Atomowej, Dz. U. z 1973, Nr 22, poz. 128.

28 lutego 1974 roku została podpisana pomiędzy rządami PRL a ZSRR umowa dotycząca współpracy w zakresie budowy elektrowni jądrowych, która zakładała wybudowanie, zgodnie z projektem radzieckim, elektrowni typu WWER 440¹²⁵. Z kolei kilka miesięcy później, 12 lipca 1974 roku przeprowadzono rozruch technologiczny reaktora badawczego MARIA.

Reaktor Maria w Narodowym Centrum Badań Jądrowych w Otwocku-Świerku (źródło: Narodowe Centrum Badań Jądrowych).

125 Zespół Prezesa PAA do spraw elektrowni jądrowej Żarnowiec, Raport w sprawie elektrowni jądrowej Żarnowiec, Warszawa 1990, s. 4.

W tym oficjalnym wydarzeniu udział brali: I sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej Edward Gierek i Prezes Rady Ministrów Piotr Jaroszewicz¹²⁶.

Ponadto, na mocy *decyzji Prezydium Rządu nr 20/75 z 14 lutego 1975 roku w sprawie kierunków wykorzystania energii atomowej w gospodarce narodowej* do 1990 roku, założono między innymi wybudowanie w Polsce kilku elektrowni jądrowych o łącznej mocy 8,5 GW wraz z zakładami produkcyjnymi oraz przetwarzania paliwa¹²⁷. Jednocześnie w oparciu o powyższą decyzję, w drodze zarządzenia Prezesa UEA z dnia 10 kwietnia 1975 roku utworzono drugą¹²⁸, tym razem międzyresortową, piętnastoosobową komisję do opracowania projektu *ustawy o pokojowym wykorzystaniu energii atomowej i ochrony radiologicznej* oraz projektów aktów wykonawczych tak zwanego pierwszego rzędu. Na jej czele ponownie stanął doc. dr inż. Tadeusz Rzymkowski. Zakończenie prac komisji wyznaczono na 31 marca 1976 roku¹²⁹, zaś już w kwietniu miano uzgodnić tezy do projektu ustawy, wykaz aktów wykonawczych, a także powołać zespół roboczy¹³⁰.

Jednak w 1976 doszło do kolejnych zmian prawnych w zakresie uprawnień i struktury. 27 marca zniesiono UEA i utworzono urząd Ministra Energetyki i Energii Atomowej (z siedzibą przy ul. Mysiej w Warszawie), na czele którego stanął inżynier Andrzej Z. Szozda¹³¹, a za obszar atomistyki w tym resorcie odpowiedzialny był podsekretarz stanu Jan Felicki¹³². Względem wcześniejszej regulacji, znacznie poszerzono katalog kompetencji tego urzędu.

W miejsce tak miękkich zwrotów jak „stworzenie warunków”, wprowadzono przepis, który już obligował nowego ministra do podjęcia spraw w przedmiocie „wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej, wykorzystania energii atomowej w gospodarce [...], kopalnictwa węgla brunatnego oraz dozoru technicznego”¹³³, jak i również „budownictwa energetycznego i produkcji podstawowych maszyn i urządzeń energetycznych”¹³⁴. Zwrócono też uwagę na obowiązek ochrony środowiska przed ujemnymi skutkami działalności obiektów energii atomowej¹³⁵.

Prawdopodobnie na początku 1977 roku Ministerstwo Energetyki i Energii Atomowej przekazało projekt ustawy przygotowany przez „komisję Rzymkowskiego” pod obrady Rady Legislacyjnej Rady Ministrów¹³⁶. Nie przyniosło to jednak oczekiwanych rezultatów i na ustawę „Prawo atomowe” trzeba było czekać kolejne lata.

Wydaje się też, że taka „fuzja” uprawnień nie przyniosła oczekiwanych rezultatów. Trwały bowiem prace nad stworzeniem osobnego urzędu, który w całości przejąłby kwestie związane z dynamicznie rozwijającą się w Polsce atomistyką. Rozwiązaniem „przejściowym” miała być likwidacja Ministerstw: Górnictwa oraz Energetyki i Energii Atomowej i utworzenie w ich miejsce 3 lipca 1981 roku Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, na czele którego stanął gen. Czesław W. Piotrowski. Spod jego kompetencji wyłączono jednak sprawy energii jądrowej¹³⁷. Tymi bowiem zajmował się, powołany w lipcu 1981 roku, Pełnomocnik Rządu ds. Atomistyki¹³⁸, którym został chemik prof. Jerzy Minczewski¹³⁹. Następnie, w dniu 31 lipca 1981 roku, przedstawił on podsekretarzowi stanu w Urzędzie Rady Ministrów prof. Zygmuntowi Rybickiemu wyniki prac Zespołu w przedmiocie powołania do życia nowej instytucji, to jest Państwowego Komitetu Atomistyki¹⁴⁰.

126 A. Mikulski, *Reaktor Maria dziś* (2015)...., s. 4.

127 Zespół Prezesa PAA do spraw elektrowni jądrowej Żarnowiec, Raport w sprawie elektrowni jądrowej Żarnowiec...., s. 4.

128 Zob.: Zarządzenie nr 23/74 Prezesa Urzędu Energii Atomowej z dnia 3 września 1974 r. w sprawie powołania Komisji do opracowania projektu ustawy o pokojowym wykorzystaniu energii atomowej i ochronie radiologicznej oraz projektów aktów prawnych, [w:] APAA, Urząd Energii Atomowej, Zarządzenia Prezesa UEA 1974, cz. II, sygn. 212, k. 26–27; pierwsza komisja składała się z jedenastu osób. Jej przewodniczącym został doc. dr inż. Tadeusz Rzymkowski, ówczesny dyrektor CLOR. Do 30 listopada 1974 roku miano przygotować wstępne założenia projektu ustawy nazywanej: „Prawo atomowe”, harmonogram prac oraz wykaz kosztów.

129 Zarządzenie nr 11/76 Prezesa Urzędu Energii Atomowej z dnia 10 IV 1975 r. w sprawie powołania międzyresortowej komisji do opracowania projektu ustawy o pokojowym wykorzystaniu energii atomowej i ochrony radiologicznej oraz projektów aktów wykonawczych pierwszego rzędu, [w:] AAN, Urząd Energii Atomowej w Warszawie, Zarządzenia Prezesa UEA 1975, sygn. 2/773/0/1/446, k. 69–70.

130 Harmonogram pracy Komisji do opracowania projektów Ustawy o pokojowym wykorzystaniu energii atomowej i ochronie radiologicznej oraz aktów wykonawczych pierwszego rzędu, msp., [w:] APAA, Urząd Energii Atomowej, Zarządzenia Prezesa UEA 1975, sygn. 292, k. 71.

131 A. Furtek, op. cit., s. 43.

132 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 47.

133 Ustawa z dnia 27 marca 1976 r. o utworzeniu urzędu Ministra Energetyki i Energii Atomowej, Dz.U. z 1975, Nr 12, poz. 67.

134 Dekret z dnia 4 października 1979 r. zmieniający ustawy o urządzie Ministra Energetyki i Energii Atomowej oraz urządzie Ministra Przemysłu Maszyn Ciężkich i Rolniczych, Dz.U. z 1979, Nr 23, poz. 132.

135 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 1976 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Energetyki i Energii Atomowej, Dz.U. z 1976, Nr 14, poz. 83; zob.: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 1979 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Energetyki i Energii Atomowej, Dz.U. z 1979, Nr 23, poz. 139.

136 Z. Bałtrukiewicz, T. Musiałowicz, op. cit., s. 53, 81.

137 Ustawa z dnia 3 lipca 1981 r. o utworzeniu urzędu Ministra Górnictwa i Energetyki, Dz.U. z 1981, Nr 17, poz. 77; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1982 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Górnictwa i Energetyki, Dz.U. z 1982, Nr 13, poz. 100.

138 A. Łapajski, Sz. Wiórkowski, Państwowa Agencja Atomistyki, [w:] Agencje i podmioty podobne w strukturze administracji publicznej, red. A. Gronkiewicz i A. Ziółkowska, Katowice 2013, s. 190, którzy podają, iż był to Pełnomocnik Rządu ds. Energetyki Jądrowej.

139 A. Furtek, op. cit., s. 44.

140 Ibidem; E. Zalewska, A. Furtek, op. cit., s. 6.

Wydarzenie to zbiega się jednocześnie z podjęciem przez Radę Ministrów w dniu 18 stycznia 1982 roku uchwały nr 10/82, co do realizacji w latach 1981-1990 pierwszego etapu budowy Elektrowni Jądrowej „Żarnowiec”¹⁴¹, składającej się z dwóch bloków energetycznych typu WWR-440, każdy wyposażony w polskiej budowy turbozespół o mocy 465 MW. Pierwszy blok energetyczny miał być uruchomiony w 1989 roku, zaś drugi w 1990 roku¹⁴².

Ostatecznie, w dniu 9 marca 1982 roku, utworzono nowy urząd ds. atomistyki, pod nazwą: Państwowa Agencja Atomistyki.

UCHWAŁA Nr 10/82
RADY MINISTRÓW
z dnia 18 stycznia 1982 r.

w sprawie budowy elektrowni jądrowej Żarnowiec.

W celu realizacji programu rozwoju energetyki krajowej oraz zawartych z krajami Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej porozumień o:

- 1) współpracy w perspektywnym rozwoju połączonych systemów elektroenergetycznych krajów członkowskich Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej na okres do 1990 r. podpisanego w dniu 23 listopada 1977 r. w Moskwie,
 - 2) wielostronnej międzynarodowej specjalizacji i kooperacji produkcji oraz wzajemnych dostaw urządzeń dla elektrowni jądrowych w latach 1981-1990 podpisanego w dniu 28 czerwca 1979 r. w Moskwie,
- Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1.

1. Zatwierdza się do realizacji w latach 1981-1990 pierwszy etap budowy elektrowni jądrowej Żarnowiec, obejmujący 2 bloki energetyczne typu WWR-440 z turbozespołami krajowymi. Koszt realizacji inwestycji określa się na 44,55 mld zł, a cykl realizacji na 110 miesięcy, w tym pierwszego bloku typu WWR-440 na 98 miesięcy.
2. Uruchomienie pierwszego bloku energetycznego o mocy zainstalowanej 465 MW powinno nastąpić w 1989 r., zaś drugiego bloku energetycznego w 1990 r.

§ 2.

1. Upoważnia się Ministra Górnictwa i Energetyki do zatwierdzenia dyrektywnego harmonogramu realizacji inwestycji, uwzględniającego postanowienia § 1 uchwały.
2. Zwiększa się nakłady inwestycyjne w 1982 r. na kompleks paliwowo-energetyczny o 1 mld zł z przeznaczeniem na budowę elektrowni jądrowej Żarnowiec.

§ 3.

Minister Górnictwa i Energetyki w porozumieniu z Ministrem Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych oraz Prezesem Polskiego Komitetu Normalizacji, Miar i Jakości ustalił zasady stosowania radzieckich przepisów i norm w trakcie wykonywania budynków i instalacji części jądrowej elektrowni, których dokumentacja projektowa jest opracowywana na podstawie tych przepisów przez radzieckie organizacje projektowe.

Źródło: Zespół Prezesa PAA do spraw elektrowni jądrowej Żarnowiec, Raport w sprawie elektrowni jądrowej Żarnowiec..., s. 35

Kronika najważniejszych wydarzeń – Państwowa Agencja Atomistyki i nadzór nad atomistyką w latach 1982–2022

27 lutego 1982 – przyjęcie przez Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ustawy o utworzeniu Państwowej Agencji Atomistyki – dalej PAA – (Dz.U z 1982, Nr 7, poz. 64). Ustawa weszła w życie 9 marca tego samego roku. PAA podlegała Prezesowi Rady Ministrów i wykonywała zadania centralnego organu administracji państwowej w zakresie atomistyki. Na jej czele stał Prezes, który kierował Agencją przy pomocy Zarządu. W jego skład wchodziła: wiceprezes Agencji, dyrektorzy jednostek organizacyjnych, reprezentanci Ministrów: Górnictwa i Energetyki, Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Obrony Narodowej, Zdrowia i Opieki Społecznej, a także przedstawiciel Polskiej Akademii Nauk. Przy PAA działała też Rada do Spraw Atomistyki jako organ opiniodawczy i doradczy.

64

USTAWA

z dnia 27 lutego 1982 r.

o utworzeniu Państwowej Agencji Atomistyki.

- Art. 1. 1. Tworzy się Państwową Agencję Atomistyki, której siedzibą jest siedziba Rady Ministrów.
2. Państwowa Agencja Atomistyki realizuje wyłączone w niniejszej ustawie.

Dziennik Ustaw Nr 7

172

Poz. 6

- Art. 2. 1. Państwowa Agencja Atomistyki wykonuje zadania centralnego organu administracji państwowej w zakresie atomistyki i jest organem założycielskim w stosunku do podległych jej wyodrębnionych jednostek organizacyjnych.
2. Państwowa Agencja Atomistyki podlega Prezesowi Rady Ministrów. Prezes Rady Ministrów może przekazać sprawowanie nadzoru nad działalnością Agencji jednemu z członków Rady Ministrów.
3. Na czele Państwowej Agencji Atomistyki stoi Prezes. Prezes Państwowej Agencji Atomistyki powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, Wiceprezesa Państwowej Agencji Atomistyki powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Prezesa Agencji.
4. Prezes Państwowej Agencji Atomistyki kieruje Agencją przy pomocy Zarządu, któremu przewodniczy. W skład Zarządu Państwowej Agencji Atomistyki wchodzi: wiceprezes Agencji, przedstawiciel Ministrów: Górnictwa i Energetyki, Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Obrony Narodowej, Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Polskiej Akademii Nauk, a ponadto powołani przez Prezesa Agencji dyrektorzy jednostek organizacyjnych, wchodzących w skład Agencji.
5. Do zakresu działania Państwowej Agencji Atomistyki należą sprawy:

- 1) koordynacji i kontroli całości działań w zakresie atomistyki,
- 2) badań i zastępowania z zakresu atomistyki w gospodarce narodowej,
- 3) produkcji aparatury i urządzeń jądrowych, materiałów promieniotwórczych oraz obrotu nimi,
- 4) ochrony radiologicznej i bezpieczeństwa jądrowego, wraz z uniemożliwieniem i składowaniem odpadów promieniotwórczych,
- 5) licencjonowania i kontroli użytkowania wszelkich obiektów i urządzeń jądrowych w zakresie bezpieczeństwa jądrowego,
- 6) nadawania uprawnień dla podstawowych kadr zatrudnionych przy eksploatacji urządzeń jądrowych,
- 7) informowania społeczeństwa o działalności Państwa w zakresie atomistyki,
- 8) udziału w realizacji zadań obronnych w zakresie atomistyki,
- 9) współpracy międzynarodowej w zakresie atomistyki w sprawach określonych w pkt 1–6,
- 10) nadzoru nad wykonywaniem zadań przez podległe jej wyodrębnione jednostki organizacyjne.

- Art. 4. 1. Zadaniem Państwowej Agencji Atomistyki jest wytyczanie kierunków działań w zakresie określonym w art. 3, stosownie do potrzeb społecznych i gospodarczych, zgodnie z polityką Państwa.
2. Zadanie to Państwowa Agencja Atomistyki realizuje w szczególności przez prognozowanie i programowanie kompleksowych działań w celu rozwoju i pokojowego wykorzystania atomistyki, dokonywanie analizy i oceny działalności placówek naukowo-badawczych, przedsiębiorstw i innych jednostek organizacyjnych wchodzących w skład Agencji, koordynowanie tej działalności, wspieranie działań w kształtowaniu systemów ekonomicznych jednostek organizacyjnych wchodzących w skład Agencji prowadzenie polityki kadrowej oraz udzielanie pomocy w szkoleniu kadr w zakresie atomistyki.

- Art. 5. 1. Przy Państwowej Agencji Atomistyki działa Rada do Spraw Atomistyki, jako organ opiniodawczy i doradczy w sprawach objętych zakresem działania Agencji. Przewodniczącą Rady powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Prezesa Agencji, zgłoszony po zasięgnięciu opinii Zarządu.
2. Zakres, tryb działania i skład Rady do Spraw Atomistyki określa statut Rady, nadany przez Prezesa Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Prezydium Polskiej Akademii Nauk oraz Rady Głównej Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

- Art. 6. 1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowy zakres działania Państwowej Agencji Atomistyki.
2. Organizację Państwowej Agencji Atomistyki oraz jednostki organizacyjne wchodzące w skład Agencji określa statut nadany przez Radę Ministrów.

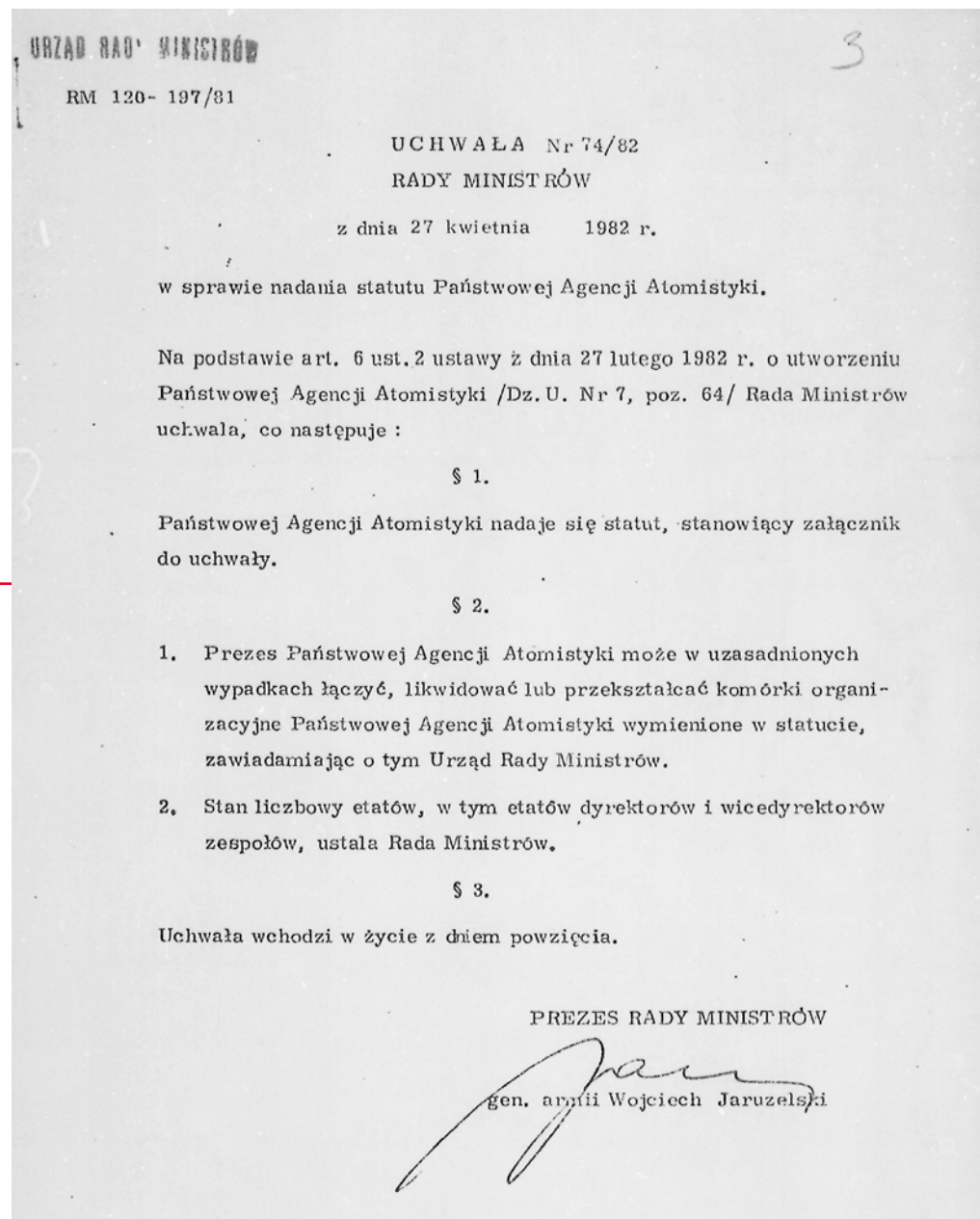
- Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: H. Jabłoński
Sekretarz Rady Państwa: E. Duda

- 141 W. Kietbasa, Jak to z „Żarnowcem” było – refleksja 30 lat po wstrzymaniu budowy, cz. I: Od początków do wstrzymania budowy, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2019, s. 5–6.
- 142 Ibidem, s. 6; Uchwała nr 10/82 Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 1982 r. w sprawie budowy elektrowni jądrowej Żarnowiec, [w:] Zespół Prezesa PAA do spraw elektrowni jądrowej Żarnowiec, Raport w sprawie elektrowni jądrowej Żarnowiec..., s. 35.

27 lutego 1982 – objęcie przez prof. Jerzego Minczewskiego stanowiska Pełnomocnika Rządu ds. Państwowej Agencji Atomistyki (funkcję piastował do 27 czerwca 1982 roku).

2 kwietnia 1982 – wydanie przez Radę Ministrów rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu działania Państwowej Agencji Atomistyki (Dz.U z 1982, Nr 12, poz. 89). W katalogu otwartym wskazano wówczas na czternaście spraw należących do wyłącznego zakresu działania Agencji, w tym między innymi: koordynacja i kontrola całokształtu działań w zakresie atomistyki na terenie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, prowadzenie badań podstawowych i stosowanych w zakresie atomistyki, a także ochrona radiologiczna i bezpieczeństwo jądrowe.

27 kwietnia 1982 – podjęcie przez Radę Ministrów uchwały (nr 74/82) w sprawie nadania statutu PAA, w którym określono strukturę Agencji oraz wskazano jednostki organizacyjne wchodzące w jej skład.

1 czerwca 1982 – utworzenie Państwowego Przedsiębiorstwa „Elektrownia Jądrowa »Żarnowiec« w budowie”.

27 czerwca 1982 – powołanie dr. Mieczysława Sowińskiego na Prezesa PAA.

7 września 1982 – wydanie przez Prezesa PAA pierwszego zarządzenia, które dotyczyło ujednolicenia obcojęzycznych nazw PAA.

21 października 1982 – powołanie na mocy zarządzenia Prezesa PAA ośmioosobowego zespołu do opracowania projektu ustawy o prawie atomowym. Podobnie jak w 1974 i 1975 roku, na jego czele stał doc. dr inż. Tadeusz Rzymkowski, a wiceprzewodniczącym został Wacław Dąbek. Do 30 listopada 1982 roku zespół miał za zadanie przygotowanie projektu ustawy wraz z uzasadnieniem i przewidywanymi skutkami finansowymi, zaś do 31 grudnia 1982 roku przedstawienie odpowiednich projektów aktów wykonawczych.

13 grudnia 1982 – wydanie zarządzenia nr 31 Prezesa Rady Ministrów w sprawie organizacji jednostek naukowo-badawczych i rozwojowych atomistyki (M.P. z 1982, Nr 32, poz. 279). Na jego mocy Instytut Badań Jądrowych został rozwiązany i przekształcony w trzy oddzielne Instytuty: Energii Atomowej (siedziba w Otwocku-Świerku), Problemów Jądrowych (siedziba w Otwocku-Świerku) oraz Chemii i Techniki Jądrowej (siedziba w Warszawie). Nadzór nad ww. jednostkami sprawował Prezes PAA.

14 kwietnia 1983 – podpisanie w Moskwie Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o współpracy w budowie w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej elektrowni jądrowej „Żarnowiec”.

UMOWA
Między Rządem Rzeczypospolitej Ludowej
a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich
o współpracy w budowie w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
elektrowni jądrowej „Żarnowiec”

Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich,

kierując się stosunkami przyjaźni i braterskiej współpracy między dwoma krajami,

przywiązując duże znaczenie do wykorzystania energii jądrowej w celach pokojowych i rozwoju energetyki jądrowej,

dążąc do dalszego rozwoju współpracy między dwoma krajami w wymienionej dziedzinie,

uwzględniając postanowienia Umowy o wielostronnej międzynarodowej specjalizacji i kooperacji produkcji oraz wzajemnych dostawach urządzeń dla elektrowni jądrowych w latach 1981-1990 z dnia 28 czerwca 1979 r.,

zawarły niniejszą Umowę następującej treści:

Artykuł I

Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Rząd Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich przez swoje właściwe polskie i radzieckie przedsiębiorstwa będą współpracować w budowie i przekazaniu do eksploatacji w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej elektrowni jądrowej „Żarnowiec” o ogólnej mocy 1760 MW w układzie czterech analogicznych bloków energetycznych, każdy z reaktorami WWER-440, z turbozespołami polskiej produkcji.

Źródło: Zespół Prezesa PAA do spraw elektrowni jądrowej Żarnowiec, *Raport w sprawie elektrowni jądrowej Żarnowiec*, Warszawa 1990.

5 października 1983 – ratyfikowanie przez Polskę Konwencji o ochronie fizycznej materiałów jądrowych.

3 lutego 1984 – powołanie doc. dr. inż. Tadeusza Rzymkowskiego – dyrektora CLOR, na mocy decyzji Prezesa PAA, na stanowisko Pełnomocnika Prezesa PAA ds. bezpieczeństwa jądrowego.

27 kwietnia 1984 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w porozumieniu z Polskim Komitetem Normalizacji, Miar i Jakości, regulującego działalność normalizacyjną w resorcie atomistyki. CLOR powierzono funkcję Branżowego Ośrodka Normalizacyjnego Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej (BON-CLOR).

9 maja 1984 – ukazanie się wytycznych PAA nr 1/84 w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego obiektów jądrowych. Określono w nich między innymi zasady wyboru pod przyszłe tereny lokalizacji obiektów jądrowych.

Lipiec 1984 – wydanie rekomendacji Komisji Planowania przy Radzie Ministrów w przedmiocie lokalizacji drugiej elektrowni jądrowej. Wskazano wówczas na dwie lokalizacje: „Karolewo-Skoki” na lewym brzegu Wisty, w gminie Włocławek (województwo włocławskie) i „Warta” w gminie Lubasz (województwo pilskie).

Październik 1984 – wydanie przez Pełnomocnika Prezesa PAA ds. Bezpieczeństwa Jądrowego wytycznych dotyczących lokalizacji elektrowni jądrowych.

27 lutego 1985 – powołanie przez Prezesa PAA międzyresortowego zespołu do spraw współpracy z MAEA, pod przewodnictwem prof. dr. hab. Jerzego Minczewskiego.

Wizyta Hansa Blixa w reaktorze Maria w IBJ. Od lewej: A. Janowski z Ministerstwa Spraw Zagranicznych, doc. dr hab. inż. Jerzy Michalik – dyrektor Międzynarodowej Agencji Energetycznej (*International Energy Agency – IEA*), dr Mieczysław Sowiński (prezes PAA), Jacek Kaniewski (PAA), Hans Blix (MAEA), (źródło: z archiwum J. Kaniewskiego).

11 marca 1985 – przyjęcie uchwały nr 29/85 Rady Ministrów w sprawie rozwoju energetyki jądrowej w państwie polskim do 2000 roku.

Maj 1985 – złożenie w Polsce wizyty przez dyrektora generalnego MAEA dr. Hansa Blixa.

11 listopada 1985 – wydanie zezwolenia Prezesa PAA w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej na budowę I etapu EJ „Żarnowiec”, wraz ze wskazaniem szeregu warunków jakie musiał spełnić inwestor.

Rok 1986 – złożenie w Polsce wizyty przez dyrektora Departamentu Badań i Izotopów MAEA prof. Leonarda Konstantinowa.

Wizyta Leonarda Konstantinowa w Świerku – drugi od prawej, dalej Prezes Mieczysław Sowiński – trzeci (źródło: z archiwum J. Kaniewskiego).

10 kwietnia 1986 – przyjęcie przez Sejm ustawy – Prawo atomowe (Dz.U. z 1986, Nr 12, poz. 70), która weszła w życie z dniem 1 lipca. Na jej mocy PAA była agencją rządową do spraw związanych z wykorzystaniem energii atomowej i podlegała Prezesowi Rady Ministrów. Na czele PAA stał Prezes, który pełnił funkcję centralnego organu administracji państwowej do spraw wykorzystania energii atomowej. Do zmienionego składu Zarządu Agencji wchodziło: wiceprezesa, Główny Inspektor Dozoru Jądrowego, przedstawiciele Ministrów: Górnictwa i Energetyki, Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych, Spraw Zagranicznych, Zdrowia i Opieki Społecznej, Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych oraz Gospodarki Materiałowej i Paliwowej, a także reprezentant Polskiej Akademii Nauk. Rola Rady do Spraw Atomistyki względem poprzedniej regulacji nie zmieniła się. Ponadto, na mocy ustawy utworzono Państwowy Dozór Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej, wykonywany przez: Prezesa PAA, Głównego Inspektora Dozoru Jądrowego – którego funkcję do 1992 roku sprawował wicedyrektor CLOR a następnie wiceprezes PAA – i inspektorów dozoru jądrowego.

26 kwietnia 1986 – katastrofa w Czarnobylskiej Elektrowni Jądrowej.

28 kwietnia 1986 – przekazanie raportu Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej do Prezesa PAA w sprawie sytuacji radiologicznej w Polsce.

29 kwietnia 1986 – powołanie Komisji Rządowej do Spraw Oceny Promieniowania Jądrowego i Działań Profilaktycznych (tzw. Komisja Szałajdy), na czele której stał wiceprezes Rady Ministrów PRL Zbigniew Szałajda. Do składu Komisji wszedł między innymi prof. Zbigniew Jaworowski z CLOR, który wspominał, że:

„[...] polityka informacyjna, którą władze stosowały w pierwszych dwóch dniach była błędna [...]. W efekcie 30 kwietnia publiczność znowu dowiedziała się, że radioaktywny jod »lata« w obłoku gdzieś wysoko nad Polską. Ponadto podano kłamliwą informację, że nastąpiło jedynie podwyższenie stężenia aktywnego jodu w powietrzu [...], stwierdza się spadkową tendencję poziomu stężenia i że nie stwierdzono podwyższenia stężenia innych pierwiastków”¹⁴³.

¹⁴³ W. Kiełbasa, Jak to z „Żarnowcem” było – refleksja 30 lat po wstrzymaniu budowy, cz. I, Od początków do wstrzymania budowy, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, z. 2/2019, s. 7.

Po prawej stronie
Główny Inspektor
Dozoru Jądrowego
doc. inż. Wacław Dąbek
(źródło: z archiwum
J. Niewodniczańskiego).

29 kwietnia 1986 – uruchomienie, na mocy decyzji Komisji Rządowej, procedury masowego podawania szczególnie w północno-wschodniej Polsce płynu Lugola – wodnego roztworu jodu w jodku potasu. Profesor Zbigniew Jaworowski, po latach stwierdzał:

„W wyniku akcji jodowej 18,5 mln ludzi przyjęło blokującą dawkę płynu Lugola, w tym ponad 95% dzieci i młodzieży. Była to pierwsza w historii medycyny tak wielka akcja profilaktyczna dokonana w ciągu kilku dni. Rozpoczęto ją po ok. 13 godzinach od powziętej decyzji. Akcja ta dowodzi wysokiej sprawności organizacyjnej i zdolności do improwizacji Polaków. [...] Badania epidemiologiczne (największe, jakie kiedykolwiek przeprowadzono w Polsce) wykonane przez zespół prof. Janusza Naumana z Akademii Medycznej w Warszawie, złożony z najwybitniejszych polskich endokrynologów i radiologów wykazały, że łagodne „zewnątrzczycowe” objawy uboczne po podaniu płynu Lugola (mdłości, bóle głowy i swędzenie skóry) pojawiły się w ok. 5% przypadków. U bardzo małych dzieci niekiedy występowały wymioty, prawie zawsze u tych, którym zamiast płynu Lugola podano roztwór jodyny. W żadnej grupie wiekowej nie zaobserwowano ubocznego „wewnątrzczycowego” działania profilaktycznych dawek jodu. W badaniach tych, przeprowadzonych w latach 1989-1990, nie stwierdzono zwiększonego występowania nowotworów tarczycy. Badania Instytutu Onkologii nie wykazały do roku 1995 wzrostu nowotworów tarczycy i białaczek”¹⁴⁴.

20 czerwca 1986 – przyjęcie uchwały nr 48/87 Rady Ministrów w sprawie zapewnienia realizacji ustaleń i wniosków z raportu państwowej Komisji Rządowej do Spraw Oceny Promieniowania Jądrowego i Działań Profilaktycznych.

Czerwiec 1986 – skierowanie przez Prezesa PAA dr. Mieczysława Sowińskiego pisma do Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, w którym uznał, że opracowanie przygotowane przez Biuro Studiów i Projektów Energetyki „Energoprojekt” w Warszawie w sprawie lokalizacji dla elektrowni jądrowych „Karolewo-Skoki” lub „Warta” „[...] nie może być przyjęte jako podstawa oceny przy lokalizacji w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej”.

18 września 1986 – powołanie doc. inż. Wacława Dąbka na pełniącego obowiązki Głównego Inspektora Dozoru Jądrowego. Tym samym zniesiono funkcję Pełnomocnika Prezesa PAA do spraw bezpieczeństwa jądrowego.

¹⁴⁴ Ibidem, s. 8.

26 września 1986 – przyjęcie w Wiedniu dwóch konwencji, pierwszej – o pomocy w przypadku awarii jądrowej lub zagrożenia radiologicznego i drugiej – o wczesnym powiadamianiu o awarii jądrowej (Dz.U. z 1986, Nr 31, poz. 218). W stosunku do Polski weszły one w życie 24 kwietnia 1988 roku. W przypadku pierwszej, z wyłączeniem (w tamtym czasie) ze stosowania art. 13 ust. 2, zaś drugiej art. 11 ust. 2, które dotyczą skierowania do arbitrażu lub Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości ewentualnego sporu zaistniałego między stronami co do interpretacji czy stosowania konwencji.

24 października 1986 – przesłanie przez Prezesa PAA doc. dr. Mieczysława Sowińskiego do Ministerstwa Górnictwa i Energetyki opinii CLOR-u w zakresie analizy bezpieczeństwa lokalizacji dla elektrowni jądrowych „Karolewo-Skoki” lub „Warta”. Stwierdzono w niej, że: „przedłożone analizy bezpieczeństwa i ochrony radiologicznej dla lokalizacji drugiej elektrowni jądrowej o mocy 4 x 1000 MW, wobec wykazanych braków i nieścisłości są niewystarczające do wydania pozytywnej opinii z punktu widzenia wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej”.

31 grudnia 1986 – wystanie przez Ministerstwo Górnictwa i Energetyki odpowiedzi do Prezesa PAA (w związku z jego pismem z czerwca 1986 roku), w której podkreślono, że analizy lokalizacji dla elektrowni jądrowych „Karolewo-Skoki” lub „Warta” przeprowadzono „[...] na podstawie danych uzyskanych w czasie konsultacji ze specjalistami radzieckimi, opracowań specjalistycznych i danych literaturowych [...]”.

23 lutego 1987 – wydanie przez Radę Ministrów rozporządzenia w sprawie szczegółowego zakresu działania Państwowej Agencji Atomistyki i Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki (Dz.U. z 1987, Nr 9, poz. 55). Na jego podstawie zostało określonych siedem kluczowych dziedzin, w ramach których Agencja wykonywała swoje zadania. Obejmowały one: koordynację i kontrolę działań związanych z bezpiecznym wykorzystywaniem energii atomowej na potrzeby społeczno-gospodarcze kraju; badania i zastosowanie energii atomowej w gospodarce narodowej; produkcję aparatury i urządzeń jądrowych oraz źródeł promieniotwórczych, a także obrotu nimi; unieszkodliwianie i składowanie odpadów promieniotwórczych; ewidencję, kontrolę i ochronę fizyczną materiałów jądrowych; informowanie społeczeństwa o działalności Państwa związanej z wykorzystywaniem energii atomowej; współpracę z zagranicą dotyczącą pokojowego wykorzystywania energii atomowej.

23 lutego 1987 – przyjęcie uchwały Rady Ministrów nr 20/87 w sprawie nadania statutu PAA.

23 lutego 1987 – wydanie przez Prezesa Rady Ministrów zarządzenia w sprawie nadania statutu Radzie do Spraw Atomistyki.

15 czerwca 1987 – akceptacja przez Prezydium Komisji Planowania przy Radzie Ministrów lokalizacji drugiej EJ „Warta” w miejscowości Klempicz w gminie Lubasz. Inwestorem został

Ujednolicony tekst
**ZARZĄDZENIA PREZESA PAŃSTWOWEJ AGENCJI
ATOMISTYKI¹**

z dnia 28 lipca 1987 r.

w sprawie rodzajów stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz warunków i trybu nadawania uprawnień koniecznych do ich zajmowania

uwzględniający zmiany wprowadzone

ZARZĄDZENIEM PREZESA PAŃSTWOWEJ AGENCJI ATOMISTYKI²

z dnia 19 września 1997 r.

Na podstawie art. 33 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1986 r. – Prawo atomowe (Dz. U. Nr 12, poz. 70, z 1987 r. Nr 33, poz. 180, z 1991 r. Nr 8, poz. 28, z 1994 r. Nr 90, poz. 418, z 1995 r. Nr 104, poz. 515 oraz z 1996 r. Nr 24, poz. 110 i Nr 106, poz. 496) zarządza się, co następuje:

osób wykonujących pracę przy takich aparatach.

§ 2

1. Ustala się wykaz rodzajów stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz warunków i trybu nadawania uprawnień koniecznych do ich zajmowania

Zachodni Okręg Energetyczny. 30 grudnia 1988 roku, na mocy zarządzenia Prezesa Rady Ministrów, nastąpiła jednak zmiana na Zespół Elektrociepłowni „Poznań” w Poznaniu. Przyszła elektrownia miała składać się z czterech bloków typu WWER-1000/320 o mocy 1000 MW elektrycznych.

30 czerwca 1987 – przyjęcie uchwały nr 48/87 Rady Ministrów w sprawie realizacji budowy Elektrowni Jądrowej „Żarnowiec”.

28 lipca 1987 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie ewidencji i kontroli źródeł promieniowania jonizującego (M.P. z 1987, Nr 27, poz. 214).

28 lipca 1987 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie rodzajów stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz warunków i trybu nadawania uprawnień koniecznych do ich zajmowania (M.P. z 1987, Nr 27, poz. 215).

20 października 1987 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie zasad ewidencji i kontroli materiałów jądrowych (M.P. z 1987, Nr 33, poz. 285).

22 grudnia 1987 – podpisanie w Warszawie Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Królestwa Danii o wymianie informacji i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 11 stycznia 1988 r.

w sprawie organizacji, szczegółowych zadań i trybu wykonywania państwowego dozoru bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

Na podstawie art. 61 ustawy z dnia 10 kwietnia 1986 r. — Prawo atomowe (Dz. U. Nr 12, poz. 70 i z 1987 r. Nr 33, poz. 180) zarządza się, co następuje:

1) Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki, zwanego dalej „Prezesem Agencji”.

§ 1. 1. Państwowy dozór bezpieczeństwa jądrowego

11 stycznia 1988 – przyjęcie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie organizacji, szczegółowych zadań i trybu wykonywania państwowego dozoru bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej (Dz.U. z 1988, Nr 4, poz. 30). Funkcję Dozoru Jądrowego wykonywał Prezes PAA i podległy mu Główny Inspektor Dozoru Jądrowego, a także inspektorzy i specjaliści, będący pracownikami wydzielonej już w statucie PAA z 22 lutego 1987 roku komórki organizacyjnej PAA, to jest Głównego Inspektoratu Dozoru Jądrowego. Warto wskazać, że ten ostatni składał się z trzech Wydziałów: obiektów jądrowych, zastosowań źródeł promieniowania jonizującego oraz przepisów i norm.

25 stycznia 1988 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie wymagań jakim powinien odpowiadać sprzęt dozymetryczny stosowany w ochronie radiologicznej, oraz wymagań dotyczących ewidencjonowania wyników pomiarów dozymetrycznych (M.P. z 1988, Nr 6, poz. 59).

25 lutego 1988 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie warunków przywozu z zagranicy, wywozu za granicę oraz przewozu przez terytorium Polski Rzeczypospolitej Ludowej materiałów jądrowych, źródeł promieniotwórczych i urządzeń zawierających takie źródła (M.P. z 1988, Nr 9, poz. 82).

24 marca 1988 – ratyfikowanie przez Polskę Konwencji o pomocy w przypadku awarii jądrowej lub zagrożenia radiologicznego, sporządzonej w Wiedniu dnia 26 września 1986 roku oraz Konwencji o wczesnym powiadamianiu o awarii jądrowej, sporządzonej w Wiedniu dnia 26 września 1986 roku.

31 marca 1988 – wydanie przez Prezesa PAA zarządzenia w sprawie dawek granicznych promieniowania jonizującego i wskaźników pochodnych określających zagrożenie promieniowaniem jonizującym (M.P. z 1988, Nr 14, poz. 124).

1 czerwca 1988 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i zagospodarowania strefy ochronnej wokół obiektu jądrowego (M.P. z 1988, Nr 20, poz. 180).

6 czerwca 1988 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie zasad ochrony fizycznej materiałów jądrowych (M.P. z 1988, Nr 20, poz. 181).

Rok 1988 – przygotowanie centralnego programu badawczo-rozwojowego CPBR-5.10 „Bezpieczeństwo jądrowe i ochrona radiologiczna” na lata 1988-1990 i jego zatwierdzenie przez Urząd Postępu Naukowo-Technicznego i Wdrożeń. Koordynatorem programu został Państwowy Dozór Bezpieczeństwa Jądrowego, zaś kierownikiem Główny Inspektor Dozoru Jądrowego doc. Wacław Dąbek.

22 kwietnia 1989 – wstrzymanie prac przygotowawczych do budowy EJ „Warta” w Klempiczu przez Ministra Przemysłu Mieczysława Wilczka na skutek protestów społecznych.

19 maja 1989 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie zasad zaliczania odpadów do odpadów promieniotwórczych oraz ich kwalifikowania i ewidencjonowania, a także warunków ich unieszkodliwiania, przechowywania i składowania (M.P. z 1989, Nr 18, poz. 125).

12-16 czerwca 1989 – organizacja w Polsce, na zaproszenie Prezesa PAA, misji MAEA w ramach „Programu Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych” (*Waste Management Advisory Programme* – WAMAP). W wydanej przez misję opinii, zalecono określenie i realizowanie w Polsce „przejrzystej polityki postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem”.

19 czerwca 1989 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie szczegółowych wymagań i warunków bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej (M.P. z 1989, Nr 23, poz. 180).

4-9 września 1989 – zorganizowanie spotkania międzynarodowej grupy specjalistów w zakresie metod kontroli skażenia promieniotwórczego środowiska i żywności w Kożuszkach-Parcel koło Żelazowej Woli, z inicjatywy MAEA i CLOR. Spotkanie odbyło się w ramach programu badawczego MAEA, w którym uczestniczyły następujące państwa: Austria, Jugosławia, Brazylia, Szwecja, Wielka Brytania, USA, NRD, Polska, Norwegia, Węgry, Chiny i Kanada, a poświęcone było problematyce szybkich instrumentalnych i separacyjnych metod kontroli skażenia środowiska i żywności.

15 września – 3 października 1989 – organizacja, z inicjatywy PAA, w Polsce misji MAEA Pre-OSART (*Pre-Operational Safety Review Team*) z udziałem specjalistów z MAEA, Węgier, Szwecji, Finlandii, Hiszpanii, USA, RFN, Kanady oraz Włoch. W kończącym misję raporcie, w kontekście EJ Żarnowiec, stwierdzono, między innymi iż:

„[...] obiekt budowany jest w sposób wysoce profesjonalny [...]. Wyniki kontroli przeprowadzonej w 8 obszarach tematycznych stanowią poparcie konkluzji, że stan budowy odpowiada, ogólnie biorąc, wysokim standardom, a sama budowa prowadzona jest na wysokim poziomie [...]. Nie znaleziono żadnych problemów w sferze bezpieczeństwa, które mogłyby stanowić zagrożenie dla budowy i uruchomienia elektrowni”¹⁴⁵.

18 września 1989 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie podziału Instytutu Energii Atomowej na dwie jednostki badawczo-rozwojowe: Instytut Energii Atomowej w Otwocku-Świerku i Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Izotopów w Otwocku-Świerku.

14 października 1989 – wydanie decyzji przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów nakazującej przygotowanie analiz zasadności kontynuacji budowy EJ Żarnowiec. Zobowiązano jednocześnie Ministra Przemysłu Tadeusza Syryjczyka do utworzenia zespołu ekspertów, który miał opracować opinie w sprawie dalszych losów elektrowni. Takowy, złożony z dwudziestu osób (w jego składzie znaleźli się między innymi: prof. dr hab. Włodzimierz W. Bojarski i prof. dr hab. Jacek Marecki), został powołany 31 października.

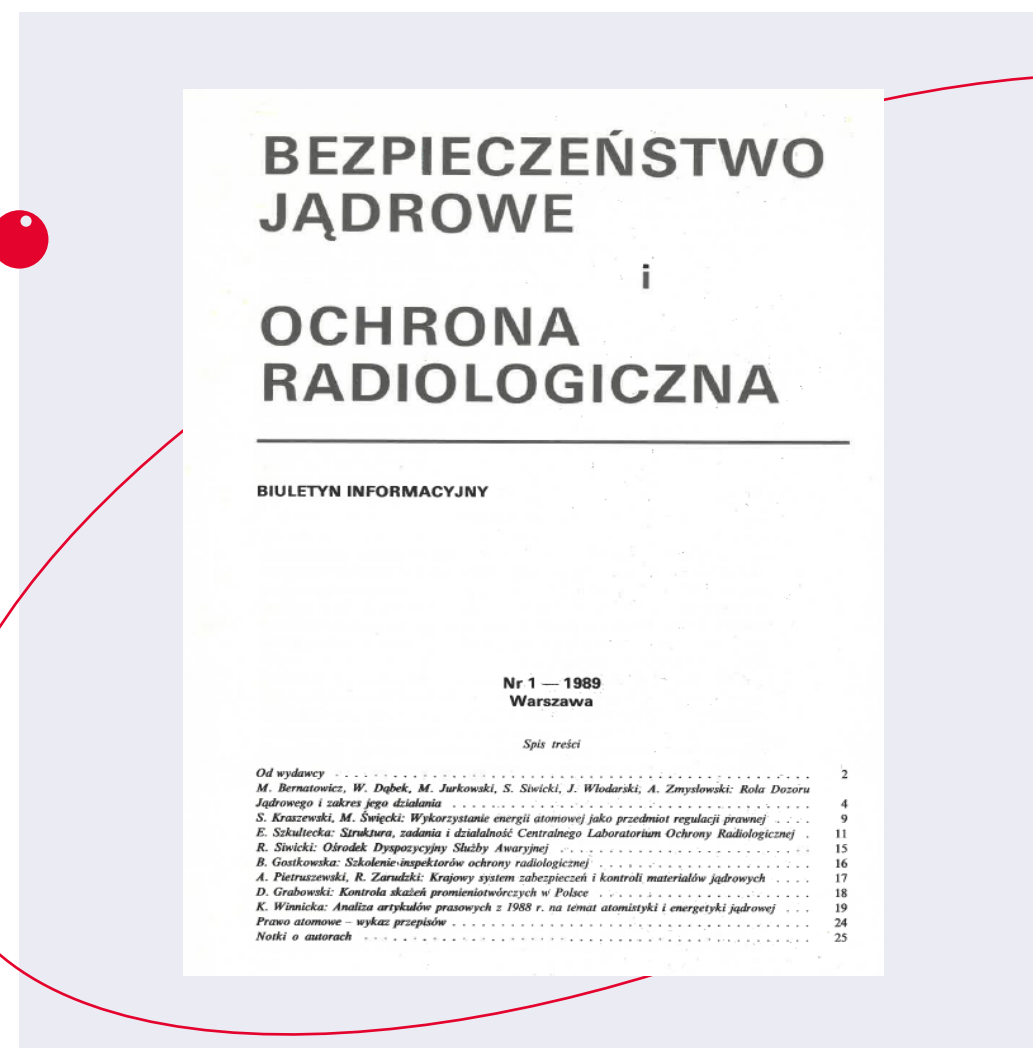
15 listopada 1989 – podpisanie w Oslo Umowy pomiędzy Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Królestwa Norwegii o wczesnym powiadamianiu o awariach jądrowych i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem.

15 grudnia 1989 – powołanie prof. dr. hab. Romana Żelaznego na Prezesa PAA.

15 grudnia 1989 – podpisanie w Wiedniu Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Austrii w sprawie wymiany informacji i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony przed promieniowaniem.

22-23 grudnia 1989 – podjęcie przez rząd decyzji o wstrzymaniu w 1990 roku prac nad budową EJ „Żarnowiec”. Jednocześnie zobligowano Ministra Przemysłu do przygotowania planu rozwoju energetyki w Polsce oraz nadzoru nad zabezpieczeniem budowy tak, by można byłoby ją kontynuować *pro futuro*.

¹⁴⁵ W. Kietbasa, Jak to z „Żarnowcem” było – refleksja 30 lat po wstrzymaniu budowy, cz. II: Jak powstała decyzja rządowa i jej konsekwencje, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2019, s. 3.

28 grudnia 1989 – wydanie przez Prezesa PAA zarządzenia w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej prowadzącej postępowanie kwalifikacyjne osób ubiegających się o uprawnienia do zajmowania stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w jednostkach organizacyjnych innych niż obiekty jądrowe.

Druga połowa 1989 – wydanie pierwszego numeru biuletynu informacyjnego, zatytułowanego: „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, który wychodzi do dziś. Początkowo wydawcą był Państwowy Dozór Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej (następnie Państwowy Inspektorat Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej i finalnie od nr 20 z 1994 roku PAA). Pierwszym redaktorem naczelnym został Jerzy Zandberg, sekretarzem redakcji Ewa Szkultecka, a przewodniczącym Rady Programowej doc. Wacław Dąbek – Główny Inspektor Dozoru Jądrowego.

Styczeń 1990 – rozpoczęcie przez Prezesa PAA, jako organu założycielskiego Zakładu Zastosowań Techniki Jądrowej POLON, obsługi roszczeń dawnych Zakładów Przemysłowych R-1 (ZP-1) w Kowarach, które do 1972/1973 roku wydobywały i zajmowały się wstępnym przerobem rud uranu.

23 stycznia 1990 – przystąpienie przez Polskę do Konwencji wiedeńskiej o odpowiedzialności cywilnej za szkodę jądrową, sporządzonej w Wiedniu dnia 21 maja 1963 roku.

26-30 marca 1990 – organizacja, na zaproszenie Prezesa PAA, w Polsce misji MAEA („Ocena aspektów bezpieczeństwa lokalizacji EJ Żarnowiec”) z udziałem specjalistów z MAEA, RFN i Włoch. Po jej zakończeniu, wydano pozytywną ocenę w przedmiocie lokalizacji.

10 kwietnia 1990 – zawarcie porozumienia pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Sanitarnym Polskich Kolei Państwowych i Prezesem PAA w sprawie określenia szczegółowych zasad i form współdziałania w realizacji zadań z zakresu ochrony radiologicznej.

17 kwietnia 1990 – przyjęcie uchwały Rady Ministrów nr 58/90 w sprawie wstrzymania realizacji lub finansowania niektórych inwestycji centralnych, w części dotyczącej wstrzymania Elektrowni Jądrowej „Żarnowiec”.

26-27 kwietnia, 29 kwietnia-4 maja 1990 – organizacja, na zaproszenie Prezesa PAA kolejnej misji MAEA („Ocena obudowy bezpieczeństwa EJ Żarnowiec”), z udziałem ekspertów z MAEA, RFN, Kanady, Finlandii i Węgier. W konkluzji stwierdzono, że:

„[...] zespół ekspertów nie znalazł niczego, co by uniemożliwiało ukończenie budowy i bezpieczną eksploatację EJ [...], a rekomendowane ulepszenia są w pełni możliwe do wprowadzenia”.

6 czerwca 1990 – przygotowanie przez Zespół Prezesa PAA do spraw EJ Żarnowiec w składzie: Stanisław Albinowski, Mirosław Dakowski, Michał Downarowicz, Jadwiga Jabłońska, Andrzej Janikowski, Jerzy Jaśkowski, Maciej Kołaczkowski, Maciej Nowicki, Eryk Piasecki, Aleksander Szpilewicz, Piotr Topiński, Stanisław Więckowski, Andrzej Wierusz oraz z udziałem: Władysława Matlaka, Zofii Wacławek i Ryszarda Pruskiego, *raportu w sprawie elektrowni jądrowej Żarnowiec* (tak zwany „Raport Wierusza”). W wydanej opinii stwierdzono, że nie należy kontynuować budowy elektrowni, wskazując na przyczyny o charakterze ekologicznym, technicznym, prawnym i politycznym. Zauważono też, iż:

„Uznając celowość przerwania budowy EJ Żarnowiec, zespół nie wyklucza możliwości i potrzeby uruchamiania energetyki jądrowej w początkach przyszłego stulecia (w zmienionej sytuacji ekonomicznej i po wyczerpaniu rezerw prostych)”.

20 czerwca 1990 – wydanie przez Prezesa PAA decyzji, w której ustanowiono – zorganizowany w CLOR – Krajowy Punkt Kontaktowy, stanowiący element systemu informacyjno-ostrzegawczego MAEA oraz bilateralnego systemu powiadamiania o zagrożeniach radiacyjnych.

Sierpień 1990 – przygotowanie przez Ministerstwo Przemysłu projektu *Założeń polityki energetycznej RP na lata 1990-2010*. Zrezygnowano w nich z jakiegokolwiek udziału energii jądrowej w krajowym bilansie energetycznym do 2000 roku.

4 września 1990 – rezygnacja przez Rząd RP z budowy elektrowni jądrowej „Żarnowiec”, w której wskazano na trzy przesłanki: zbędność dla krajowego bilansu energetycznego, nierentowność i niejednoznaczność kwestii związanych z bezpieczeństwem.

9 października 1990 – powołanie na mocy decyzji Prezesa PAA składu dwudziestodwuosobowej Rady Fundacji Badań Radiacyjnych z siedzibą w Łodzi, powstałej 22 sierpnia 1990 roku. Nadzór nad fundacją sprawował Prezes PAA.

10 października 1990 – zawarcie przez Prezesa PAA, Głównego Urzędu Cei, Dowódcy Wojsk Ochrony Pogranicza i Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej porozumienia w sprawie ochrony obszaru państwa przed samowolnym wwożeniem materiałów promieniotwórczych.

9 listopada 1990 – przyjęcie przez Sejm RP uchwały w sprawie założeń polityki energetycznej Polski do 2010 roku (M.P. z 1990, Nr 43, poz. 332). Dopuszczono wówczas budowę elektrowni jądrowych, jednakże „wyłącznie przy wykorzystaniu nowych generacji reaktorów, zapewniających efektywność ekonomiczną i bezpieczeństwo ekologiczne”.

3 grudnia 1990 – zawarcie porozumienia pomiędzy Państwową Inspekcją Ochrony Środowiska i Państwowym Dozorem Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej w sprawie uzgadniania decyzji dotyczących gospodarczego wykorzystania odpadów zawierających substancje promieniotwórcze.

17 grudnia 1990 – podjęcie przez Radę Ministrów uchwały nr 204 w sprawie postawienia inwestycji Elektrownia Jądrowa „Żarnowiec” w budowie w stan likwidacji (M.P. z 1990, Nr 49, poz. 373), wskazując na datę 31 grudnia 1992 roku.

31 stycznia 1991 – utworzenie przez Prezesa PAA prof. dr hab. Romana Żelaznego komisji do zbadania przyczyn i przebiegu przekształcenia Instytutu Badań Jądrowych. W jej składzie znaleźli się: dr inż. Andrzej Wierusz – przewodniczący, prof. dr hab. Rajmund Dybczyński, Stanisław Gębalski i dr Stanisław Ugniewski. Raport komisji został opublikowany 14 kwietnia 1992 roku.

9 maja 1991 – powstanie Polskiego Towarzystwa Nukleonicznego (PTN). Na zjeździe w dniu 26 czerwca 1991 roku, na pierwszego Prezesa PTN wybrano prof. Jerzego Minczewskiego.

27 sierpnia 1991 – wydanie przez Prezesa PAA decyzji dotyczącej wycofania EJ Żarnowiec w budowie z rejestru obiektów jądrowych.

18 września 1991 – podpisanie w Wiedniu Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki o współpracy w dziedzinie pokojowego wykorzystania energii jądrowej.

5 grudnia 1991 – powołanie dotychczasowego wiceprezesa Andrzeja Janikowskiego na pełniącego obowiązki Prezesa PAA.

Podpisanie umowy polsko-amerykańskiej o współpracy w dziedzinie pokojowego wykorzystania energii jądrowej w siedzibie MAEA w Wiedniu w 1991 r. Podpisują ambasador USA przy ONZ w Wiedniu i Prezes PAA, prof. Roman Żelazny (źródło: z archiwum J. Kaniewskiego).

Grudzień 1991 – opublikowanie przez Zespół Prezesa PAA do spraw Elektrowni Jądrowej „Żarnowiec” raportu w sprawie następstw katastrofy w Czarnobylu wraz z dwoma załącznikami: II („Skutki katastrofy czarnobylskiej w Polsce”) i IV („Skutki katastrofy czarnobylskiej na Białorusi, Ukrainie i w Rosji”).

16 stycznia 1992 – powołanie przez Prezesa PAA Zespołu Ekspertów do spraw Ochrony Radiologicznej, pod przewodnictwem prof. dr. hab. Jerzego Jankowskiego. Zespół wykonywał dla Prezesa PAA zadania o charakterze doradczym i opiniodawczym.

24 lutego 1992 – zakończenie przez prof. dr. hab. inż. Jerzego Niewodniczańskiego i prof. dr. hab. Jana Żylicza prac – zleconych przez przewodniczącego Komitetu Badań Naukowych prof. dr. hab. Witolda Karczewskiego – nad raportem (opinią) w sprawie celowości dalszego istnienia PAA. Autorzy raportu stwierdzili w nim, że:

„[...] istnienie centralnego urzędu – PAA, oraz zespołu specjalistów skupionych w Radzie Atomistyki, stwarza możliwość lepszej koordynacji badań, bardziej racjonalnego wykorzystania środków [...]. Proponowane w niektórych wystąpieniach publicznych [...] rozwiązanie PAA i powierzenie jej zadań różnym innym instytucjom, uważamy za całkowicie niewłaściwe”.

14 kwietnia 1992 – wydanie przez Prezesa PAA zarządzenia dotyczącego powołania Biura Obsługi Roszczeń b. Pracowników Zakładów Produkcji Rud Uranu z siedzibą w Jeleniej Górze, które zajmowało się obsługą prawną oraz regulacją roszczeń odszkodowawczych w stosunku do byłych pracowników Zakładów Przemysłowych R-1 (ZPR-1) w Kowarach, a także ich rodzin.

16 kwietnia 1992 – utworzenie na mocy zarządzenia Prezesa PAA Państwowego Inspektoratu Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej (PIBJiOR) z siedzibą w Warszawie, który swoją działalność rozpoczął 1 sierpnia 1992 roku. Jego zasadniczym celem było między innymi sprawowanie kontroli nad działalnością z promieniowaniem jonizującym. Tym samym przejął dotychczasowe zadania zlikwidowanego Głównego Inspektoratu Dozoru Jądrowego i część tych, wykonywanych przez CLOR. PIBJiOR był państwową jednostką organizacyjną stanowiącą aparat wykonawczy Prezesa PAA i Głównego Inspektora Dozoru Jądrowego. Na jego czele stanął dyrektor Maciej Jurkowski (funkcję tę pełnił do 1996 roku), zaś zastępcą został dr Marek Bernatowicz. PIBJiOR jako odrębna państwowa jednostka budżetowa podlegała Prezesowi PAA, a w zakresie działalności dozorowej nadzór sprawował Główny Inspektor Dozoru Jądrowego. W ramach PIBJiOR działało Biuro Inspektoratu i trzy Wydziały: Nadzoru Zastosowań Promieniowania Jonizującego, Nadzoru Obiektów Jądrowych oraz Analiz i Wymagań Dozorowych. Instytucja ta została włączona w struktury PAA po pięciu latach funkcjonowania, w 1997 roku.

Od lewej: senator Edward Wende, prof. Ryszard Sosnowski, prof. Jerzy Niewodniczański, prof. Tomasz Hofmokl na wystawie CERN w Muzeum Techniki Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie 1992 r. Wystawa została zorganizowana w celu upowszechniania wiedzy o CERN (źródło: z archiwum J. Niewodniczańskiego).

21 sierpnia 1992 – powołanie prof. dr. hab. inż. Jerzego Niewodniczańskiego na Prezesa PAA.

24 sierpnia 1992 – powołanie przez Premier RP Hannę Suchocką Międzyresortowego Zespołu ds. Modernizacji Systemu Ochrony Radiologicznej w Polsce na czele z prof. Jerzym Niewodniczańskim.

8 lutego 1993 – wydanie przez Prezesa Rady Ministrów rozporządzenia w sprawie nadania statutu Radzie do Spraw Atomistyki (Dz.U. z 1993, Nr 12, poz. 55). Zadania opiniotwórcze i doradcze Rady dotyczyły zagadnień z zakresu atomistyki objętych zakresem działania PAA. W skład Rady wchodził: Przewodniczący, maksymalnie trzech jego zastępców, sekretarz naukowy oraz członkowie.

24 maja 1993 – podpisanie w Kijowie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o wczesnym powiadamianiu o awariach jądrowych, o wymianie informacji oraz o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

I kwartał 1993 – przygotowanie dla Rady Ministrów przez Międzyresortowy Zespół ds. Modernizacji Systemu Ochrony Radiologicznej raportu, w którym jednoznacznie podkreślono, iż musi istnieć „jedna instytucja koordynująca poczynania w państwie w zakresie ochrony radiologicznej, bezpieczeństwa jądrowego, licencjonowania radio-izotopowych źródeł i ich użytkowników, w zarządzaniu gospodarką odpadami promieniotwórczymi itp., ściśle związanej z instytucjami badawczo-rozwojowymi w tej dziedzinie”.

12 sierpnia 1993 – powołanie przez Prezesa PAA Zespołu Roboczego ds. przygotowania projektu strategii państwa w zakresie gospodarki odpadami promieniotwórczymi, pod przewodnictwem Janusza Włodarskiego.

1 stycznia 1994 – przekształcenie, na mocy decyzji Dyrektora Instytutu Energii Atomowej, Zakładu Unieszkodliwiania Substancji Promieniotwórczych IEA w wydzielony Zakład Doświadczalny Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (ZDUOP).

24 marca 1994 – porozumienie pomiędzy Prezesem PAA i Szefem Urzędu Ochrony Państwa w sprawie współpracy PAA i Urzędu Ochrony Państwa.

28 kwietnia 1994 – zawarcie porozumienia pomiędzy Komendantem Głównym Państwowej Straży Pożarnej a Prezesem PAA o współpracy w zakresie zagrożeń radiacyjnych.

2 września 1994 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA, na mocy którego Centralną Składnicę Odpadów Promieniotwórczych przekształcono w Krajowe Składowisko Odpadów Promieniotwórczych (M.P. z 1994, Nr 49, poz. 407).

20 września 1994 – przyjęcie przez MAEA w Wiedniu *konwencji bezpieczeństwa jądrowego*, której zasadniczym celem jest osiągnięcie i utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa jądrowego na świecie, ustanowienie w obiektach jądrowych skutecznych zabezpieczeń przed powstaniem potencjalnych zagrożeń radiologicznych, a także zapobieganie wszelkim awariom.

26 października 1994 – podpisanie w Mińsku Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białoruś o wczesnym powiadamianiu o awariach jądrowych i o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa radiologicznego.

Grudzień 1994 – utworzenie, po wejściu w życie ustawy z 3 kwietnia 1993 roku o normalizacji (Dz.U. z 1993, Nr 55, poz. 251), w Polskim Komitecie Normalizacyjnym Normalizacyjnej Komisji Problemowej nr 246 do spraw Ochrony Radiologicznej, złożonej z 30 ekspertów i działającej pod przewodnictwem prof. dr. hab. Sławomira Sterlińskiego. Jego zastępcą był prof. dr. hab. Jerzy Jankowski, a sekretarzem Janusz Henszke. Sekretariat Komisji prowadził CLOR.

I połowa 1994 – utworzenie dwóch spółek: „Strefa Ekonomiczna Żarnowiec” Sp. z o.o. i „Żarnowiecka Elektrownia Gazowa” Sp. z o.o. (ŻEG).

18 lutego 1995 – podpisanie w Warszawie Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Federacji Rosyjskiej o wczesnym powiadamianiu o awarii jądrowej, o wymianie informacji związanej z obiektami jądrowymi i o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

24 lutego 1995 – wyłączenie badawczego reaktora jądrowego EWA w Instytucie Energii Atomowej (po 37 latach pracy).

2 czerwca 1995 – podpisanie w Warszawie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o wczesnym powiadamianiu o awarii jądrowej oraz o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

16 czerwca 1995 – ratyfikowanie przez Polskę konwencji bezpieczeństwa jądrowego sporządzonej w Wiedniu dnia 20 września 1994 roku.

4 lipca 1995 – zawarcie porozumienia między Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego, Inspektorem Sanitarnym i Prezesem PAA w sprawie współdziałania w zakresie ochrony radiologicznej w górnictwie.

21 listopada 1995 – wydanie przez Radę Ministrów rozporządzenia w sprawie warunków wydawania zezwoleń na działalność związaną z wykorzystaniem energii jądrowej (Dz.U. z 1996, Nr 3, poz. 16).

Rok 1995 – przekształcenie Komisji do spraw Aparatury Jądrowej działającej przy Stowarzyszeniu Elektryków Polskich (SEP) w Normalizacyjną Komisję Problemową nr 266 do spraw Aparatury Jądrowej Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, pod przewodnictwem S. Wójtowicza.

Rok 1995 – powołanie Podkomisji Ochrony Radiologicznej pod przewodnictwem prof. Juliana Linieckiego przy Radzie ds. Atomistyki.

11 stycznia 1996 – przyjęcie przez Sejm RP *Założeń polityki energetycznej Polski do 2010 roku*, w których zrezygnowano z budowy elektrowni jądrowych, ale dopuszczono „badanie zasadności ekonomicznej i stopnia akceptacji społecznej takich inwestycji”.

11 maja 1996 – zawarcie porozumienia pomiędzy Prezesem PAA i Szefem Obrony Cywilnej Kraju w sprawie współdziałania w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

13 maja 1996 – wprowadzenie w życie dyrektywy Rady Unii Europejskiej 96/29/EURATOM w sprawie podstawowych norm bezpieczeństwa, dotyczących ochrony zdrowia pracowników i ogółu ludności przed promieniowaniem jonizującym.

21 maja 1996 – zatwierdzenie przez Radę Ministrów przygotowanego przez PAA programu: *Strategiczny Program Rządowy „Gospodarka odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem w Polsce” na lata 1997-1999*.

24-26 czerwca 1996 – zorganizowanie przez Państwową Agencję Atomistyki i Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej, a finansowanego przez Międzynarodową Agencję Energii Atomowej, międzynarodowego spotkania na temat ochrony radiologicznej i bezpieczeństwa jądrowego w Miedzeszynie, w którym uczestniczyli reprezentanci piętnastu państw: Austrii, Białorusi, Czech, Danii, Estonii, Finlandii, Niemiec, Węgier, Łotwy, Litwy, Polski, Rosji, Słowacji, Szwecji oraz Ukrainy.

17 września 1996 – podpisanie w Bratysławie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o wczesnym powiadamianiu o awariach jądrowych, o wymianie informacji oraz o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

22 listopada 1996 – podpisanie przez Komendanta Głównego Straży Granicznej i Prezesa PAA porozumienia w sprawie współdziałania w zakresie ochrony radiologicznej.

1 stycznia 1997 – utworzenie w miejsce zlikwidowanego z dniem 31 grudnia 1996 roku Państwowego Inspektoratu Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej dwóch Departamentów PAA: Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego oraz Nadzoru Zastosowań Promieniowania Jonizującego (dawny Wydział Nadzoru Zastosowań Promieniowania Jonizującego PIBJiOR), a także w ramach pierwszego z nich Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych (CEZAR), które od sierpnia 2002 roku stało się odrębnym Departamentem. Ponadto zlikwidowano Departament Ochrony Radiologicznej i Obrony Cywilnej.

28 sierpnia 1997 – wydanie przez Prezesa PAA zarządzenia w sprawie określenia przypadków, w których działalność związana ze źródłami promieniowania jonizującego nie wymaga zezwolenia (M.P. z 1997, Nr 59, poz. 569).

28 sierpnia 1997 – wydanie przez Prezesa PAA zarządzenia w sprawie warunków przewozu z zagranicy, wywozu za granicę oraz przewozu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej materiałów jądrowych, źródeł promieniotwórczych i urządzeń zawierających takie źródła (M.P. z 1997, Nr 63, poz. 614).

5 września 1997 – przyjęcie w Wiedniu wspólnej konwencji bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi. Polska ratyfikowała konwencję 5 maja 2000 roku.

Rok 1997 – przemianowanie Podkomisji Ochrony Radiologicznej, działającej przy Radzie ds. Atomistyki, na Komisję Ochrony Radiologicznej i Bezpieczeństwa Jądrowego Rady do Spraw Atomistyki – jako organu doradczego ds. ochrony radiologicznej Prezesa PAA.

7 stycznia 1998 – zawarcie porozumienia między Prezesem PAA i Prezesem Głównego Urzędu Ceu w sprawie wzajemnej współpracy PAA i Głównego Urzędu Ceu w zwalczaniu nielegalnego obrotu materiałami, urządzeniami i technologiami stosowanymi w jądrowym cyklu paliwowym oraz substancjami promieniotwórczymi.

4 lutego 1999 – powstanie Zachodnioeuropejskiego Stowarzyszenia Regulatorów Jądrowych (*Western European Nuclear Regulators Association* – WENRA). Jego zasadniczy cel stanowi ujednolicenie wymagań i praktyk w zakresie lokalizacji, projektowania, budowy, eksploatacji elektrowni jądrowych, a także ich likwidacji. Ponadto zajmuje się również procedurami dotyczącymi przechowywania i składowania odpadów promieniotwórczych. W latach 2008-2023 Polska posiadała w Stowarzyszeniu status obserwatora, a od listopada 2023 r. jest stałym członkiem WENRA.

25 maja 1999 – ratyfikowanie przez Polskę Traktatu o całkowitym zakazie prób jądrowych. PAA została koordynatorem krajowym współpracy Polski z Organizacją do spraw Traktatu o całkowitym zakazie prób jądrowych (*The Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty Organization* – CTBTO).

Listopad 1999 – przygotowanie przez Ministerstwo Gospodarki *Założeń polityki energetycznej Polski do 2020 roku*, w których całkowicie odstąpiono od energetyki jądrowej.

22 lutego 2000 – przyjęcie przez Radę Ministrów *Założeń polityki energetycznej Polski do 2020 roku*.

29 listopada 2000 – przyjęcie nowej ustawy – Prawo atomowe (Dz.U. z 2000, Nr 3, poz. 18). Względem poprzedniej regulacji, Prezes PAA stał się centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, zaś urząd PAA jego „aparatem pomocniczym”. Zwiększyły się także kompetencje Prezesa PAA między innymi w zakresie dozoru jądrowego, zaś usunięto te związane z koordynacją i kontrolą działań związanych z bezpiecznym wykorzystywaniem energii atomowej na potrzeby społeczno-gospodarcze kraju.

31 lipca 2001 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie materiałów jądrowych podlegających ewidencji (Dz.U. z 2001, Nr 87, poz. 955).

7 grudnia 2001 – wydanie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie nadania statutu Państwowej Agencji Atomistyki (Dz.U. z 2001, Nr 140, poz. 1576).

17 grudnia 2001 – wydanie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie składu oraz zakresu i trybu działania Rady do Spraw Atomistyki (Dz.U. z 2001, Nr 153, poz. 1749).

1 stycznia 2002 – przekształcenie Zakładu Doświadczalnego Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych w przedsiębiorstwo państwowe użyteczności publicznej: Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (ZUOP).

28 maja 2002 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie dawek granicznych promieniowania jonizującego (Dz.U. z 2002, Nr 111, poz. 969).

15 lipca 2002 – wydanie przez Ministra Środowiska zarządzenia nr 7 w sprawie nadania statutu PAA (M.P. z 2002, Nr 33, poz. 519).

6 sierpnia 2002 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przypadków, w których działalność związana z narażeniem na promieniowanie jonizujące nie podlega obowiązkowi uzyskania zezwolenia albo zgłoszenia, oraz przypadków, w których może być wykonywana na podstawie zgłoszenia (Dz.U. z 2002, Nr 137, poz. 1153).

6 sierpnia 2002 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rodzajów stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, szczegółowych warunków i trybu nadawania uprawnień dla osób, które mogą być zatrudnione na tych stanowiskach, oraz szczegółowych warunków i trybu nadawania uprawnień inspektora ochrony radiologicznej (Dz.U. z 2002, Nr 145, poz. 1217).

24 października 2002 – zawarcie przez Głównego Inspektora Sanitarnego i Prezesa PAA porozumienia w sprawie współdziałania w realizacji zadań z zakresu ochrony radiologicznej.

22 grudnia 2003 – przyjęcie dyrektywy Rady Unii Europejskiej 2003/122/Euratom w sprawie kontroli wysoce radioaktywnych źródeł zamkniętych i odpadów radioaktywnych, której postanowienia zostały wdrożone do polskiego porządku prawnego na mocy ustawy z dnia 11 kwietnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe (Dz.U. z 2008, Nr 93, poz. 583).

Od lewej: prezes PAA prof. Jerzy Niewodniczański, dyrektor Japońskiego Instytutu Badań nad Energią Atomową (JAERI), wicedyrektor Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej prof. Sueo Machi, dyrektor generalny Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej Mohamed el-Baradei (źródło: z archiwum J. Niewodniczańskiego).

17 lutego 2004 – zawarcie między Prezesem PAA i Szefem Generalnego Zarządu Wsparcia P-7 Sztapu Generalnego Wojska Polskiego porozumienia w sprawie współdziałania w zakresie ochrony radiologicznej oraz usuwania skutków zdarzeń radiacyjnych na terenie kraju.

8 grudnia 2004 – zawarcie pomiędzy Dyrektorem Wojskowego Instytutu Medycznego i Prezesem PAA porozumienia w zakresie ochrony zdrowia w przypadku zdarzeń radiacyjnych.

1 stycznia 2005 – likwidacja Krajowej Całodobowej Służby Awaryjnej CLOR. Jej dotychczasowe zadania przejęło Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych (CEZAR) PAA.

4 stycznia 2005 – przyjęcie przez Radę Ministrów dokumentu zatytułowanego: *Polityka energetyczna Polski do 2025 roku (obwieszczenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 1 lipca 2005 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2025 r., M.P. z 2005, Nr 42, poz. 562)*. Podkreślono w nim, iż:

„Ze względu na konieczność dywersyfikacji nośników energii pierwotnej oraz potrzebę ograniczenia emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, uzasadnione staje się wprowadzenie do krajowego systemu energetyki jądrowej. Realizacja tego przedsięwzięcia wymaga jednak uzyskania społecznej akceptacji. Ponieważ prognozy wskazują na potrzebę pozyskiwania energii elektrycznej z elektrowni jądrowej w drugim dziesięcioleciu rozpatrywanego okresu, to, biorąc pod uwagę długość cyklu inwestycyjnego, konieczne jest niezwłoczne rozpoczęcie społecznej debaty na ten temat”.

18 stycznia 2005 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie planów postępowania awaryjnego w przypadku zdarzeń radiacyjnych (Dz.U. z 2005, Nr 20, poz. 169).

19 sierpnia 2005 – podpisanie porozumienia pomiędzy Komendantem Głównym Straży Granicznej i Prezesem PAA w sprawie współdziałania w zakresie ochrony radiologicznej.

6 października 2005 – zawarcie pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym i Prezesem PAA porozumienia w sprawie współdziałania w realizacji zadań z zakresu ochrony radiologicznej.

12 lipca 2006 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy ze źródłami promieniowania jonizującego (Dz.U. z 2006, Nr 140, poz. 994).

14 grudnia 2006 – przyjęcie przez Radę Ministrów dokumentu zatytułowanego: *Polityka energetyczna Polski do 2025 roku*. Postulowano w nim „rozpoczęcie eksploatacji energetyki jądrowej” od 2020 roku.

1 stycznia 2007 – połączenie, na mocy rozporządzenia ministra gospodarki z 21 grudnia 2006 roku (Dz.U. z 2006, Nr 247, poz. 1806), Instytutu Energii Atomowej i Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Izotopów POLATOM w Otwocku-Świerku. Na mocy kolejnego rozporządzenia z 19 grudnia 2008 roku (Dz.U. z 2009, Nr 9, poz. 45) Instytut otrzymał nazwę Instytut Energii Atomowej POLATOM.

1 marca 2007 – wejście w życie w stosunku do Polski Porozumienia między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, RFN, Irlandią, Rep. Włoską, Wlk. Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Europejską Wspólnotą Energii Atomowej i Międzynarodową Agencją Energii Atomowej dotyczące wprowadzenia w życie artykułu III ustępy 1 i 4 Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej podpisanego w Brukseli dnia 5 kwietnia 1973 roku oraz Protokołu dodatkowego do Porozumienia między Republiką Austrii, Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Rep. Finlandii, RFN, Rep. Grecką, Irlandią, Rep. Włoską, Wlk. Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Rep. Portugalską, Królestwem Hiszpanii, Królestwem Szwecji, Europejską Wspólnotą Energii Atomowej i Międzynarodową Agencją Energii Atomowej dotyczącego wprowadzenia w życie artykułu III ustępy 1 i 4 Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej podpisanego w Wiedniu dnia 22 września 1998 roku.

International Atomic Energy Agency

INFORMATION CIRCULAR

INFCIRC/193

14 September 1973

GENERAL Distr.

Original: ENGLISH and
FRENCH

THE TEXT OF THE AGREEMENT BETWEEN BELGIUM, DENMARK,
THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY, IRELAND, ITALY,
LUXEMBOURG, THE NETHERLANDS, THE EUROPEAN ATOMIC
ENERGY COMMUNITY AND THE AGENCY IN CONNECTION WITH
THE TREATY ON THE NON-PROLIFERATION OF
NUCLEAR WEAPONS

1. The text [1] of the Agreement, and of the Protocol thereto, between Belgium, Denmark, the Federal Republic of Germany, Ireland, Italy, Luxembourg, the Netherlands, the European Atomic Energy Community and the Agency in implementation of Article III (1) and (4) of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons [2] is reproduced in this document for the information of all Members.

14 listopada 2007 – wydanie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów (nr 132) w sprawie powołania „Międzyresortowego Zespołu do Spraw Koordynacji Zadań Związanych z Realizacją przez Rzeczpospolitą Polskę Międzynarodowego Programu Zwrotu Paliwa z Reaktorów Badawczych Dostarczonego przez Rosję”, pod przewodnictwem Prezesa PAA, a złożonego z przedstawicieli Państwowej Agencji Atomistyki, Ministerstwa Skarbu, Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ministerstwa Infrastruktury.

21 października 2008 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie udzielania zezwolenia oraz zgody na przywóz na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wywóz z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i tranzyt przez to terytorium odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego (Dz.U. z 2008, Nr 219, poz. 1402).

4 listopada 2008 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ochrony fizycznej materiałów jądrowych i obiektów jądrowych (Dz.U. z 2008, Nr 207, poz. 1295).

13 stycznia 2009 – przyjęcie przez Radę Ministrów uchwały nr 4 w sprawie działań podejmowanych w zakresie rozwoju energetyki jądrowej, która przewidywała wybudowanie w Polsce co najmniej dwóch elektrowni jądrowych, z czego jedna miała ruszyć w 2020 roku.

22 lutego 2009 – powołanie na Prezesa PAA prof. dr. hab. Michaela Waligórskiego.

12 maja 2009 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw Polskiej Energetyki Jądrowej (Dz.U. z 2009, Nr 72, poz. 622), którym był podsekretarz stanu w Ministerstwie Gospodarki. Funkcję tę pełniła Hanna Trojanowska. Jednym z głównych zadań Pełnomocnika było opracowanie i przedstawienie Radzie Ministrów *Programu polskiej energetyki jądrowej*, zawierającego przede wszystkim liczbę, wielkość i możliwe lokalizacje elektrowni jądrowych. Pełnomocnik Rządu do spraw Polskiej Energetyki Jądrowej został zniesiony na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z 5 kwietnia 2016 roku (Dz.U. z 2016, poz. 507).

30 lipca 2009 – podpisanie w Warszawie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o wczesnym powiadamianiu o awarii jądrowej, o wymianie informacji i doświadczeń oraz o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej.

11 sierpnia 2009 – przyjęcie przez Radę Ministrów *Ramowego harmonogramu działań dla energetyki jądrowej*.

1 września 2009 – podpisanie w Sopocie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej dotyczącej współpracy przy wwozie do Federacji Rosyjskiej napromieniowanego paliwa jądrowego z reaktora doświadczalnego.

10 listopada 2009 – przyjęcie przez Radę Ministrów *Polityki Energetycznej Polski do 2030 roku*, zakładającej wprowadzenie energetyki jądrowej jako sposobu na dywersyfikację struktury wytwarzania energii elektrycznej.

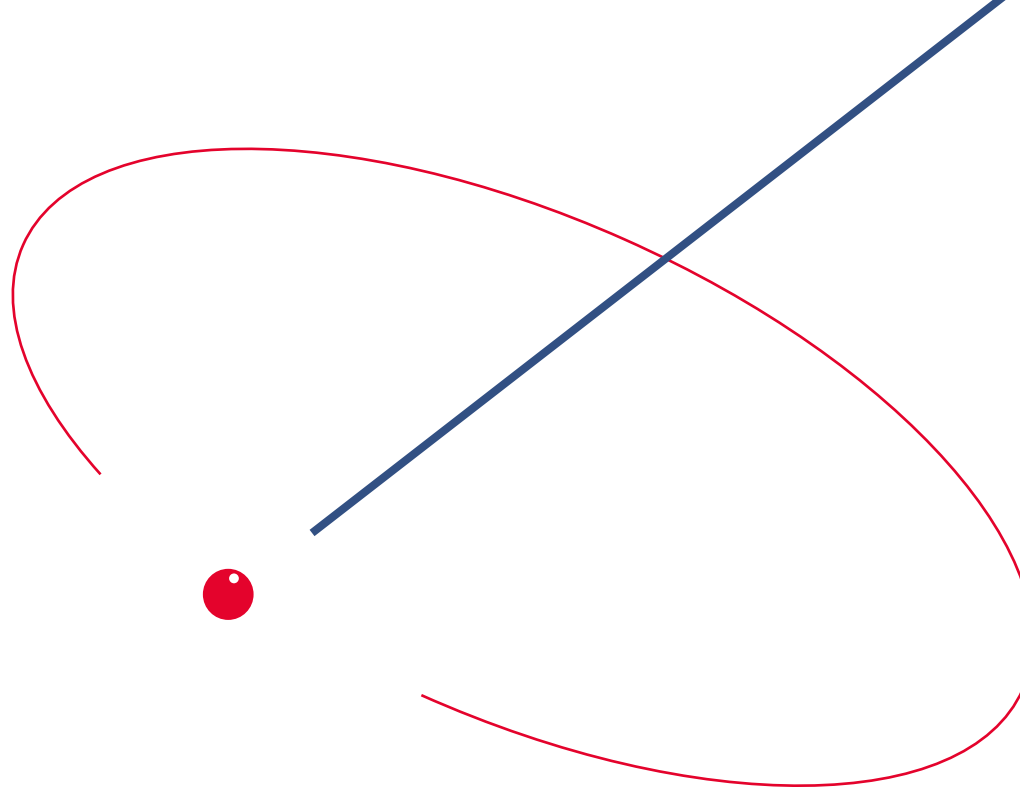
22 września 2010 – podpisanie w Wiedniu Porozumienia między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Komisją Dozoru Jądrowego Stanów Zjednoczonych Ameryki o wymianie informacji technicznej i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego.

30 listopada 2010 – powołanie dotychczasowego wiceprezesa Macieja Jurkowskiego na pełniącego obowiązki Prezesa PAA.

10 stycznia 2011 – objęcie przez Janusza Włodarskiego stanowiska Prezesa PAA.

Styczeń 2011 – przygotowanie przez Pełnomocnika Rządu do spraw Polskiej Energetyki Jądrowej projektu *Programu polskiej energetyki jądrowej*.

1 lipca 2011 – wejście w życie ustawy z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011, Nr 132, poz. 766). Od 2009 roku w prace legislacyjne nad zmianą ustawy była zaangażowana PAA. Niezwykle ważna nowelizacja dotyczyła między innymi zmian w zakresie udzielania zezwoleń na obiekty jądrowe, a także ich budowy, rozruchu, eksploatacji i likwidacji. Ponadto, w miejsce Rady do Spraw Atomistyki powołano Radę do Spraw Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej.

29 czerwca 2011 – przyjęcie ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie energetyki jądrowej oraz inwestycji towarzyszących (Dz.U. z 2011, Nr 135, poz. 789).

19 lipca 2011 – przyjęcie dyrektywy Rady Unii Europejskiej 2011/70/EURATOM ustanawiającej ramy wspólnotowe w zakresie odpowiedzialnego i bezpiecznego gospodarowania wypalonym paliwem jądrowym i odpadami promieniotwórczymi.

Wrzesień 2011 – zatwierdzenie wyboru Polski na członka Rady Gubernatorów MAEA kadencji 2012-2014 podczas Konferencji Generalnej MAEA.

1 września 2011 – utworzenie, na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 2011 roku (Dz.U. z 2011, Nr 173, poz. 1032), Narodowego Centrum Badań Jądrowych w Otwocku-Świerku poprzez połączenie Instytutu Problemów Jądrowych imienia Andrzeja Sołtana i Instytutu Energii Atomowej POLATOM. Pierwszym dyrektorem NCBJ został prof. dr hab. Grzegorz Wrochna (od 9 września).

3 listopada 2011 – wydanie przez Ministra Środowiska zarządzenia w sprawie nadania statutu PAA (Dz. Urz. MŚiGIOŚ z 2011, Nr 4, poz. 66). Na jego mocy Departament Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego PAA został przekształcony w Departament Bezpieczeństwa Jądrowego, z kolei Departament Nadzoru Zastosowań Promieniowania Jonizującego w Departament Ochrony Radiologicznej.

4 listopada 2011 – wydanie zarządzenia Prezesa PAA w sprawie regulaminu organizacyjnego Państwowej Agencji Atomistyki (Dz. Urz. PAA z 2011, Nr 2, poz. 6).

Rok 2011 – przystąpienie PAA do programu CAMP (*Code Application and Maintenance Program*) dotyczącego zastosowania i obsługi kodów ciepłno-przepływowych, a prowadzonego przez US NRC. PAA otrzymała kody obliczeniowe TRACE, PARCS, RELAP i do programu SNAP.

3 kwietnia 2012 – zawarcie umowy o współpracy eksperckiej pomiędzy PAA, CLOR i Instytutem Chemii i Techniki Jądrowej.

14 czerwca 2012 – podpisanie w Paryżu Umowy między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Bezpieczeństwa Jądrowego Republiki Francuskiej o wymianie informacji technicznych i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego.

2 lipca 2012 – powołanie przez Prezesa PAA pierwszych członków Rady ds. Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej: Henryka J. Jezierskiego, Grzegorza Krzysztosza, Andrzeja Cholerzyńskiego, Jerzego Wojnarowicza i Romana Józwiaka.

31 sierpnia 2012 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, jakie ma uwzględniać projekt obiektu jądrowego (Dz.U. z 2012, poz. 1048).

13 września 2012 – wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie inspektorów dozoru jądrowego (Dz.U. z 2012, poz. 1014).

Członkowie Rady ds. Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej. Siedzą od prawej: Henryk Jacek Jezierski – przewodniczący Rady, Grzegorz Krzysztoszek – zastępca przewodniczącego Rady, Roman Józwiak – członek Rady, Andrzej Cholerzyński – sekretarz Rady i Jerzy Wojnarowicz – członek Rady (źródło: „Informator PAA”, nr 3, wrzesień/2012, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 3/2012, s. 3).

8-12 października 2012 – zorganizowanie przez PAA w Warszawie – wraz z MAEA – warsztatów: „Zaawansowane metody oceny bezpieczeństwa w tym ewaluacja najlepszego szacowania i niepewności (BEPU), kody CFD, kody zintegrowane i sprzężone”.

Rok 2012 – przystąpienie PAA do programu badawczego CSARP (*Cooperative Research for the Severe Accident Research Program*) w ramach porozumienia z 2010 roku zawartego z Komisją Dozoru Jądrowego Stanów Zjednoczonych Ameryki, a dotyczącego ciężkich awarii. PAA udostępniła kody obliczeniowe MELCOR i MACCS.

18-22 marca 2013 – organizacja w Polsce międzynarodowej Misji Zintegrowanego Przeglądu Infrastruktury Jądrowej (*Integrated Nuclear Infrastructure Review – INIR*) MAEA.

15-25 kwietnia 2013 – organizacja w Polsce międzynarodowej Misji Zintegrowanego Przeglądu Dozoru Jądrowego (*Integrated Regulatory Review Service – IRRS*) MAEA.

16-18 października 2013 – organizacja w Warszawie przez PAA i MAEA warsztatów pod tytułem: „Rozwój probabilistycznych analiz bezpieczeństwa na poziomie 3 oraz inne zagadnienia powiązane”, zorganizowanych w ramach programu MAEA nr RER/9/125 dotyczącego „Wzmacniania zdolności oceny bezpieczeństwa jądrowego poprzez program edukacji i szkolenia (SAET)”.

28 stycznia 2014 – wydanie uchwały nr 15/2014 Rady Ministrów dotyczącej przyjęcia wieloletniego *Programu Polskiej Energetyki Jądrowej* – PPEJ (Dz.U. z 2014, poz. 502). Przyjęcie tego dokumentu zobowiązywało Prezesa PAA do dostosowania Agencji do realizacji zadań nadzoru w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej obiektów jądrowych, w tym także energetycznych reaktorów jądrowych. Okres realizacji programu ustalono na lata 2014-2030.

3 kwietnia 2014 – powołanie w PAA Zespołu do spraw oceny funkcjonowania dozoru jądrowego oraz analizy obowiązującego stanu prawnego pod względem jego adekwatności do potrzeb zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, pod przewodnictwem dr. Andrzeja Mikulskiego.

24 maja 2014 – zniesienie funkcji Głównego Inspektora Dozoru Jądrowego. Jego kompetencje i obowiązki przejął Prezes PAA.

24 września 2014 – podpisanie w Wiedniu Porozumienia o współpracy i wymianie informacji w kwestiach dozoru jądrowego pomiędzy Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Komisją Bezpieczeństwa Jądrowego Kanady.

24 września 2014 – podpisanie w Wiedniu Porozumienia o współpracy i wymianie informacji w kwestiach dozoru jądrowego pomiędzy Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Dozoru Jądrowego Wielkiej Brytanii.

25 września 2014 – podpisanie w Wiedniu Porozumienia pomiędzy Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Państwową Komisją Dozoru Jądrowego Rumunii o współpracy i wymianie informacji w kwestiach dozoru jądrowego.

Uczestnicy misji IRRS
(źródło: Michał Tajchert).

Rok 2015 – przystąpienie PAA do Forum Współpracy Dozorowej (*Regulatory Cooperation Forum* – RCF), w ramach którego kraje planujące energetykę jądrową są wspierane przez państwa z rozwiniętym programem jądrowym, a także realizowane są przez specjalistów i inspektorów dozoru jądrowego staże stanowiskowe w zakresie projektu OJT – *On-the-Job-Training*.

24 marca 2016 – powołanie dotychczasowego wiceprezesa Macieja Jurkowskiego na pełniącego obowiązki Prezesa PAA.

31 marca 2016 – powołanie Andrzeja Przybycina na pełniącego obowiązki Prezesa PAA.

19 sierpnia 2016 – powołanie Rady do spraw Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej II kadencji, w składzie: prof. Janusz Janeczek (przewodniczący), prof. Andrzej Grzegorz Chmielewski (zastępca przewodniczącego), prof. Konrad Świrski (sekretarz) i prof. Marek Krzysztof Janiak (członek).

28 września 2016 – podpisanie w Wiedniu Porozumienia między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Komisją Dozoru Jądrowego Stanów Zjednoczonych Ameryki o wymianie informacji technicznej i współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego.

28 września 2016 – podpisanie w Wiedniu Memorandum w sprawie współpracy i wymiany informacji w kwestiach dozoru jądrowego między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Federalnym Inspektorem Bezpieczeństwa Jądrowego Szwajcarii.

16-23 czerwca 2017 – zorganizowanie w Polsce misji następczej IRRS, w trakcie której uznano za wdrożone przez Polskę wszystkie rekomendacje i sugestie dotyczące bjjor wydane podczas misji IRRS w 2013 r.

Międzynarodowa Misja Zintegrowanego Przeglądu Dozoru Jądrowego MAEA wraz z p.o. Prezesem PAA Andrzejem Przybycinem i pracownikami PAA
(źródło: PAA).

19 września 2017 – podpisanie w Wiedniu Memorandum w sprawie współpracy i wymiany informacji w kwestiach dozoru jądrowego między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem ds. Promieniowania i Bezpieczeństwa Jądrowego Finlandii.

19 września 2017 – podpisanie w Wiedniu Memorandum w sprawie współpracy i wymiany informacji w kwestiach dozoru jądrowego między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Dozoru Jądrowego Węgier.

Spotkanie podsumowujące misję INSSP dla Polski – grudzień 2019 r.
(źródło: PAA).

1-10 października 2017 – zorganizowanie w Polsce misji Zintegrowanego przeglądu gospodarowania odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym oraz likwidacji obiektów jądrowych (ARTEMIS).

24 listopada 2017 – podpisanie w Centurion Memorandum w sprawie współpracy i wymiany informacji w kwestiach dozoru jądrowego między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Dozoru Jądrowego Republiki Południowej Afryki.

21 grudnia 2017 – podpisanie w Warszawie Memorandum w sprawie współpracy i wymiany informacji w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Centrum Badań nad Energią, Środowiskiem i Technologią w Hiszpanii.

13 marca 2018 – objęcie przez Andrzeja Przybycina stanowiska Prezesa PAA.

29 maja 2018 – zorganizowanie przez PAA wizyty Dyrektora Generalnego Agencji Energii Jądrowej NEA OECD (*Nuclear Energy Agency – NEA of the Organisation for Economic Co-operation and Development* – OECD) Wiliama D. Magwooda.

27-31 sierpnia 2018 – uruchomienie przez PAA zespołowego projektu ALEP (*Advanced Licensing Exercise Project*), w ramach którego przeprowadzono symulację licencjonowania elektrowni jądrowej, w tym także ocenę dokumentacji projektowej.

9 stycznia 2019 – wydanie przez Ministra Środowiska zarządzenia w sprawie nadania statutu PAA (Dz. Urz. MKiŚ. z 2019, poz. 2).

11 września 2019 – powołanie dr. Łukasza Młynarkiewicza na pełniącego obowiązki Prezesa PAA.

3-6 grudnia 2019 – zorganizowanie misji INSSP dla Polski, z udziałem ekspertów z instytucji w Polsce oraz z MAEA.

11 maja 2020 – powołanie dr. Łukasza Młynarkiewicza na Prezesa PAA.

18 czerwca 2020 – wydanie przez Ministra Klimatu zarządzenia w sprawie nadania statutu PAA.

Wrzesień 2020 – zatwierdzenie wyboru Polski na członka Rady Gubernatorów MAEA kadencji 2020-2022 podczas Konferencji Generalnej MAEA.

2 października 2020 – przyjęcie uchwały nr 141 Rady Ministrów w sprawie aktualizacji programu wieloletniego pod nazwą: *Program polskiej energetyki jądrowej* (M.P. z 2020, poz. 946). Okres realizacji ustalono na lata 2020-2033, z perspektywą do 2040 roku.

Program polskiej energetyki jądrowej

2 marca 2021 – wydanie przez Ministra Klimatu i Środowiska obwieszczenia w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r. (M.P. z 2021, poz. 264). Dokument został zatwierdzony przez Radę Ministrów 2 lutego 2021 roku. Stwierdzono w nim między innymi, że:

„[...] jako cel główny polityki energetycznej w tym obszarze wskazano przygotowanie infrastruktury dla energetyki jądrowej (EJ) i zapewnienie inwestorom warunków do wybudowania i uruchomienia elektrowni jądrowych opartych na bezpiecznych technologiach, z poparciem społecznym i z zapewnieniem wysokiej kultury bezpieczeństwa jądrowego na wszystkich etapach: lokalizacji, projektowania, budowy, uruchomienia, eksploatacji i likwidacji elektrowni jądrowych”.

10 marca 2021 – wydanie nowego rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przypadków, w których działalność związana z narażeniem na promieniowanie jonizujące nie wymaga zezwolenia, zgłoszenia albo powiadomienia, oraz przypadków, w których może być wykonywana na podstawie zgłoszenia albo powiadomienia (Dz.U. z 2021, poz. 796).

20 maja 2021 – podpisanie porozumienia pomiędzy Komisją Dozoru Jądrowego Stanów Zjednoczonych Ameryki a Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki, dotyczącego przystąpienia PAA, przystąpienie PAA do trzeciego programu badawczego prowadzonego przez Komisję Dozoru Jądrowego Stanów Zjednoczonych Ameryki (US NRC) RAMP (*Radiation Protection Computer Code Analysis and Maintenance Program*) dotyczącego stosowania i obsługi kodów do analiz związanych z ochroną radiologiczną, w tym kodu RASCAL.

12 kwietnia 2022 – przyjęcie przez Radę Ministrów uchwały nr 91 dotyczącej *Strategii i polityki w zakresie rozwoju bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej Rzeczypospolitej Polskiej*, do której wprowadzono zasadę prymatu bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej nad pozostałymi aspektami działalności: ekonomicznymi, politycznymi czy też społeczno-gospodarczymi.

24 maja 2022 – podpisanie w Lublanie Memorandum w sprawie współpracy i wymiany informacji w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Dozoru Jądrowego Słowenii.

6 lipca 2022 – podpisanie w Paryżu porozumienia w przedmiocie dalszej współpracy między polskim i francuskim urzędem dozoru jądrowego.

22 września 2022 – podpisanie w Wiedniu Memorandum w sprawie współpracy w kwestiach dozoru jądrowego między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki a Komisją Dozoru Jądrowego Stanów Zjednoczonych.

17 października 2022 – jubileusz 40-lecia istnienia Państwowej Agencji Atomistyki.

Uczestnicy spotkania jubileuszowego (źródło: PAA).

Odznaczone osoby, które przyczyniają się do zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej (źródło: PAA).

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, 17 października 2022 r.

Szanowni Państwo,

40-lecie Państwowej Agencji Atomistyki to nie tylko okrągła rocznica utworzenia urzędu, ale przede wszystkim jubileusz istnienia jednej z najważniejszych instytucji dbających o bezpieczeństwo Polaków. To cztery dekady wyteżonej i owocnej pracy, za którą pragnę serdecznie Państwu podziękować.

Ta praca jest służbą społeczną, niezwykle istotną dla każdego z nas. Mam na myśli przede wszystkim sytuację radiacyjną w kraju, której oceną zajmujecie się Państwo na co dzień. To pewien paradoks, że praca w tym ważnym obszarze otoczona jest swoistą ciszą społeczną. Ta cisza jednak jest niemal zawsze równoznaczna z wysokim poziomem poczucia bezpieczeństwa panującego wśród Polaków.

W ostatnim czasie nie brakowało wydarzeń, gdy zainteresowanie sytuacją radiacyjną w Polsce rosło. To efekt toczącej się za naszą wschodnią granicą wojny i obawy przed uszkodzeniem elektrowni jądrowych w Ukrainie. Skuteczne monitorowanie poziomu promieniowania jonizującego w naszym regionie, jak też profesjonalne komunikaty wydawane przez Państwową Agencję Atomistyki stanowią i stanowią ważny element odpowiedzialnego zarządzania w każdej z sytuacji podwyższonego ryzyka, a zarazem cieszą się dużym uznaniem społecznym.

Szanowni Państwo,

wśród wyzwań stojących przed Polską znajduje się kwestia skutecznej transformacji energetycznej i budowa nowego systemu elektroenergetycznego. Urząd dozoru jądrowego ma w tym obszarze szereg zadań do wykonania. Zgodnie z prawem Państwowa Agencja Atomistyki będzie nadzorować budowę polskich elektrowni jądrowych na każdym etapie tego procesu.

U progu nowej dekady funkcjonowania Agencji pragnę wyrazić nadzieję, że będzie to dekada obfitująca w wydarzenia, które pchną polską energetykę naprzód i otworzą naszej Ojczyźnie dostęp do najnowszych technologii jądrowych. To nasza racja stanu i niezbędny warunek dalszego rozwoju. Życzę Państwu osobistego udziału w tym historycznym procesie. Jestem przekonany, że wiedza, pasja i zaangażowanie pracowników Agencji przyczynią się do tego, że będzie on realizowany w najlepszy możliwy sposób.

Zgromadzonym na dzisiejszej uroczystości składam jubileuszowe gratulacje, dołączając do nich serdeczne pozdrowienia dla Wszystkich Państwa.

Mateusz Morawiecki

Uczestnicy uroczystości jubileuszowej 40-lecia utworzenia Państwowej Agencji Atomistyki

Odznaka
okolicznościowa
– Odznaka
Czterdziestolecia
Utworzenia
Państwowej
Agencji Atomistyki.
(źródło: PAA).

2 listopada 2022 – przyjęcie uchwały nr 215/2022 Rady Ministrów w sprawie budowy wielkoskalowych elektrowni jądrowych w Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2022, poz. 1124). Elektrownia jądrowa o mocy elektrycznej do 3750 MWe zostanie wybudowana w oparciu o amerykańską technologię reaktorów AP1000. Pierwszy blok ma powstać do 2033 roku. Nadzór nad bezpieczeństwem realizacji inwestycji będzie sprawować PAA.

24 listopada 2022 – podpisanie w Brukseli Memorandum w sprawie wymiany informacji i współpracy w obszarze regulacji bezpiecznej energii jądrowej do celów pokojowych między Prezesem Państwowej Agencji Energii Atomowej Rzeczypospolitej Polskiej a Urzędem Dozoru Jądrowego Zjednoczonego Królestwa.

15 grudnia 2022 – wykonującym obowiązki Prezesa PAA został Andrzej Głowacki.

List Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego (źródło: PAA).

13 lutego 2023 – podpisanie w Abu Zabi Porozumienia o współpracy w sprawie technologii zaawansowanych reaktorów i małych reaktorów modułowych między Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki Rzeczypospolitej Polskiej a Komisją Bezpieczeństwa Jądrowego Kanady.

Wykonujący obowiązki Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki i szefowa kanadyjskiego dozoru jądrowego podpisali porozumienie rozszerzające dotychczasową współpracę dozorową (źródło: PAA).

22 marca 2023 – powołanie przez Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego, na wniosek Ministra Klimatu i Środowiska Anny Moskwy, Andrzeja Głowackiego na Prezesa PAA.

Źródło: Andrzej Głowacki nowym Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1/2023, s. 7.

1 kwietnia 2023 – przeniesienie dotychczasowej siedziby PAA do budynku przy ul. Nowy Świat 6/12 w Warszawie.

Siedziba Państwowej Agencji Atomistyki (źródło: PAA).

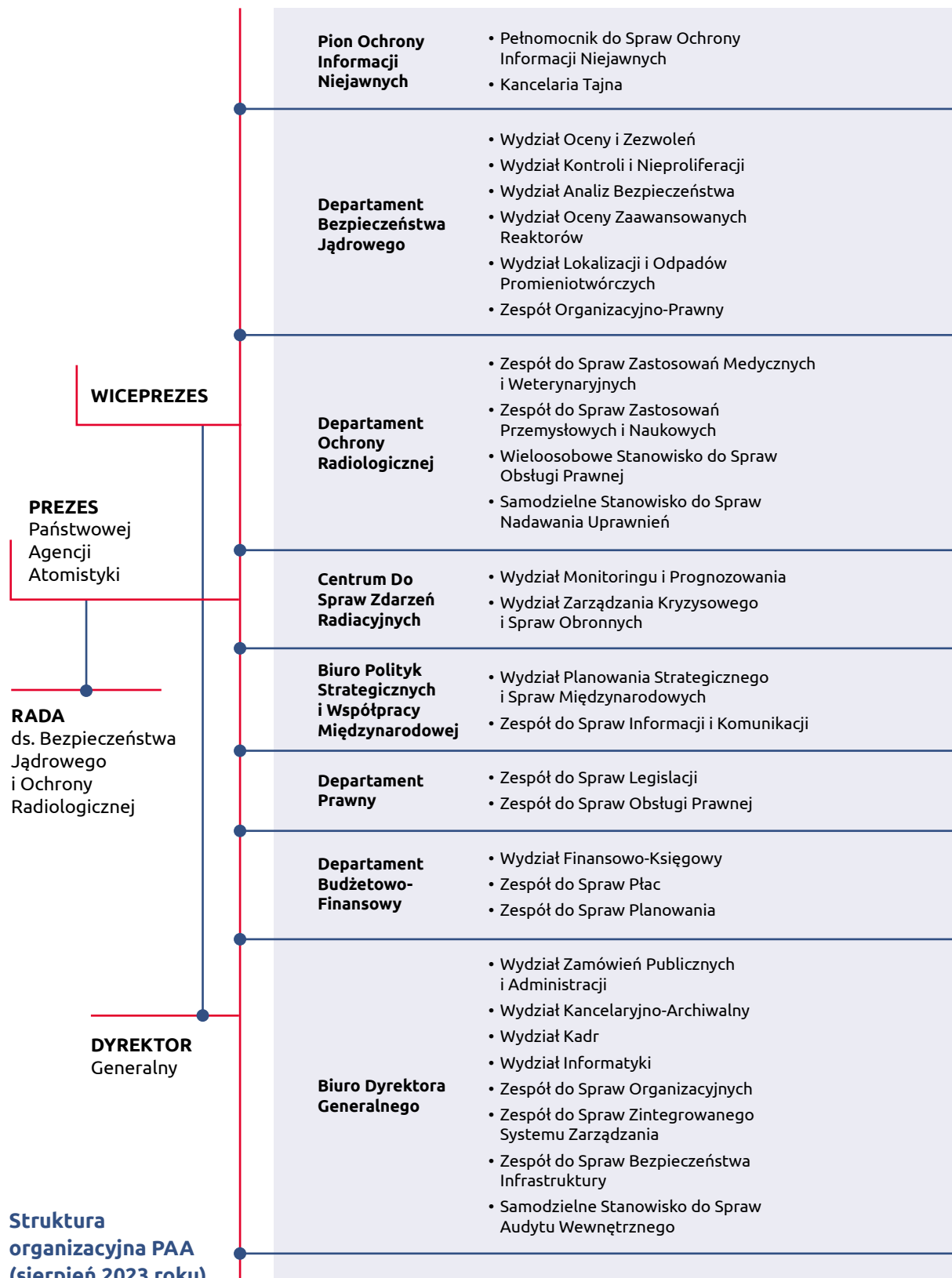

Pracownicy PAA 2023 rok (źródło: PAA).

Struktura organizacyjna

Państwowej Agencji Atomistyki

Statuty PAA	Kierownictwo	Komórki organizacyjne i stanowiska
27 IV 1982 r.	- Prezes - Wiceprezes	- Zespół nauki, bezpieczeństwa jądrowego i współpracy z zagranicą - Zespół przemysłu, ekonomiki i finansów - Zespół organizacji i kadr - Zespół do spraw obronnych
23 II 1987	- Prezes - Wiceprezesi - Dyrektorzy Generalni	- Gabinet Prezesa - Główny Inspektorat Dozoru Jądrowego - Departament Badań, Wdrożeń, Przemysłu i Ekonomiki - Departament Współpracy Międzynarodowej - Departament Szkolenia i Informacji Społecznej - Biuro Prawne - Departament Spraw Obronnych - Departament Administracyjno-Gospodarczy
7 XII 2001 r.	- Prezes - Wiceprezes - Dyrektor Generalny	- Biuro Dyrektora Generalnego - Departament Prawny - Departament Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego - Departament Nadzoru Zastosowań Promieniowania Jonizującego - Departament Szkolenia i Informacji Społecznej - Departament Współpracy z Zagranicą i Integracji Europejskiej - Departament Nauki i Techniki - Departament Ekonomiczno-Budżetowy - Biuro Spraw Obronnych - Stanowisko Pełnomocnika do Spraw Ochrony Informacji Niejawnych
15 VII 2002 r.	- Prezes - Wiceprezes - Dyrektor Generalny	- Biuro Dyrektora Generalnego - Departament Prawny - Departament Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego - Departament Nadzoru Zastosowań Promieniowania Jonizującego - Departament Nauki, Szkolenia i Informacji Społecznej - Departament Współpracy z Zagranicą i Integracji Europejskiej - Departament Ekonomiczno-Budżetowy - Centrum do Spraw Zdarzeń Radiacyjnych - Biuro Spraw Obronnych - Stanowisko Pełnomocnika do Spraw Ochrony Informacji Niejawnych - Stanowisko do Spraw Audytu Wewnętrznego
3 XI 2011 r.	- Prezes - Wiceprezes - Dyrektor Generalny	- Biuro Dyrektora Generalnego - Centrum do Spraw Zdarzeń Radiacyjnych - Departament Bezpieczeństwa Jądrowego - Departament Ekonomiczno-Budżetowy - Departament Ochrony Radiologicznej - Departament Prawny - Gabinet Prezesa - Stanowisko Pełnomocnika do Spraw Ochrony Informacji Niejawnych
9 I 2019 r.	- Prezes - Wiceprezes - Dyrektor Generalny	- Departament Nadzoru i Kontroli - Centrum do Spraw Zdarzeń Radiacyjnych - Departament Bezpieczeństwa Jądrowego i Programów Międzynarodowych - Departament Ochrony Radiologicznej - Departament Budżetowo-Organizacyjny - Departament Prawny - Stanowisko Pełnomocnika do Spraw Ochrony Informacji Niejawnych
18 VI 2020 r.	- Prezes - Wiceprezes - Dyrektor Generalny	- Departament Bezpieczeństwa Jądrowego - Departament Budżetowo-Organizacyjny - Departament Ochrony Radiologicznej - Departament Prawny - Centrum do Spraw Zdarzeń Radiacyjnych - Biuro Polityk Strategicznych i Współpracy Międzynarodowej

Departament Budżetowo-Finansowy – DBF

Departament odpowiada za realizację zadań Prezesa PAA, jako dysponenta części 68. budżetu państwa. Do zadań poszczególnych Zespołów i Wydziału należy przede wszystkim prowadzenie ewidencji operacji gospodarczych i finansowych, dokonywanie kontroli formalno-rachunkowej dokumentów finansowo-księgowych, wstępnej kontroli zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym oraz wstępnej kontroli kompletności i rzetelności otrzymanych z innych komórek organizacyjnych dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych. Ponadto w zakresie działania znajdują się też: obsługa wynagrodzeń, realizacja rozliczeń dotyczących umów zleceń i umów o dzieło, obliczanie i wypłata świadczeń przysługujących byłym pracownikom Zakładów Produkcji Rud Uranu w Kowarach i innym uprawnionym osobom, a także sporządzanie projektów planów i planów finansowych wydatków i dochodów.

Centrum do Spraw Zdarzeń Radiacyjnych – CEZAR

Centrum odpowiada za realizację zadań Prezesa w zakresie systematycznej oceny sytuacji radiacyjnej kraju oraz udziału w postępowaniach w przypadkach zdarzeń radiacyjnych, w tym za przygotowanie informacji o możliwości przekroczenia poziomów interwencyjnych. Do podstawowych obowiązków Centrum należy w szczególności zbieranie, weryfikacja i analiza informacji otrzymywanych: ze stacji wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych, z placówek prowadzących pomiary skażeń promieniotwórczych, od służb dysponujących danymi niezbędnymi do oceny sytuacji radiacyjnej kraju, w tym służby meteorologicznej, a także międzynarodowa wymiana danych z monitoringu radiacyjnego oraz informacji o zdarzeniach radiacyjnych. Centrum bierze także udział w procesie zatwierdzania technik i programów pomiarowych oraz organizacji pomiarów stosowanych przez stacje wczesnego wykrywania skażeń promieniotwórczych i placówki prowadzące pomiary skażeń promieniotwórczych. Ponadto CEZAR współpracuje z organami administracji państwowej na terenach objętych w przeszłości górnictwem rud uranu w zakresie dokumentacji dotyczącej oceny narażenia ludności na promieniowanie jonizujące, przyjmuje i weryfikuje informacje o zdarzeniach radiacyjnych oraz zapewnienia funkcjonowanie, oraz koordynację wykonywania zadań i działań ekipy dozymetrycznej Prezesa PAA.

Departament Bezpieczeństwa Jądrowego – DBJ

Departament odpowiada za realizację zadań Prezesa PAA w zakresie bezpieczeństwa jądrowego, ochrony fizycznej materiałów jądrowych i obiektów jądrowych, zabezpieczeń materiałów jądrowych oraz ochrony radiologicznej w odniesieniu do obiektów jądrowych i składowisk odpadów promieniotwórczych. Departament raportuje ruch materiałów jądrowych do Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Euratom), aktualizuje listy jednostek posiadających materiały jądrowe, a także bierze udział w pracach legislacyjnych związanych z Programem Polskiej Energetyki Jądrowej. Inspektorzy dozoru jądrowego w Departamencie Bezpieczeństwa Jądrowego PAA przygotowują projekty zezwoleń na eksploatację obiektów jądrowych i innych decyzji Prezesa PAA w sprawach związanych z bezpieczeństwem jądrowym i ochroną radiologiczną. Każda taka decyzja poprzedzona jest właściwą analizą i oceną dokumentacji. Inspektorzy przeprowadzają kontrole dozoru zabezpieczeń materiałów jądrowych, w szczególności źródeł promieniotwórczych w obiektach jądrowych i Zakładzie Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (ZUOP), w tym Krajowym Składowisku Odpadów Promieniotwórczych.

Departament Ochrony Radiologicznej – DOR

Do podstawowych zadań Departamentu należy przede wszystkim prowadzenie postępowań w sprawie zezwoleń dotyczących wykonywania działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące (z wyjątkiem działalności dotyczącej obiektów jądrowych i składowisk odpadów promieniotwórczych), a także w sprawach nadawania uprawnień inspektora ochrony radiologicznej czy też do zatrudnienia na stanowisku mającym istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Departament prowadzi centralny rejestr dawek indywidualnych, współdziała w przygotowywaniu międzynarodowych przepisów i norm, a także krajowych norm ochrony radiologicznej oraz opracowuje propozycje wymogów ochrony radiologicznej oraz propozycje zaleceń technicznych i organizacyjnych Prezesa PAA w tym zakresie.

Departament Prawny – DP

Departament odpowiada za obsługę prawną Prezesa PAA i Agencji. Do zakresu jego działań należy w szczególności: opracowywanie i opiniowanie projektów aktów normatywnych, koordynowanie prac legislacyjnych w PAA, opiniowanie projektów aktów prawnych Unii Europejskiej oraz projektów przepisów i zaleceń organizacji międzynarodowych, opracowywanie projektów porozumień Prezesa PAA z innymi organami administracji. Ponadto Departament jest odpowiedzialny za wydawanie dziennika urzędowego Agencji oraz zastępstwo procesowe Prezesa i Agencji przed sądami i organami orzekającymi, a także kontroluje pod względem formalnym projekty aktów administracyjnych Prezesa PAA i innych organów dozoru jądrowego.

Biuro Polityk Strategicznych i Współpracy Międzynarodowej – BSM

Biuro odpowiada za realizację zadań Prezesa PAA w zakresie współpracy z innymi organami i instytucjami w odniesieniu do polityk strategicznych, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych, współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, oraz zadań Prezesa PAA w zakresie komunikacji społecznej i informacji publicznej. Wśród działań tej komórki należy wymienić w szczególności: obsługę członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w: Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej, Unii Europejskiej, Europejskiej Wspólnocie Energii Atomowej, innych strukturach międzynarodowych, w których Prezes Agencji reprezentuje Rzeczpospolitą Polską. Ponadto planowanie i koordynację realizacji: programów współpracy międzynarodowej w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz zadań Prezesa PAA odnoszących się do opracowania i wykonywania polityk strategicznych, a także koordynację procesu przygotowania, zawierania i wykonywania umów międzynarodowych i innych dokumentów dotyczących współpracy międzynarodowej. Biuro odpowiada również za redagowanie projektów informacji, komunikatów i raportów, koordynację udzielania odpowiedzi na interpelacje i zapytania, wnioski, skargi, interwencje posłów i senatorów oraz dezyderaty i opinie komisji sejmowych, posłów i senatorów.

Biuro Dyrektora Generalnego – BDG

Biuro odpowiada za realizację zadań Dyrektora Generalnego, a w szczególności: koordynowanie procesu udzielania zamówień publicznych i zakupów oraz nadzór nad tym procesem, zarządzanie zasobami materialnymi Agencji, sporządzanie planów rozwoju zasobów materialnych Agencji, zarządzanie polityką lokalową, koordynowanie obiegu dokumentów, w tym obiegu elektronicznego w Agencji prowadzenie kancelarii ogólnej. Dodatkowo Biuro prowadzi sprawy kadrowe, koordynuje naborów pracowników do Agencji oraz sporządzanie opisów stanowisk pracy, wartościowania stanowisk pracy oraz przeprowadzania ocen okresowych, planuje i realizuje działania związane z budową, rozwojem systemów teleinformatycznych Agencji lub na jej potrzeby, zapewnia obsługę Prezesa i Wiceprezesa oraz sekretariatów Prezesa, Wiceprezesa oraz Dyrektora Generalnego, promuje i koordynuje działania w zakresie utrzymania, oceny i przeglądu oraz rozwijania Zintegrowanego Systemu Zarządzania, nadzoruje prawidłowe wykonywanie umów dotyczących zabezpieczeń fizycznych w zakresie ochrony informacji niejawnych przez podmioty zewnętrzne, a także realizacja zadań w zakresie audytu wewnętrznego.

Pion ochrony informacji niejawnych

Kierowany przez pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych (POIN), bezpośrednio podlegającego Prezesowi PAA. Ponadto pion tworzą: zastępcy pełnomocnika do spraw ochrony informacji niejawnych, Kierownik Kancelarii Tajnej, zastępcy Kierownika Kancelarii Tajnej, inspektorzy bezpieczeństwa teleinformatycznego i pracownik pionu ochrony informacji niejawnych. Pełnomocnik odpowiada za realizację zadań Prezesa w zakresie ochrony informacji niejawnych, a w szczególności: zapewnianie ochrony informacji niejawnych, w tym stosowanie środków bezpieczeństwa fizycznego oraz systemów teleinformatycznych, w których przetwarzane są informacje niejawne, zarządzanie ryzykiem bezpieczeństwa informacji niejawnych, w tym szacowanie ryzyka, kontrola ochrony informacji niejawnych oraz przestrzegania przepisów o ochronie tych informacji, a przede wszystkim okresowa kontrola ewidencji, materiałów i obiegu dokumentów, a także nadzorowanie pracy wyodrębnionej organizacyjnie Kancelarii Tajnej, prowadzonej przez Kierownika Kancelarii Tajnej.

Prezesi Państwowej Agencji Atomistyki

Prof. dr hab. inż. Jerzy Minczewski (1916-1995), chemik, w 1973 r. został powołany do Rządowej Komisji ds. Rozwoju Atomistyki w Polsce, współorganizator Państwowej Agencji Atomistyki, Pełnomocnik Rządu ds. Państwowej Agencji Atomistyki od dnia 27 lutego 1982 do dnia 27 czerwca 1982 r.

Specjalista w dziedzinie analizy chemicznej oraz chemii jądrowej, profesor Politechniki Warszawskiej, jednocześnie w różnych okresach pracownik m.in. Instytutu Chemii Ogólnej, Instytutu Chemii Fizycznej PAN, Instytutu Badań Jądrowych oraz Międzynarodowej Agencji Atomistyki w Wiedniu, gdzie w okresie 1961-1962 był kierownikiem Działu Analitycznego Laboratorium w Seibersdorfe (Austria).

Przewodniczący lub członek wielu rad naukowych, m.in. Instytutu Energii Atomowej w Świerku, Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie, Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przeróbki Metali Szlachetnych w Warszawie. Przewodniczący Komitetu Chemii Analitycznej PAN oraz członek Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Uhonorowany w 1992 r. tytułem Doktora Honoris Causa UMCS w Lublinie.

Był też Przewodniczącym Sekcji Chemii Analitycznej II Kongresu Nauki Polskiej oraz kierownikiem problemu węzłowego *Badanie procesów jądrowych i wykorzystanie techniki jądrowej w społeczno-gospodarczym rozwoju kraju*. Współzałożyciel i pierwszy Prezes Polskiego Towarzystwa Nukleonowego.

Zmarł 4 sierpnia 1995 r. w Warszawie.

**Dr Mieczysław Sowiński (1931-2018), fizyk,
Prezes Państwowej Agencji Atomistyki
w latach 1982-1989.**

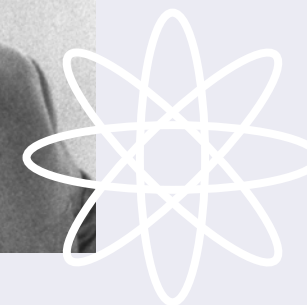

W latach 1955-1958 był asystentem na Uniwersytecie Warszawskim. Odbił staż naukowy we Francji, nawiązując współpracę z prof. Hélène Langevin-Joliot. Wiceprezes Urzędu Energii Atomowej, doradca w Ministerstwie Energetyki i Energii Atomowej (1973-1976), wicedyrektor Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej, wieloletni pracownik naukowy Instytutu Badań Jądrowych w Świerku (1959-1973), Instytutu Problemów Jądrowych oraz Narodowego Centrum Badań Jądrowych w Otwocku-Świerku. W ostatnich latach pracy naukowej w NCBJ zajmował się badaniami z dziedziny ochrony środowiska. Wykładowca na Politechnice Warszawskiej i Uniwersytecie Warszawskim. Członek Komitetu Geofizyki Polskiej Akademii Nauk oraz Komisji Zagrożeń Cywilizacyjnych Polskiej Akademii Umiejętności.

Zmarł 23 lutego 2018 r. w Warszawie.

**Prof. dr hab. Roman Żelazny (1926-2018),
fizyk teoretyk, Prezes Państwowej Agencji
Atomistyki w latach 1989-1991.**

Specjalizował się w zagadnieniach z dziedziny fizyki statystycznej, teorii transportu neutronów i plazmy, mechaniki ośrodków ciągłych, dynamiki nieliniowej oraz fizyki komputerowej. Studiował na Wydziale Mechanicznym Politechniki Łódzkiej i fizykę w Uniwersytecie Warszawskim. Pracował w grupie badawczej prof. Leopolda Infelda. Stopień doktora uzyskał w 1958 r., doktora habilitowanego w 1961 roku, a w 1975 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego.

Był pracownikiem Politechniki Łódzkiej, Politechniki Warszawskiej i Uniwersytetu Warszawskiego. Odbił sześciomiesięczny staż w Laboratorium Fizyki Teoretycznej w Dubnej u prof. M. Bogoliubowa oraz staż w USA (1961-1962) w Case Institute of Technology u prof. Kennetha F. Case'a. Po powrocie do Polski rozwijał metody analitycznego rozwiązywania równania transportu oraz stosował je do zagadnień neutronowych i plazmowych. Uruchomił w Instytucie Badań Jądrowych Zakład Obliczeń Reaktorowych. W latach 1966-1967 przebywał na stażu w Uniwersytecie Michigan w Ann Arbor. W 1973 r. doprowadził do powstania Środowiskowego Centrum Obliczeniowego CYFRONET (był jego Dyrektorem). Pracował w Instytucie Energii Atomowej w Świerku oraz w Instytucie Fizyki Plazmy Laserowej i Mikrosyntezy w Warszawie. Zajmował się analizą przepływów w stanach równowagowych w tokamakach. W latach 1984-1985 pracował na Wolnym Uniwersytecie w Brukseli i w Instytucie Badań Termojądrowych EWG (JET) w Wielkiej Brytanii. Był członkiem oraz przewodniczącym Zarządu Grupy Fizyki Komputerowej Europejskiego Towarzystwa Fizycznego; członkiem Rady ds. Atomistyki; członkiem Prezydium Komitetu Fizyki PAN; wiceprzewodniczącym Komitetu Badań Jądrowych i Radiacyjnych PAN; członkiem Komitetu Informatyki PAN; przewodniczącym Rady Załogi IEA.

Zmarł 31 października 2018 r. w Warszawie.

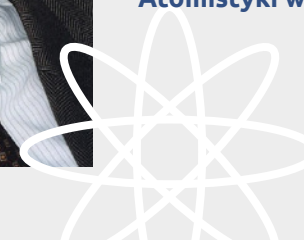
Andrzej Janikowski (ur. 1929), inżynier, specjalista w dziedzinie energetyki jądrowej, w latach 1991-1992 p.o. Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki.

Po skończeniu studiów magisterskich na Wydziale Mechanicznym Energetyki i Lotnictwa Politechniki Warszawskiej rozpoczął pracę w Instytucie Badań Jądrowych w Warszawie przy ul. Pańskiej, a następnie w ośrodku IBJ na Żeraniu, skąd był delegowany do Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej. Po powrocie z ZIBJ do kraju był kierownikiem pracowni w Zakładzie Inżynierii Reaktorowej Instytutu Badań Jądrowych w Świerku. Od 1973 r. pracował w Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej w Wiedniu, gdzie pełnił funkcję inspektora zabezpieczeń (w ramach *Układu o Nierozprzestrzenianiu Broni Jądrowej*). Przeprowadzał inspekcje w wielu krajach świata, między innymi w USA, Japonii i Szwecji. Do Polski powrócił w 1980 r. i pracował w swoim macierzystym zakładzie w Świerku, odpowiedzialnym za eksploatację reaktorów jądrowych (Ewa, Maria i Anna). Specjalista w dziedzinie energii jądrowej, członek Zespołu ds. EJ „Żarnowiec” (1990).

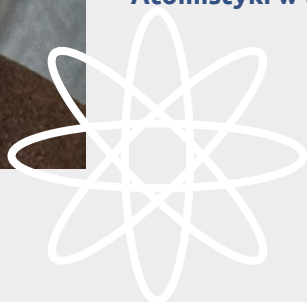
Prof. dr hab. inż. Jerzy W. Niewodniczański (ur. 1936), fizyk, geofizyk, nukleonik, profesor Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Dyrektor Instytutu Techniki Jądrowej, Dziekan Wydziału Fizyki i Techniki Jądrowej AGH (1990-1993), prorektor AGH (1985-1987), Prezes Państwowej Agencji Atomistyki w latach 1992-2009.

Od 1956 roku jako pracownik Zakładu Geofizyki Jądrowej w Katedrze Fizyki II AGH brał udział w opracowywaniu metod jądrowych i przyrządów do oznaczania in situ składu mineralnego złoża soli w kopalni w Kłodawie, następnie do określania własności fizycznych (wilgotności i ciężaru objętościowego) gruntów niespoistych. Oznaczał laboratoryjnie i in situ zawartość miedzi i metali towarzyszących w odkrytych w tym czasie złożach rud miedzi w monoklinie przedsudeckiej. Rozprawę doktorską obronił w 1965 r. na Wydziale Elektrycznym AGH. W latach 1980-1990 zajmował się zastosowaniem metod geofizyki jądrowej w badaniach złóż węgla. Odbił staże naukowe w Instytucie Geofizyki i Geochemii Jądrowej w Moskwie, Zespole ds. Pierwiastków Rzadkich i Promieniotwórczych w Institute of Geological Sciences w Londynie oraz w Sekcji Analizy Aktywacyjnej Oddziału Chemii Analitycznej w Bureau of Standards w Gaithersburgu (USA). Od końca lat 60. zajmował się także zagadnieniami narażenia na promieniowanie jonizujące zarówno organizacyjnie (był m.in. Inspektorem Ochrony Radiologicznej Instytutu), jak i dydaktycznie oraz naukowo. W latach 60. i 70. był sekretarzem naukowym Instytutu Techniki Jądrowej oraz kierownikiem Zakładu Geofizyki Jądrowej ITJ. W 1970 r. habilitował się na Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym AGH. Od połowy lat 70. zaczął się również zajmować składem izotopowym (izotopy stabilne wodoru i tlenu oraz tryt) śniegu i lodu lodowcowego w górach wysokich. W latach 1979-1982 wykładał na Uniwersytecie w Jos w Nigerii. W 1986 otrzymał tytuł naukowy profesora. Był ekspertem Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA) w Tanzanii, Jordanii i Rumunii. Przez 3 kadencje był członkiem Rady Gubernatorów MAEA (dwukrotnie jako jej wiceprzewodniczący), w 1997 przewodniczył Konferencji Generalnej MAEA. Reprezentował Polskę w szeregu organizacji międzynarodowych, w latach 1992-2009 był członkiem Rady Europejskiego Laboratorium Fizyki Cząstek CERN w Genewie. W latach 1992-2002 nadzorował instytucje naukowe oraz zakłady przemysłowe atomistyki w Polsce. W latach 2009-2011 był profesorem na Wydziale Energetyki i Paliw AGH. W 2009 r. otrzymał tytuł profesora honorowego AGH. W 2016 r. wyróżniony przez Senat AGH nagrodą im. prof. Antoniego Hoborskiego – Diamentową Kulą – w zakresie fizyki.

Prof. dr hab. Michael (Michał) Waligórski (ur. 1945), fizyk jądrowy, profesor w Instytucie Fizyki Jądrowej PAN w Krakowie oraz fizyk medyczny – profesor w Narodowym Instytucie Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie Oddział w Krakowie, Prezes Państwowej Agencji Atomistyki w latach 2009-2010.

W latach 1968-1975 zatrudniony w Międzyresortowym Instytucie Fizyki i Techniki Jądrowej AGH w Krakowie oraz w Instytucie Fizyki UJ. W latach 1977-84 konsultant Kliniki Kardiologii Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze. W okresie 1975-2018 pracował w Instytucie Fizyki Jądrowej PAN w Krakowie oraz w Centrum Onkologii Instytutu im. Marii Skłodowskiej-Curie Oddział w Krakowie (1993-2016). W latach 1979-89 przebywał jako *visiting professor* oraz jako *IAEA Fellow* na Uniwersytecie Nebraski (USA) oraz jako *visiting scientist* w Brookhaven National Laboratory (USA).

Był konsultantem krajowym fizyki medycznej oraz prezesem Polskiego Towarzystwa Fizyki Medycznej. Reprezentował Polskę w Radach Europejskiego Laboratorium Badań Jądrowych (CERN) w Genewie i Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnie (Rosja). Reprezentant Polski w Naukowym Komitecie Narodów Zjednoczonych do spraw Promieniowania Atomowego (UNSCEAR).

Autor i współautor ponad 300 publikacji naukowych z dziedziny detekcji promieniowania jonizującego, radiobiologii teoretycznej, fizyki medycznej i ochrony radiologicznej.

fot. Katarzyna Chmura-Cegiełkowska

Maciej Jurkowski (ur. 1946), Główny Inspektor Dozoru Jądrowego (GIDJ) w latach 2008-2014, p.o. prezesa Państwowej Agencji Atomistyki w okresie grudzień 2010 r. – styczeń 2011 r. oraz w marcu 2016 r.

Absolwent Politechniki Warszawskiej. W latach 1970-1985 zatrudniony w Instytucie Badań Jądrowych w Świerku (Zakład Inżynierii Reaktorowej, Zakład Projektowy), gdzie uczestniczył w pracach studialnych nad reaktorami prędkimi (FBR) i wysokotemperaturowymi (HTGR), pracach projektowych nad modyfikacjami w polskich reaktorach badawczych, studiach projektowych i projektach wstępnych ciepłowni jądrowych oraz pracach studialnych nad rozwojem systemów energetycznych pod kątem przyszłego wprowadzania energetyki jądrowej.

W okresie 1985-1992 pracował w Centralnym Laboratorium Ochrony Radiologicznej. Był organizatorem, a następnie w latach 1992-1996 Dyrektorem Państwowego Inspektoratu Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej. Od 1997 r. do 2008 r. był Dyrektorem Departamentu Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego Państwowej Agencji Atomistyki i współorganizatorem Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych – CEZAR. W 2008 r. został powołany na Wiceprezesa PAA. Dwukrotnie – w grudniu 2010 r. i marcu 2016 r. samodzielnie kierował Agencją po odwołaniu ze stanowisk dwóch kolejnych Prezesów PAA.

Od grudnia 2002 r. jest Przewodniczącym Komisji Egzaminacyjnej Prezesa PAA na uprawnienia do zajmowania stanowiska mającego istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, a od 2011 r. również Przewodniczącym Komisji Egzaminacyjnej Prezesa PAA na stanowiska inspektorów dozoru jądrowego. Od listopada 2008 r. nieprzerwanie, aż do chwili obecnej sprawuje opiekę merytoryczną nad treścią publikacji wydawanego przez PAA biuletynu „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”.

Janusz Włodarski (ur. 1952), absolwent Wydziału Mechanicznego Energetyki i Lotnictwa Politechniki Warszawskiej. W latach 1981-1985 był pracownikiem Urzędu Dozoru Technicznego, potem do 1992 r. Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej. W latach 1987-92 był zatrudniony również w Głównym Inspektoracie Dozoru Jądrowego (GIDJ), Prezes Państwowej Agencji Atomistyki w latach 2011-2016.

Z Państwową Agencją Atomistyki związany od 1987 r. Pracował kolejno jako doradca Prezesa PAA do spraw odpadów promieniotwórczych, zastępca Dyrektora Departamentu Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego, a następnie jako Dyrektor Generalny PAA. Ponadto był pełnomocnikiem Prezesa PAA ds. realizacji Strategicznego Programu Rządowego *Gospodarka odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym w Polsce*.

Uczestniczył w licencjonowaniu obiektów jądrowych (Elektrownia Jądrowa „Żarnowiec”, reaktory badawcze i instalacje doświadczalne w Instytucie Energii Atomowej w Świerku) oraz w pracach nad *Wspólną Konwencją bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi*.

Przewodniczył komisjom powołanym przez Prezesa PAA w celu przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych kandydatów na stanowiska inspektorów dozoru jądrowego pierwszego i drugiego stopnia. W latach 2007-2010 był sekretarzem Zespołu ds. Koordynacji Zadań Związanych z Realizacją przez Rzeczpospolitą Polską *Międzynarodowego Programu Zwrotu Paliwa z Reaktorów Badawczych dostarczonego przez Rosję* ustanowionego Zarządzeniem Nr 132 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2007 r.

Andrzej Przybycin (ur. 1969), geolog, inżynier ochrony środowiska, ekspert z zakresu geologii podstawowej, urzędnik państwowy, absolwent Wydziału Geologii Uniwersytetu Warszawskiego. Studiował również na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, p. o. Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki w latach 2016-2018, Prezes Państwowej Agencji Atomistyki w latach 2018-2019.

Przed objęciem funkcji Prezesa PAA przez kilkanaście lat pełnił funkcje kierownicze w administracji rządowej i instytucjach badawczo-rozwojowych. Od 2004 r. pracował w Ministerstwie Środowiska. W roku 2007 został powołany na stanowisko zastępcy Dyrektora Departamentu Geologii i Koncesji Geologicznych. W 2012 roku został zastępcą Dyrektora ds. Państwowej Służby Geologicznej w Państwowym Instytucie Geologicznym – Państwowym Instytucie Badawczym.

Autor i współautor kilkunastu publikacji naukowych z zakresu geologii, zagadnień dotyczących aspektów środowiskowych i prawnych działalności geologicznej, m.in. magazynowania substancji w górotworze, podziemnego składowania odpadów, geologicznego składowania dwutlenku węgla, wykorzystania górotworu oraz polityki energetycznej w zakresie wydobywania gazu łupkowego w Polsce.

Dr Łukasz Młynarkiewicz (ur. 1989), absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, doktor nauk prawnych, radca prawny, dyplomant International School of Nuclear Law, programu organizowanego przez Agencję Energii Jądrowej OECD oraz Uniwersytet w Montpellier., p.o. Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki w latach 2019-2020, Prezes Państwowej Agencji Atomistyki od 2020 r. do 2022 r. Jako Prezes PAA był Pierwszym Zastępcą Gubernatora RP w Radzie Gubernatorów Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej na okres kadencji 2020-2022.

W latach 2018-2019 piastował stanowisko Dyrektora Departamentu Ocen Oddziaływania na Środowisko w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Odpowiadał między innymi za koordynację odwoławczych postępowań środowiskowych dla kluczowych przedsięwzięć infrastrukturalnych w kraju, a także postępowań w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko w przypadku projektów strategii, planów lub przedsięwzięć. Od 2022 r. Wiceprezes Zarządu Polskich Elektrowni Jądrowych Sp. z o.o.

Zatrudniony w Uniwersytecie Pomorskim w Słupsku (Instytut Prawa i Administracji). Przewodniczący Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Energii Jądrowej (INLA) w latach 2023-2024 oraz członek Rad Naukowych: Instytutu Chemii i Techniki Jądrowej, Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej oraz Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego. Autor licznych publikacji naukowych, w tym z zakresu prawa energetyki jądrowej, prawa oraz postępowania administracyjnego.

Andrzej Głowacki (ur. 1982), fizyk, absolwent Wydziału Matematyczno-Fizycznego Uniwersytetu w Białymstoku. Ukończył studia podyplomowe w zakresie energetyki jądrowej na Wydziale Mechanicznym Energetyki i Lotnictwa Politechniki Warszawskiej, od września 2020 Wiceprezes PAA, powołany na Prezesa PAA w dniu 22 marca 2023 r.

Z Państwową Agencją Atomistyki związany od ponad piętnastu lat. Pracę w PAA rozpoczął w 2007 r. na stanowisku specjalisty ds. nadzoru i analiz w Departamencie Bezpieczeństwa Jądrowego i Radiacyjnego. W 2008 r. uzyskał uprawnienia inspektora dozoru jądrowego I stopnia, a w czerwcu 2011 r. – uprawnienia inspektora dozoru jądrowego II stopnia, uprawnionego do nadzoru i kontroli nad obiektami jądrowymi i obiektami postępowania z odpadami promieniotwórczymi. Odbył szereg szkoleń krajowych oraz międzynarodowych związanych z bezpieczeństwem jądrowym, ochroną radiologiczną i ochroną fizyczną, w tym m.in. szkolenie stanowiskowe w amerykańskiej Komisji Dozoru Jądrowego (US NRC) w zakresie prowadzenia kontroli na budowie elektrowni jądrowej Vogtle oraz V.C. Summer, jak również nadzoru nad rozruchem elektrowni jądrowej Watts Bar 2. Jest współautorem poradnika MAEA dla inspektorów dozoru jądrowego w zakresie prowadzenia kontroli w elektrowniach jądrowych. Jako ekspert brał udział w międzynarodowej misji zintegrowanego przeglądu dozoru jądrowego (IRRS) w Kanadzie.

Przed powołaniem na stanowisko Wiceprezesa PAA piastował inne stanowiska kierownicze w Agencji: naczelnika Wydziału Kontroli Obiektów Jądrowych, dyrektora Departamentu Nadzoru i Kontroli i dyrektora Departamentu Bezpieczeństwa Jądrowego.

40 lat i co dalej?

„40 lat minęło...”. W tym czasie Państwowa Agencja Atomistyki rozwijała się, modernizowała oraz stawiała czoła wyzwaniom związanym ze zmianami ustrojowymi i technologicznymi. Obserwując trwający właśnie na całym świecie renesans zainteresowania energetyką jądrową oraz stale rosnące wykorzystanie promieniowania jonizującego w różnych dziedzinach życia, minione 40 lat postrzegam jako „rozgrzewkę” przed kolejnymi.

Zaktualizowany i przyjęty przez Radę Ministrów w październiku 2022 r. Program Polskiej Energetyki Jądrowej spowodował przyspieszenie działań związanych z przygotowaniem i realizacją inwestycji polegającej na budowie pierwszej elektrowni jądrowej w Polsce. Dodatkowo w kraju jest obecnie duże zainteresowanie małymi reaktorami modułowymi. Państwowa Agencja Atomistyki intensywnie rozwija swoje kompetencje, przygotowując się do wypełniania kluczowej roli we wdrażaniu energetyki jądrowej w Polsce. Już dziś jesteśmy przygotowani do przeprowadzenia oceny wniosku o wydanie zezwolenia na budowę elektrowni jądrowej. Będziemy również gotowi do prowadzenia nadzoru i kontroli w trakcie budowy.

Pozycja PAA w środowisku międzynarodowym ulega wzmocnieniu, o czym świadczy choćby przyjęcie naszego kraju do grona członków Zachodnioeuropejskiego Stowarzyszenia Regulatorów Jądrowych WENRA (Western European Nuclear Regulators Association) czy plany objęcia w 2024 roku przewodnictwa jednej z grup roboczych działających w ramach Europejskiej Grupy Regulatorów Jądrowych ENSREG (European Nuclear Safety Regulators Group). Ścisłe współpracujemy z naszymi odpowiednikami z innych krajów i instytucjami międzynarodowymi, stale wymieniając się wiedzą i doświadczeniem.

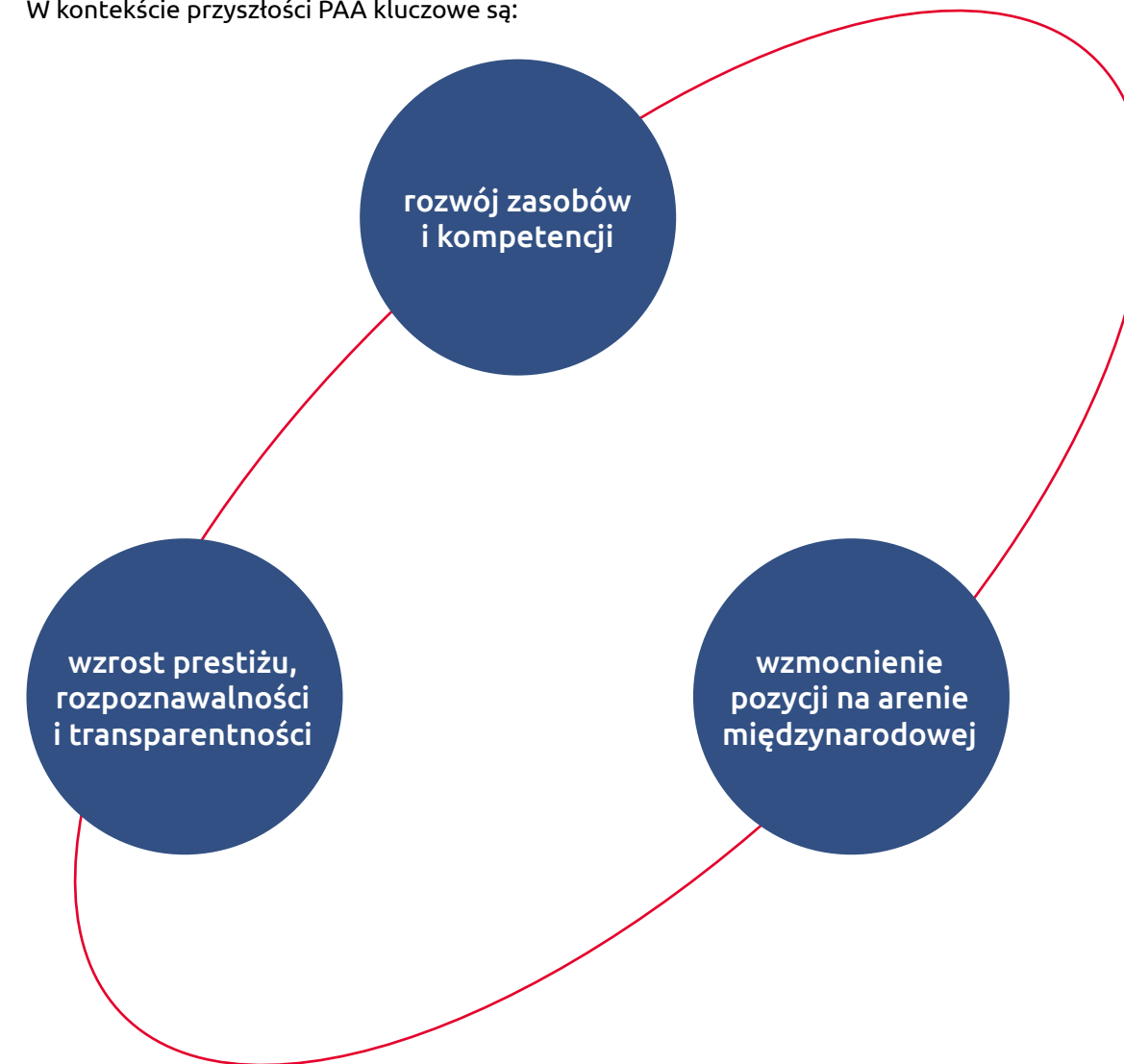
PAA będzie kontynuowała działania mające na celu pogłębianie zaufania społecznego do Agencji oraz podejmowanych przez nią decyzji. Wraz ze wzrostem zainteresowania technologiami jądrowymi rośnie również rozpoznawalność urzędu odpowiedzialnego za ich bezpieczne wykorzystanie. Tym bardziej aktualne wydają się następujące przymiotniki opisujące działania dozoru jądrowego – sprawne, efektywne i transparentne. W imieniu kierownictwa Agencji mogę zapewnić, że otwartość w informowaniu o naszej działalności będzie kontynuowana z wykorzystaniem wszystkich dostępnych środków komunikacji, dbając o dotarcie do jak najszerszego grona odbiorców.

W ciągu 40 lat swojej działalności Agencja zdecydowanie zwiększyła swoje zasoby osobowe, jak i infrastrukturalne, aby sprostać najnowszym wyzwaniom, konieczny jest dalszy intensywny rozwój. Chodzi tutaj zarówno o rekrutację pracowników, jak i wzmacnianie ich kompetencji poprzez bardzo rozbudowaną ofertę szkoleniową. Praca w dozorcze jądrowym to wyzwania połączone z bardzo dużą odpowiedzialnością, ale i możliwość stałego rozwoju. Zmotywowana i wyspecjalizowana kadra to podstawowy warunek dla osiągnięcia najwyższej jakości działalności Agencji.

Po tych 40 latach pora zadać podstawowe pytanie – co dalej? Na co musimy przygotować się w perspektywie krótkiej, ale i tej bardziej odległej czasowo. Przede wszystkim będzie to realizacja Programu Polskiej Energetyki Jądrowej. Wspominane wcześniej wzmocnienie dozoru jądrowego o kolejnych specjalistów, którzy będą pracować nad wydaniem zezwolenia na budowę pierwszej w Polsce elektrowni jądrowej oraz efektywnie nadzorować jej działalność jest najważniejszym priorytetem. Specjaliści muszą mieć wsparcie odpowiedniej infrastruktury teleinformatycznej oraz sprzętu pomiarowego – nowe stacje monitoringowe PMS czy budowa mobilnego laboratorium to wyzwania na kolejne lata. Wspominałam o konieczności zachowania transparentności, więc musimy być szczerzy, PAA nie będzie w stanie wykonywać wszystkich prac samodzielnie. Będziemy więc kontynuować rozbudowę systemu organizacji wsparcia technicznego, które będą mogły świadczyć usługi doradcze i eksperckie w toku licencjonowania i nadzoru nad elektrowniami jądrowymi.

Rola w Programie Polskiej Energetyki Jądrowej choć kluczowa, to jedynie część działalności PAA. Mamy również w Polsce ciągły wzrost (ok. 7% rok do roku) liczby działalności wykorzystujących promieniowanie jonizujące pod nadzorem PAA. Nadto, rozpatrzyliśmy już pierwsze wnioski o wydanie ogólnej opinii dotyczącej małych reaktorów modułowych. W tych obszarach priorytety są podobne jak w przypadku roli w realizacji Programu Polskiej Energetyki Jądrowej. Jest to rozwój zasobów ludzkich, kompetencji i infrastruktury w dyspozycji Agencji. Realizacja wszystkich wyżej wymienionych zadań już trwa.

W kontekście przyszłości PAA kluczowe są:

Państwowa Agencja Atomistyki, poprzez swoje działania regulacyjne i nadzorcze będzie nadal zapewniać, aby działalność mogąca powodować narażenie na promieniowanie jonizujące, była prowadzona w sposób bezpieczny dla pracowników, społeczeństwa i środowiska.

Katarzyna Krzywda
Dyrektor Generalny Państwowej Agencji Atomistyki

Wykaz źródeł i opracowań

Materiały archiwalne:

Archiwum Akt Nowych w Warszawie:

- *Urząd Energii Atomowej w Warszawie*, sygn.: 2/773/0/1/446; 2/773/0/1/145; 2/773/0/1/441;
- *Najwyższa Izba Kontroli*, sygn. 2/1154/0/-/67/186.

Archiwum Państwowej Agencji Atomistyki w Warszawie:

- *Raporty CLOR 1993-1994*, sygn. 14/11;
- *Zarządzenia Prezesa Urzędu Energii Atomowej 1974*, cz. II, sygn. 2921;
- *Zarządzenia Prezesa Urzędu Energii Atomowej 1975*, sygn. 292.

Akty prawne:

- *Dekret tymczasowy o urządzeniu i działalności inspekcji pracy*, Dz. P. P. P. z 1919, Nr 5, poz. 90;
- *Dekret z dnia 4 października 1979 r. zmieniający ustawy o urządzie Ministra Energetyki i Energii Atomowej oraz urządzie Ministra Przemysłu Maszyn Ciężkich i Rolniczych*, Dz.U. z 1979, Nr 23, poz. 132;
- *Konwencja o ochronie fizycznej materiałów jądrowych wraz z załącznikami I i II, otwarta do podpisu w Wiedniu i w Nowym Jorku w dniu 3 marca 1980 r.*, Dz.U. z 1989, Nr 17, poz. 93;
- *Konwencja o pomocy w przypadku awarii jądrowej lub zagrożenia radiologicznego, sporządzona w Wiedniu dnia 26 września 1986 r.*, Dz.U. z 1986, Nr 31, poz. 218;
- *Konwencja o pomocy w przypadku awarii jądrowej lub zagrożenia radiologicznego, sporządzona w Wiedniu dnia 26 września 1986 r.*, Dz.U. z 1988, Nr 31, poz. 218;
- *Konwencja o wczesnym powiadamianiu o awarii jądrowej, sporządzona w Wiedniu dnia 26 września 1986 r.*, Dz.U. z 1986, Nr 31, poz. 218;
- *Konwencja o wczesnym powiadamianiu o awarii jądrowej, sporządzona w Wiedniu dnia 26 września 1986 r.*, Dz.U. z 1988, Nr 31, poz. 216;
- *Konwencja Wiedeńska o odpowiedzialności cywilnej za szkodę jądrową, sporządzona w Wiedniu dnia 21 maja 1963 r.*, Dz.U. z 1990, Nr 63, poz. 370;
- *Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie polityki energetycznej państwa do 2040 r.*, M.P. z 2021, poz. 264;
- *Polityka energetyczna Polski do 2025 roku (obwieszczenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 1 lipca 2005 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2025 r.)*, M.P. z 2005, Nr 42, poz. 562);

- Porozumienie między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Międzynarodową Agencją Energii Atomowej w sprawie stosowania zabezpieczeń w związku z Układem o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, podpisane w Wiedniu dnia 8 marca 1972 r., M.P. z 2004, Nr 23, poz. 398;
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z 21 grudnia 2006 roku w sprawie połączenia Instytutu Energii Atomowej oraz Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Izotopów – POLATOM, Dz.U. z 2006, Nr 247, poz. 1806;
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie reorganizacji Instytutu Energii Atomowej w Otwocku-Świerku, Dz. U. z 2009, Nr 9, poz. 45;
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, Ministra Pracy i Opieki Społecznej, Ministra Przemysłu i Handlu oraz Ministra Rolnictwa z dnia 17 grudnia 1928 r. w sprawie wykonania niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zapobieganiu chorobom zawodowym i ich zwalczaniu, Dz. U. z 1928, Nr 5, poz. 50;
- Rozporządzenie Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z dnia 6 sierpnia 1952 r. w sprawie higieny i bezpieczeństwa pracy w przemysłowych laboratoriach radiologicznych, Dz. U. z 1952, Nr 39, poz. 274;
- Rozporządzenie Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z dnia 27 stycznia 1953 r. w sprawie higieny i bezpieczeństwa pracy w lekarskich zakładach rentgenowskich i na oddziałach szpitalnych, na których stosuje się rad, Dz. U. z 1953, Nr 28, poz. 110;
- Rozporządzenie Ministrów: Pracy i Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych z dnia 24 marca 1925 r. w sprawie stosunku organów inspekcji pracy do organów służby zdrowia władzy administracyjnej I instancji, Dz. U. z 1925, Nr 38, poz. 265;
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2001 r. w sprawie składu oraz zakresu i trybu działania Rady do Spraw Atomistyki, Dz.U. z 2001, Nr 153, poz. 1749;
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2001 r. w sprawie nadania statutu Państwowej Agencji Atomistyki, Dz.U. z 2001, Nr 140, poz. 1576;

- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1993 r. w sprawie nadania statutu Radzie do Spraw Atomistyki, Dz.U. z 1993, Nr 12, poz. 55;
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy, Dz. U. z 1927, Nr 67, poz. 590;
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy, Dz. U. z 1928, Nr 35, poz. 325;
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zapobieganiu chorobom zawodowym i ich zwalczaniu, Dz. U. z 1927, Nr 78, poz. 676;
- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do spraw Polskiej Energetyki Jądrowej, Dz.U. z 2009, Nr 72, poz. 622;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 21 listopada 1995 r. w sprawie warunków wydawania zezwoleń na działalność związaną z wykorzystaniem energii jądrowej, Dz.U. z 1996, Nr 3, poz. 16;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 marca 2021 r. w sprawie przypadków, w których działalność związana z narażeniem na promieniowanie jonizujące nie wymaga zezwolenia, zgłoszenia albo powiadomienia, oraz przypadków, w których może być wykonywana na podstawie zgłoszenia albo powiadomienia, Dz.U. z 2021, poz. 796;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 1988 r. w sprawie organizacji, szczegółowych zadań i trybu wykonywania państwowego dozoru bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, Dz.U. z 1988, Nr 4, poz. 30;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpiecznej pracy ze źródłami promieniowania jonizującego, Dz.U. z 2006, Nr 140, poz. 994;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2012 r. w sprawie inspektorów dozoru jądrowego, Dz.U. z 2012, poz. 1014;
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 1982 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Górnictwa i Energetyki, Dz.U. z 1982, Nr 13, poz. 100;

- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 1968 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu promieniowania jonizującego*, Dz.U. z 1968, Nr 20, poz. 122;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie planów postępowania awaryjnego w przypadku zdarzeń radiacyjnych*, Dz.U. z 2005, Nr 20, poz. 169;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 października 2008 r. w sprawie udzielania zezwolenia oraz zgody na przywóz na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wywóz z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i tranzyt przez to terytorium odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa jądrowego*, Dz.U. z 2008, Nr 219, poz. 1402;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 lutego 1987 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Państwowej Agencji Atomistyki i Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki* (Dz.U. z 1987, Nr 9, poz. 55);
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 maja 1957 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu promieniowania jonizującego*, Dz.U. z 1957, Nr 34, poz. 148.
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 maja 2002 r. w sprawie dawek granicznych promieniowania jonizującego*, Dz.U. z 2002, Nr 111, poz. 969;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 1928 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska podinspektorów i inspektorów pracy*, Dz. U. z 1928, Nr 78, poz. 690;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2001 w sprawie materiałów jądrowych podlegających ewidencji*, Dz.U. z 2001, Nr 87, poz. 955;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 maja 1973 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Urzędu Energii Atomowej*, Dz. U. z 1973, Nr 22, poz. 128;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 1976 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Energetyki i Energii Atomowej*, Dz.U. z 1976, Nr 14, poz. 83;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 sierpnia 2012 r. w sprawie wymagań bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, jakie ma uwzględniać projekt obiektu jądrowego*, Dz.U. z 2012, poz. 1048;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie ochrony fizycznej materiałów jądrowych i obiektów jądrowych*, Dz.U. z 2008, Nr 207, poz. 1295;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 1979 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Energetyki i Energii Atomowej*, Dz.U. z 1979, Nr 23, poz. 139;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 kwietnia 2016 r. w sprawie zniesienia Pełnomocnika Rządu do spraw Polskiej Energetyki Jądrowej*, Dz.U. z 2016, poz. 507;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 2011 r. w sprawie połączenia Instytutu Problemów Jądrowych imienia Andrzeja Sołtana oraz Instytutu Energii Atomowej POLATOM*, Dz.U. z 2011, Nr 173, poz. 1032;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 sierpnia 2002 r. w sprawie przypadków, w których działalność związana z narażeniem na promieniowanie jonizujące nie podlega obowiązkowi uzyskania zezwolenia albo zgłoszenia, oraz przypadków, w których może być wykonywana na podstawie zgłoszenia*, Dz.U. z 2002, Nr 137, poz. 1153;
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 sierpnia 2002 r. w sprawie rodzajów stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej, szczegółowych warunków i trybu nadawania uprawnień dla osób, które mogą być zatrudnione na tych stanowiskach, oraz szczegółowych warunków i trybu nadawania uprawnień inspektora ochrony radiologicznej*, Dz.U. z 2002, Nr 145, poz. 1217;
- *Rozporządzenie z dnia 2 kwietnia 1982 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Państwowej Agencji Atomistyki*, Dz.U. z 1982, Nr 12, poz. 89;
- *Statut Międzynarodowej Agencji Energii Jądrowej podpisany w Nowym Jorku dnia 26 października 1956 r.*, Dz.U. z 1958, Nr 41, poz. 187;
- *Tymczasowa instrukcja Ministra Zdrowia z dnia 3 listopada 1955 r. dotycząca ochrony zdrowia przy stosowaniu ciał promieniotwórczych w zakładach przemysłowych, w zakładach służby zdrowia i pracowników naukowo-badawczych*, M.P. z 1955, Nr 105, poz. 1417;
- *Uchwała nr 91 Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii i polityki w zakresie rozwoju bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej Rzeczypospolitej Polskiej*, M.P. z 2022, poz. 541;
- *Uchwała nr 10/82 Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 1982 r. w sprawie budowy elektrowni jądrowej Żarnowiec*, [w:] Zespół Prezesa PAA do spraw elektrowni jądrowej Żarnowiec, *Raport w sprawie elektrowni jądrowej Żarnowiec*, Warszawa 1990;

- *Uchwała nr 15/2014 Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 2014 r. dotycząca przyjęcia wieloletniego Programu Polskiej Energetyki Jądrowej*, Dz.U. z 2014, poz. 502;
- *Uchwała nr 215/2022 Rady Ministrów z dnia 2 listopada 2022 r. w sprawie budowy wielkoskalowych elektrowni jądrowych w Rzeczypospolitej Polskiej*, M.P. z 2022, poz. 1124;
- *Uchwała nr 266/64 Rady Ministrów z dnia 29 sierpnia 1964 r. w sprawie użytkowania substancji promieniotwórczych* (niepublikowana);
- *Uchwała nr 29/85 Rady Ministrów z dnia 11 marca 1985 r. w sprawie rozwoju energetyki jądrowej w Polsce do 2000 r.* (niepublikowana);
- *Uchwała nr 48/87 Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1986 r. w sprawie zapewnienia realizacji ustaleń i wniosków z raportu Komisji Rządowej do Spraw Oceny Promieniowania Jądrowego i Działań Profilaktycznych* (niepublikowana);
- *Uchwała nr 48/87 Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 1987 r. w sprawie realizacji budowy Elektrowni Jądrowej „Żarnowiec”* (niepublikowana);
- *Uchwała nr 74/82 Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1982 r. w sprawie nadania statutu Państwowej Agencji Atomistyki* (niepublikowana);
- *Uchwała Rady Ministrów nr 20/87 z dnia 23 lutego 1987 r. w sprawie nadania statutu PAA* (niepublikowana), [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, dodatek nr 2: *Prawo atomowe*, Warszawa 1991;
- *Uchwała Rady Ministrów nr 204 z dnia 17 grudnia 1990 r. w sprawie postawienia inwestycji Elektrownia Jądrowa „Żarnowiec” w budowie w stan likwidacji*, M.P. z 1990, Nr 49, poz. 373;
- *Uchwała Rady Ministrów nr 265/64 z dnia 29 sierpnia 1964 r. w sprawie organizacji i zakresu działania służby pomiarów skażeń promieniotwórczych* (niepublikowana), [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, dodatek nr 2: *Prawo atomowe*, Warszawa 1991;
- *Uchwała Rady Ministrów nr 58/90 w sprawie wstrzymania realizacji lub finansowania niektórych inwestycji centralnych (w części dotyczącej wstrzymania Elektrowni Jądrowej „Żarnowiec”)* (niepublikowana);
- *Uchwała Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1990 r. w sprawie wstrzymania realizacji lub finansowania niektórych inwestycji centralnych, w części dotyczącej wstrzymania Elektrowni Jądrowej „Żarnowiec”* (niepublikowana);

- *Uchwała Sejmu RP z dnia 9 listopada 1990 r. w sprawie założeń polityki energetycznej Polski do 2010 roku*, M.P. z 1990, Nr 43, poz. 332;
- *Układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej, sporządzony w Moskwie, Waszyngtonie i Londynie dnia 1 lipca 1968 r.*, Dz.U. z 1970, Nr 8, poz. 60;
- *Ustawa o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie energetyki jądrowej oraz inwestycji towarzyszących*, Dz.U. z 2011, Nr 135, poz. 789;
- *Ustawa z dnia 10 kwietnia 1986 r. Prawo atomowe*, Dz.U. z 1986, Nr 12, poz. 70;
- *Ustawa z dnia 11 kwietnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe*, Dz.U. z 2008, Nr 93, poz. 583;
- *Ustawa z dnia 12 kwietnia 1973 r. o utworzeniu Urzędu Energii Atomowej*, Dz.U. z 1973, Nr 12, poz. 88;
- *Ustawa z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw*, Dz.U. z 2011, Nr 132, poz. 766;
- *Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ratyfikacji Traktatu o całkowitym zakazie prób jądrowych, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 10 września 1996 r.*, Dz.U. z 1999, Nr 15, poz. 136;
- *Ustawa z dnia 27 lutego 1982 r. o utworzeniu Państwowej Agencji Atomistyki*, Dz.U. z 1982, Nr 7, poz. 64;
- *Ustawa z dnia 27 marca 1976 r. o utworzeniu urzędu Ministra Energetyki i Energii Atomowej*, Dz.U. z 1975, Nr 12, poz. 67;
- *Ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe*, Dz.U. z 2001, Nr 3, poz. 18);
- *Ustawa z dnia 3 kwietnia 1993 r. o normalizacji*, Dz.U. z 1993, Nr 55, poz. 251;
- *Ustawa z dnia 3 lipca 1981 r. o utworzeniu urzędu Ministra Górnictwa i Energetyki*, Dz.U. z 1981, Nr 17, poz. 77;

- *Ustawa z dnia 30 marca 1965 r. o bezpieczeństwie i higienie pracy*, Dz.U. z 1965, Nr 13, poz. 91;
- *Wspólna Konwencja bezpieczeństwa w postępowaniu z wypalonym paliwem jądrowym i bezpieczeństwa w postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi, sporządzona w Wiedniu dnia 5 września 1997 r.*, Dz.U. z 2002, Nr 202, poz. 1704;
- *Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 lipca 2002 r. w sprawie nadania statutu Państwowej Agencji Atomistyki*, M.P. z 2002, Nr 33, poz. 519;
- *Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2019 r. w sprawie nadania statutu Państwowej Agencji Atomistyki*, Dz. Urz. MKiŚ z 2019, poz. 2;
- *Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej z dnia 15 grudnia 1969 r. w sprawie największych dopuszczalnych dawek promieniowania jonizującego oraz innych wskaźników z zakresu ochrony przed promieniowaniem*, M.P. z 1969, Nr 1, poz. 7;
- *Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 maja 1970 r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać pracownie rentgenowskie, oraz zasad pracy z aparatami rentgenowskimi*, M.P. z 1970, Nr 18, poz. 142;
- *Zarządzenie nr 15/64 Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej z dnia 16 kwietnia 1964 r. w sprawie powołania Komisji Oceny Aparatury Jądrowej* (niepublikowane);
- *Zarządzenie nr 164 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 lipca 1957 r. w sprawie utworzenia Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej*, [w:] Peńsko J., *Wspomnienia z przeszłości Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej* (<http://clor.com.pl/clor/historia.htm> – dostęp dnia 31 III 2023).
- *Zarządzenie nr 6/73 Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej z dnia 10 marca 1973 r. w sprawie organizacji i zakresu działania służby awaryjnej dla likwidacji wypadków radiacyjnych i ich skutków* (niepublikowane), [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, dodatek nr 2: *Prawo atomowe*, Warszawa 1991;
- *Zarządzenie nr 69 z dnia 3 listopada 2011 r. Ministra Środowiska w sprawie nadania statutu Państwowej Agencji Atomistyki*, Dz. Urz. MŚiGİOŚ z 2011, Nr 4, poz. 66;
- *Zarządzenie Prezesa Centralnego Urzędu Jakości i Miar i Pełnomocnika Rządu do Spraw Wykorzystania Energii Jądrowej z dnia 22 czerwca 1967 r. w sprawie współpracy w zakresie badania i sprawdzania przyrządów do pomiarów promieniowania jonizującego i źródeł promieniotwórczych*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, dodatek nr 2: *Prawo atomowe*, Warszawa 1991;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 1 czerwca 1988 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i zagospodarowania strefy ochronnej wokół obiektu jądrowego*, M.P. z 1988, Nr 20, poz. 180;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 17 marca 2023 r. w sprawie pionu ochrony informacji niejawnych w Państwowej Agencji Atomistyki*, Dz.U. P.A.A z 2023, poz. 4;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 19 czerwca 1989 r. w sprawie szczegółowych wymagań i warunków bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej*, M.P. z 1989, Nr 23, poz. 180;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 19 maja 1989 r. w sprawie zasad zaliczania odpadów do odpadów promieniotwórczych oraz ich kwalifikowania i ewidencjonowania, a także warunków ich unieszkodliwiania, przechowywania i składowania*, M.P. z 1989, Nr 18, poz. 125;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 19 sierpnia 2016 r. w sprawie powołania Rady do spraw Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej II kadencji*, Dz.U. PAA z 2016, poz. 4;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 2 lipca 2012 r. w sprawie powołania Rady do spraw Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej*, Dz.U. PAA z 2012, poz. 3;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 2 września 1994 r. w sprawie określenia Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych*, M.P. z 1994, Nr 49, poz. 407;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 20 października 1987 r. w sprawie zasad ewidencji i kontroli materiałów jądrowych*, M.P. z 1987, Nr 33, poz. 285;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 25 lutego 1988 r. w sprawie warunków przywozu z zagranicy, wywozu za granicę oraz przewozu przez terytorium Polski Rzeczypospolitej Ludowej materiałów jądrowych, źródeł promieniotwórczych i urządzeń zawierających takie źródła*, M.P. z 1988, Nr 9, poz. 82;
- *Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 25 stycznia 1988 r. w sprawie wymagań jakim powinien odpowiadać sprzęt dozymetryczny stosowany w ochronie radiologicznej, oraz wymagań dotyczących ewidencjonowania wyników pomiarów dozymetrycznych*, M.P. z 1988, Nr 6, poz. 59;

- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 28 lipca 1987 r. w sprawie ewidencji i kontroli źródeł promieniowania jonizującego, M.P. z 1987, Nr 27, poz. 214;
- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 28 lipca 1987 r. w sprawie rodzajów stanowisk mających istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej oraz warunków i trybu nadawania uprawnień koniecznych do ich zajmowania, M.P. z 1987, Nr 27, poz. 215;
- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 28 sierpnia 1997 r. w sprawie określenia przypadków, w których działalność związana ze źródłami promieniowania jonizującego nie wymaga zezwolenia, M.P. z 1997, Nr 59, poz. 569;
- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 28 sierpnia 1997 r. w sprawie warunków przywozu z zagranicy, wywozu za granicę, oraz przewozu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej materiałów jądrowych, źródeł promieniotwórczych i urządzeń zawierających takie źródła, M.P. z 1997, Nr 63, poz. 614;
- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie powołania w Państwowej Agencji Atomistyki Zespołu do spraw oceny funkcjonowania dozoru jądrowego oraz analizy obowiązującego stanu prawnego, Dz.U. PAA z 2014, poz. 4;
- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 30 czerwca 2023 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Państwowej Agencji Atomistyki, Dz.U. PAA z 2023, poz. 7;
- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 31 marca 1988 r. w sprawie dawek granicznych promieniowania jonizującego i wskaźników pochodnych określających zagrożenie promieniowaniem jonizującym, M.P. z 1988, Nr 14, poz. 124;
- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 4 listopada 2011 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Państwowej Agencji Atomistyki, Dz. Urz. PAA z 2011, Nr 2, poz. 6;
- Zarządzenie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki z dnia 6 czerwca 1988 r. w sprawie zasad ochrony fizycznej materiałów jądrowych, M.P. z 1988, Nr 20, poz. 181;
- Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1982 r. w sprawie organizacji jednostek naukowo-badawczych i rozwojowych atomistyki, M.P. z 1982, Nr 32, poz. 279;
- Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 lutego 1987 r. w sprawie nadania statutu Radzie do Spraw Atomistyki (niepublikowane), [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, dodatek nr 2: Prawo atomowe, Warszawa 1991.

Wspomnienia, dokumenty, wystąpienia:

- Depesza Prezydium PAN do Prezydium Akademii Nauk ZSRR z okazji uruchomienia pierwszej elektrowni atomowej w ZSRR, dat., Warszawa, 2 VII 1954, [w:] *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*, t. X, Warszawa 1982;
- Eisenhower D., *Address Before the General Assembly of the United Nations on Peaceful Uses of Atomic Energy, New York City* (<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-the-general-assembly-the-united-nations-peaceful-uses-atomic-energy-new> – dostęp 15 III 2023);
- Komunikat o postanowieniu rządu radzieckiego w sprawie udzielenia pomocy naukowo-technicznej i produkcyjnej innym państwom w zakresie rozwoju badań odnośnie wykorzystania energii jądrowej dla celów pokojowych, dat., Moskwa, 18 I 1955, [w:] *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*, t. X, Warszawa 1982;
- Peńsko J., *Wspomnienia z przeszłości Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej* (<http://clor.com.pl/clor/historia.htm> – dostęp dnia 30 III 2023);
- Peńsko J., *Wspomnienie z lat 1945-1971 z okazji 40-lecia Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej (1958-1998)*, Warszawa 1998;
- Uchwała Prezydium PAN w sprawie pomocy ZSRR dla nauki polskiej w rozwoju badań w dziedzinie fizyki jądrowej i pokojowego wykorzystania energii atomowej, dat., Warszawa, 5 V 1955, [w:] *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*, t. X, Warszawa 1982;
- Umowa między Rządem PRL a Rządem ZSRR o współpracy w budowie w PRL elektrowni jądrowej „Żarnowiec” z 13 IV 1983 r., [w:] Zespół Prezesa PAA do spraw elektrowni jądrowej Żarnowiec, *Raport w sprawie elektrowni jądrowej Żarnowiec*, Warszawa 1990;
- Umowa między Rządem PRL i Rządem ZSRR w sprawie udzielenia Polsce pomocy przez ZSRR w rozwoju badań w zakresie fizyki jądra atomowego i zastosowania energii atomowej w gospodarce narodowej, [w:] *Dokumenty i materiały do historii stosunków polsko-radzieckich*, t. X, Warszawa 1982;
- Wywiad z prof. Jerzym Niewodniczańskim, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4 (122)/2021.

Opracowania:

- Andrzej Głowacki nowym Prezesem Państwowej Agencji Atomistyki, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1/2023;
- Bałtrukiewicz Z., Musiałowicz T., *100 lat ochrony przed promieniowaniem jonizującym*, Warszawa 1999;
- Clarke R.H., Valentin J., *The History of ICRP and the Evolution of its Policies*, [w:] „Annals of the ICRP”, nr 39, z. 1/2009;
- Cockcroft J., *British Nuclear Power Developments*, [w:] „British Affairs”, nr 3, z. 1/1959;
- Dąbek W., *Reaktor MARIA widziany w 2004 roku z perspektywy trzydziestolecia jego eksploatacji*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2015;
- *Encyklopedia techniki, energia jądrowa*, Warszawa 1979;
- Fornalski K.W., ANNA, AGATA, MARYLA – zapomniane polskie reaktory, [w:] „EKOATOM”, nr 3-4/2011;
- Fornalski K.W., *Reaktory jądrowe w Polsce*, [w:] „Energia dla Przemysłu”, nr 3-4/2011;
- Furtek A., *Państwowa Agencja Atomistyki wczoraj i dziś*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2018;
- Gąsczyk M., *Nowelizacja prawa atomowego. Likwidacja funkcji Głównego Inspektora Dozoru Jądrowego*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 2/2014;
- Goldstein J.S., Qvist S.A., *Energia dla klimatu. Jak niektóre kraje poradziły sobie ze zmianami klimatu*, Warszawa 2019;
- Gwiazdowska B., Bulski W., Pruszyński A., Tołwiński J., *Historia Zakładu Fizyki Instytutu Onkologii w Warszawie w okresie kierownictwa prof. Cezarego Pawłowskiego*, [w:] „Polish Journal of Medical Physics and Engineering”, nr 13/2007, z. 4;
- Gwiazdowska B., Bulski W., Sobieszczak-Marciniak M., *Maria Skłodowska-Curie. Znane i mało znane fakty z życia Uczzonej*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2014;
- *Informacja Państwowej Agencji Atomistyki o stanie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w Polsce w 1993 roku*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 20/1994;
- „Informator PAA”, nr 2, czerwiec/2011, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 2/2011;
- „Informator PAA”, nr 2, czerwiec/2012, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 2/2012;
- „Informator PAA”, nr 3, wrzesień/2012, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 3/2012;
- „Informator PAA”, nr 2, czerwiec/2013, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 2/2013;
- Jaskóła M., Korman A., *Ponad 50 lat pracy – akceleratora typu Van de Graaffa „Lech” w Instytucie Badań Jądrowych*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2015;
- Jezierski G., *Kalendarium budowy elektrowni jądrowej w Żarnowcu, czyli... jak straciliśmy swoją szansę?*, [w:] „Energia Gigawat”, nr 01/2006;
- Jezierski G., *Krótką historią promieniowania rentgenowskiego w Polsce*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2010;
- Jones C.G., *A Review of the History of U.S. Radiation Protection Regulations, Recommendations and Standards*, [w:] „Health Physics”, nr 2/2005;

- Jurkowski M., *Konwencja bezpieczeństwa jądrowego – doświadczenia dekady wdrażania*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 3/2005;
- Jurkowski M., *Rola Państwowej Agencji Atomistyki jako dozoru jądrowego w Programie Polskiej Energetyki Jądrowej*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1/2010;
- Kaniewski J., *Nowe rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie materiałów jądrowych podlegających ewidencji*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4/2001;
- Kiełbasa W., *Jak to z „Żarnowcem” było – refleksja 30 lat po wstrzymaniu budowy, cz. I: Od początków do wstrzymania budowy*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2019;
- Kiełbasa W., *Jak to z „Żarnowcem” było – refleksja 30 lat po wstrzymaniu budowy, cz. II: Jak powstała decyzja rządowa i jej konsekwencje*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2019;
- Koszuc Ł., Klisińska M., *Zestawy krytyczne i podkrytyczne – istotny element procesu szkoleniowego kadr dla energetyki jądrowej*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2023;
- Kozłowski T., *Inspekcja Pracy w Polsce w latach 1919-1939. Organizacja i działalność*, Warszawa 2019;
- Kuczyńska U., *Atom dla klimatu*, Gdańsk 2021;
- Latek S., *30 lat PAA, czyli historia dozoru jądrowego w Polsce*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2012;
- Latek S., *Nauka w walce o wolność, czyli rewolucja kulturalna w Instytucie Badań Jądrowych*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2018;
- Latek S., *Polsko-litewskie spotkanie w ramach realizacji umowy dwustronnej*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4/2005;
- Latek S., *Polsko-ukraińskie spotkanie w Krakowie*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1/2006;
- Latek S., *Spotkania bilateralne w roku 2008*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4/2008;
- Latek S., Zalewska E., *Jubileusz sześćdziesięciolecia Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2016;
- Leciejewicz J., *Instytut Badań Jądrowych – okruchy historii, cz. 5, Genewa 1955*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2014;
- Leciejewicz J., *Instytut Badań Jądrowych – okruchy historii, cz. 6, Moskwa 1955*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2014;
- Łapajski A., Wiórkowski Sz., *Państwowa Agencja Atomistyki*, [w:] *Agencje i podmioty podobne w strukturze administracji publicznej*, red. A. Gronkiewicz i A. Ziółkowska, Katowice 2013;
- Madaj K., *60 lat postępowania z odpadami promieniotwórczymi w Polsce*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2021;
- MAEA, [w:] R. Szepke, *1000 słów o atomie i technice jądrowej*, Warszawa 1977, s. 147;
- Marecki J., Duzinkiewicz K., Reński A., *Kształcenie kadr i rozwój badań dla potrzeb elektrowni jądrowej Żarnowiec (1982-1990)*, [w:] „Maszyny Elektryczne – Zeszyty Problemowe”, nr 4 (120)/2018;
- Maruszak A., *Cezary Pawłowski (1895-1981). Radiolog, konstruktor, organizator, profesor*, [w:] „Maszyny Elektryczne – Zeszyty Problemowe”, nr 4/2017;
- Matysiak T., *Historia pracy reaktora EWA*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2015;
- Meissner R.K., *Radiologia poznańska w latach 1896-1946*, [w:] *Historia radiologii polskiej na tle radiologii światowej*, pod red. S. Leszczyńskiego, Kraków 2000;
- Mieleszczenko W., Matysiak T., Pytel K., *Obiekty jądrowe w ośrodku Świerk*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1-2/1997;
- Mikulski A., *Reaktor EWA po wielu latach*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2015;
- Mikulski A., *Zestawy krytyczne (reaktory mocy zerowej) w Instytucie Badań Jądrowych*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2015;
- Musiałowicz T., *Działalność normalizacyjna w dziedzinie ochrony radiologicznej*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 10/1991;

- Niewodniczański H., *Andrzej Sołtan (1897-1959)*, [w:] „Postępy Fizyki”, t. XI, z. 1/1960;
- Nowacki T., *Od nacjonalizacji do regulacji. Prawodawstwo energetyczne w Polsce w latach 1945-1997*, [w:] „Studia Iuridica Toruniensia”, t. 31/2022;
- Nowacki T.R., *Ewolucja prawnego statusu organów nadzorujących bezpieczeństwo wykorzystywania energii jądrowej w Polsce*, [w:] „Zeszyty Prawnicze”, nr 18.3/2018;
- Nowina Konopka M., *60 lat Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2016;
- *Nuclear Development in the United Kingdom* (<https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-t-z/appendices/nuclear-development-in-the-united-kingdom.aspx> – dostęp 2 IV 2023);
- Pacuła P., *W kierunku Global Zero? Broń jądrowa – stan obecny i perspektywy*, [w:] „Bezpieczeństwo Narodowe”, nr 27/2013;
- Pawłowski C., *Przepisy o środkach ochronnych zabezpieczających lekarzy, pracowników pomocniczych i chorych w czasie stosowania promieni X do celów rozpoznawczych i leczniczych oraz warunki pracy lekarzy i personelu pomocniczego w zakładach rentgenologicznych*, Warszawa 1947;
- Plucińska H., *Andrzej Sołtan 1897-1959. Monografia bio-bibliograficzna*, Otwock-Świerk 1991;
- *Posiedzenie Rady Ministrów*, [w:] „Dziennik Polski”, Kraków, 21-22 VI 1986, nr 143;
- *Radiation in Medicine: A Need for Regulatory Reform*, ed. by K.D. Gottfried i G. Penn, Washington 1996;
- Redakcja PTJ, Doc.dr Mieczysław Sowiński – wspomnienie, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2018;
- Róziewicz J., Rolbiecki W., *Współpraca nauki polskiej z nauką radziecką w 30-lecie PRL*, [w:] „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, nr 22 (4)/1977;
- Rupińska A., *80-lecie Instytutu Radowego w Warszawie*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 1/2012;
- Rurarz E., *Blaski i nędze życia kilku cyklotronów w Polsce i na świecie*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2013;
- Rzymkowski K., *Realizacja postanowień Traktatu o Nierozprzestrzenianiu Broni Jądrowej – weryfikacja materiałów jądrowych*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4/2013;
- Samojedny A., Guz W., Ramotowski R., *Zarys historii radiologii polskiej*, [w:] „Przegląd Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego”, nr 2/2006;
- Serwer D.P., *The Rise of Radiation Protection: Science, Medicine and Technology in Society*, New York 1976;
- Sikora M., „ATOM”. *Nukleonika polska z perspektywy SB w 1964 r.*, [w:] „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej”, nr 4/2008;
- Sikora M.P., *Kogeneracja jądrowa – czy oznacza reaktory wysokotemperaturowe w elektroenergetycznym systemie Polski*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 4/2016;
- Siwicki R., *Ośrodek Dyspozycyjny Służby Awaryjnej*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1/1989;
- Smith H., *The International Commission on Radiological Protection: Historical overview*, [w:] „International Atomic Energy Agency Bulletin”, nr 3/1988;
- Sobieszczak-Marciniak M., Bulski W., *90-ta rocznica rozpoczęcia budowy Instytutu Radowego w Warszawie*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2015;
- Sobieszczak-Marciniak M., *Irena Joliot-Curie, genialna córka – genialnej matki. W 120 rocznicę urodzin*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 4/2017;
- Sobieszczak-Marciniak M., *Maria Skłodowska-Curie i powstanie Instytutu Radowego w Warszawie*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2017;

- Sommer S., *50 lat działalności Polskiego Towarzystwa Badań Radiacyjnych im. Marii Skłodowskiej-Curie: 1967-2017*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2017;
- Szadkowska-Nicze M., *Historia Międzyresortowego Instytutu Techniki Radiacyjnej*, [w:] „Postępy Techniki Radiacyjnej”, nr 2/2012;
- Tomczak W., Cholerzyński A., *Składowanie odpadów promieniotwórczych w Polsce*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 22/1995;
- Tomczak W., Cholerzyński A., *Unieszkodliwianie odpadów promieniotwórczych w Polsce*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 22/1995;
- Turska H., *Wybrane aspekty prawne gospodarki odpadami promieniotwórczymi*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 3/2021;
- Urbanik A., Leszczyński S., *Radiologia polska w XIX i XX wieku*, Kraków 2019;
- Urbanik A., Urbanik M., Wyka E., *Początki radiologii w Polsce w świetle dokumentów i eksponatów znajdujących się w zbiorach Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [w:] „Opuscula Musealia”, nr 24/2016;
- Urbanik M., Urbanik A., *Radiologia w kręgu Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 2017;
- Waligórski M., Chmielowski W., Budzyński M., Nawrocik W., *60 lat Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej i udział polskich uczonych w jego pracach*, [w:] „Postępy Techniki Jądrowej”, nr 2/2016;
- Więckowska E., *Państwowy Zakład Higieny w Warszawie w latach 1918-1954: organizacja, cele, zadania*, [w:] „Medycyna Nowożytna”, nr 8 (2)/2001;
- *Z biegiem lat. Rys historyczny*, [w:] *Kronika i wspomnienia. Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej*, Warszawa 2007;
- Zalewska E., Furtek A., *Państwowa Agencja Atomistyki – krótki rys historyczny*, [w:] „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna”, nr 1/2018.

Strony internetowe:

<https://www.ncbj.gov.pl/historia-ncbj/prof-andrzej-soltan-organizator-osrodka-swierku>

<http://clor.com.pl/clor/historia.htm>

<https://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-t-z/appendices/nuclear-development-in-the-united-kingdom.aspx>

<https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-the-general-assembly-the-united-nations-peaceful-uses-atomic-energy-new>

<https://www.ncbj.gov.pl/historia-ncbj>

<https://www.gov.pl/web/paa/panstwowa-agencja-atomistyki>

<http://atom.edu.pl/index.php/obecne-plany-rzadu/lokalizacje/89-ej-w-polsce/odpady-w-pl/300-odpady-promieniotworcze-w-polsce.html>

<https://ejzarnowiec.pl/2020/04/tadeusz-syryjczyk-przeslanki-decyzji-w-przedmiocie-likwidacji-ej-zarnowiec>

Państwowa Agencja Atomistyki
ul. Nowy Świat 6/12
00-400 Warszawa
www.gov.pl/web/paa

ISBN 978-83-7121-100-3

9 788371 211003